

ციბეხანი

№ 83 /4-10 ივლისი /2011

მთავარი თემა: საატესტატო გამოცდები **33. 18**

ღანსაჯონ უკეთესი განათლებისთვის! **33. 24**

ორი აზრი: გადაგზული ტარიფები **33. 06**

გაეროს მორიგი ალიარება **33. 12**

ჩრდილო ოსეთი: ჯიჰადიზაცია გრძელდება **33. 10**

ოპოზიცია: „შესანიშნავი შვილებული“ **33. 14**

მელიისა და ხელისუფლების თამაშები **33. 26**

სორცის მონოპოლიური ფასი **33. 29**

მეწყრის ეფექტი **33. 32**

ფასი 2 ლარი

ISSN 1987-7528

საქართველო იმსახურებს უხეთეს შეთავაზებას

33. 36

FMM

სტუდია

98.0

ბორცის ფასი საგრძნობლად გაიზარდა

ფოტო: მარია შოთაბაძე

ნომერი:

- 02 „ლიბერალი“ ვებგვერდიდან
- 04 მოკლედ
- 06 **ორი აზრი**
სამართლიანია თუ არა დასუფთავების ტარიფის მოხმარებული ელექტროენერჯის რაოდენობის მიხედვით გადახდა?
კოკი იონათამაშვილი VS გიორგი გოცირიძე
მსოფლიო
- 08 გამარჯვებული ზაგრები
მეზობლები
- 10 ჩრდილო ოსეთი:
ჯიჰადიზაცია გრძელდება
პოლიტიკა
- 12 გაერომ კიდევ ერთხელ

- ალიარა დევნილების დაბრუნების უფლება
- 14 **ოპოზიცია**
„შესანიშნავი შვიდეული“
მთავარი თემა
- 18 საატესტატო გამოცდების პირველი გაკვეთილები
თვალსაზრისი
- 24 დაისაჯონ უკეთესი განათლებისთვის!
ჟურნალისტური გამოძიება
- 26 მედიისა და ხელისუფლების თამაშები
ეკონომიკა
- 29 ხორცის მონოპოლიური ფასი
გარემოს დაცვა
- 32 მენყრის ეფექტი
თვალსაზრისი

- 36 საქართველო უკეთეს შეთავაზებას იმსახურებს
მარკ მალენი
- 39 ინტერნეტ აქტივიზმი პოსტ-დასავლურ სამყაროში
გიორგი ცხადაია
სპორტი
- 41 ძველისძველი ამბავი
თვალსაზრისი
- 42 სად გაგონილა
მამუკა ლეკიაშვილი
- 44 **ტექნოლოგიები**
კულტურა
- 46 ფერადი თეატრის შავ-თეთრი სიზმრები
ქალაქში მოხეტიალე კაცის ჩანაწერები
- 48 რატომაც არა?

გარეკანზე:
საქართველო იმსახურებს უკეთეს შეთავაზებას

ჟურნალი „ლიბერალი“ გამოიცემა ფონდ „ლია საზოგადოება – საქართველოს“ მხარდაჭერით.

ავტორის / ავტორების მიერ საინფორმაციო მასალაში გამოთქმული მოსაზრება არ გამოხატავს ფონდის „ლია საზოგადოება-საქართველოს“ პოზიციას. შესაბამისად, ფონდი არ არის პასუხისმგებელი მასალის შინაარსზე.

The views, opinions and statements expressed by the authors and those providing comments are theirs only and do not necessarily reflect the position of Open Society Georgia Foundation. Therefore, the Open Society Georgia Foundation is not responsible for the content of the information material.

მბახი თბილისიდან 40 ჰილომეტრშია!

ნინო ბექეშვილის ბლოგი

ფოტო: ლევან ხერხეულიძე

უკვე სამი წელია, ყველაზე ხშირად ხელისუფლების წარმომადგენლებისგან ერთი ფრაზა ისმის. ნაცმოდრობის აქტივისტები და პრეზიდენტი ერთნაირი რიხით წარმოთქვამენ მაგიურ სიტყვებს – „მტერი თბილისიდან 40 კილომეტრშია!“ ვინ იღავეებს, მართლა ასეა. მაგრამ ისიც ფაქტია, რომ ჩვენი ქვეყნის ხელისუფლებას მტრის ასე ახლოს ყოფნა ლეგიტიმაციის ხარისხს მატებს – ჰგონია, რომ რასაც მოისურვებს და გადანყევს, ყველაფრის უფლება აქვს. „მტერი თბილისიდან 40

კილომეტრშია!“ – ამით ჩვენ, საქართველოს მოქალაქეებს გვეუბნებიან, რომ ყველაფერი, რასაც ხელისუფლება გადანყევს, მორჩილად უნდა მივიღოთ. გამოდის, რომ მმართველთა უფლება პირდაპირპროპორციულია ჩვენი, მოქალაქეების უფლებობისა. მათ, ჭკვიანებმა ყველაფერი იციან, ჩვენ – ნაკლებად ჭკვიანები უნდა ვენდოთ და თუ მაინცდამაინც კითხვები და პროტესტი გაგვიჩნდება, სოციალურ ქსელებში მოვიოხოთ გული. თუ ზედმეტი მოგვივიდა და პროტესტის გამოსახატავად ქუჩას მივაშურებთ, ეგრევე „რუსეთის დასაყრდენის“ იარაღს მოგვაკერებენ.

სიტყვა „ყველაფერი“ შეიძლება გადაჭარბებულადაც კი მოგეჩვენოთ, მაგრამ აქ ნამდვილად მთელი სპექტრია – ისიც, რაც მაგალითად, 26 მაისს მოხდა და ისიც, რაც ყოველდღიურად საქართველოს პარლამენტის თავს თუმცა გარშემო ხდება.

ახლა გაირკვა, რომ რახან ხელისუფლება და ორი ოპოზიციური პარტია შეთანხმდნენ, პარლამენტარების რიცხვი 150-იდან 190-მდე უნდა გაიზარდოს. 2003 წლის რეფერენდუმი, სადაც საქართველოს მოსახლეობამ გადანყვიტა, რომ ქვეყანას სწორედ ამდენი პარლამენტარი სჭირდებოდა, რაღაც მანქანებით ძალადაკარგულად ცხადდება. არგუმენტი ქვას ხეთქავს – თურმე, რეფერენდუმი მხოლოდ

მთელი ქვეყნის ტერიტორიაზე უნდა ჩატარდეს. რახან აფხაზეთში და სამხრეთ ოსეთში არ ჩატარებულა, ე.ი. არც ძალა ჰქონია. რეფერენდუმის შედეგების გასაუქმებლად საკონსტიტუციო სასამართლოს დადგენილებაც კი არ გამხადარა საჭირო.

ამ ამბიდან კიდევ ერთი მარტივი დასკვნის გაკეთება შეიძლება – სანამ საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობა არ აღდგება, მანამ არანაირი რეფერენდუმის ჩატარება არ მოხერხდება. გამოდის, რომ ეს საკანონმდებლო ინსტრუმენტი საქართველოს მოსახლეობისთვის სრულიად გაურკვეველი ვადით გაუქმებულია.

მაგრამ, აბა, რა არის რეფერენდუმი და მისი შედეგები მაშინ, როცა მტერი 40 კილომეტრშია?

უკვე კარგა ხანია, უმაღლესი საკანონმდებლო ორგანო, თავისი მორჩილი უმრავლესობით და უმეტესწილად არაფრისმაქნისი ოპოზიციით საქართველოს მოქალაქეების დიდ ნაწილში მხოლოდ შემწყანარებულ ღიმილს იწვევს. იქ არ არის ადგილი, სადაც ან საინტერესო და ცოცხალი დებატები გაიმართება, ან ბოლოს და ბოლოს, ვინმე ერთ ჭიქა ბორჯომს შეასხამს პოლიტიკურ ოპონენტს. ვილაცის მაგიური ხელი კანონებსა და კანონების შესწორებებს წერს, ხოლო პარლამენტარებმა კარგად იციან, რას და როგორ უნდა დაუჭირონ მხარი. იქ შეიძლება ყველაფერი

რედაქტორები: მთავარი რედაქტორი შორენა შვერდაშვილი / აღმასრულებელი რედაქტორი სოფო ქვაჯა / კეკელიძე კონსტიტუტები სოფო ბუკია / საზოგადოება თამარ ბაბუაძე / ახალი ამბები ნანა საჯავია / ვებგვერდის რედაქტორი ნინო ჯაფარიძე
შპს ნაწილობრივ: მია ნიკოლაური, მარიკა ქოჩიაშვილი, ეკა ჭითანავა, რუსუდან ფანოზოვილი, თამარ ფარადაშვილი, ნინო ჩიმაკაძე, ნინო რობაქიძე, ნათია გულიაშვილი
კონსტიტუტები: მარკ მალენი, გიორგი ცხადია, მანანა ვარდიაშვილი, ნინია კაკაბაძე, დავით ბუხრიკიძე, გიო ახვლედიანი, კახა თოლორდავა, ლექსო ჩქარუელი, დიანა ჩაჩუა, ნათია ახალაშვილი, ნინო ბექეშვილი, დანიელ ნინი, ნიკო ნერგაძე
რედაქტორი: ფოტო-რედაქტორი ლევან ხერხეულიძე / გრაფიკული დიზაინი თორნიკე ლორთქიფანიძე / რედაქტორ-სტილისტი პაატა შამუგია / კორექტორი თამარ ლონღაძე
ბაზმაცემლობა: პროექტის მენეჯერი ქეთი ბაბუნაშვილი / პროექტის მენეჯერის ასისტენტი ლლა შუბიტიძე / კლიენტთა მომსახურების მენეჯერი ნათია რუსაძე / დისტრიბუტორი ზვიად შენგელია
ბაზმაცემლობა: შპს „ლიბერალი“. მისამართი: თბილისი 0183, ჟღენტის ქ. 35. ტელ.: (995 32) 2145002, 2145004. ელ-ფოსტა: info@liberali.ge
სსპს ბაზმაცემლობა: „ცხელი შოკოლადი“, „ცხელი შოკოლადი – ლიტერატურა“, „პიზნესი: ადამიანები, მეთოდები, სტრატეგიები“. „ლიბერალის“ საავტორო უფლებები დაცულია.
ფუნდამენტი გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი და/ან მთლიანი გამოყენება რედაქციის თანხმობის გარეშე აკრძალულია.
ბეჭდვა: სტამბა „სეზანი“. მისამართი: თბილისი, ნერეთლის გამზ. 140. ტელ.: (995 32) 35 70 02.
გამოცემის კვირაში ერთხელ, ყოველ ორშაბათს. პირველი ნომერი გამოცემულია 2009 წლის მაისში. რეკომენდებული საცალო ფასი 2 ლარი.
www.liberali.ge

მოხდეს. მაგალითად, ერთ სხდომაზე „თავისუფლების ქარტიაც“ მიიღონ და კიდევ სხვადასხვა კანონში 60 (სიც!) შესწორებას დაუჭიროონ მხარი. ეს მხარდაჭერა ძალიან მარტივად ხდება. ინტერნეტში გავრცელდა ვიდეო, სადაც ჩანს, თუ როგორ აჭერენ დეპუტატები ხელს პულტს სხვა, სხდომაზე არმყოფი კოლეგების ნაცვლად.

როცა ეს რამდენიმენამიანი ვიდეო პირველად ვნახე, არც გამკვირვებია, არც გაებრაზებულვარ. მხოლოდ გამეღიმა. რაც არაა გასაკვირი, რადგან ეს სცენა მხოლოდ ადასტურებს იმას, რაც უკვე კარგა ხანია ვიცით და რაზედაც მთელი საზოგადოება შევთანხმდით. წესით, ქვეყანაში, სადაც თავმოყვარე ადამიანები ცხოვრობენ, ამ ყველაფერს საჯარო დებატები მაინც უნდა მოყოლოდა, მაგრამ ჩვენთან სიჩუმეა.

არც საპარლამენტო ოპოზიციური პარტიების წარმომადგენლებს უჩნდებათ პროტესტი – ისინი ხომ ამგვარ სცენებს ყოველდღიურად უყურებენ! როგორც ჩანს, მარტივი შეთანხმება – რახან მტერი 40 კილომეტრშია, ამიტომაც, ხათუნა ოჩიაურს და მის ერთ კოლეგას, რომელიც ვერ ვიცანი, აქვთ უფლება, ხმა სხვების მაგივრად მისცენ. ის „სხვები“, ალბათ უფრო დიდი საქვეყნო საქმეებით არიან დაკავებულნი, ან სამი ლეიბორისტივით მხოლოდ ხელფასს იღებენ, მარტო იმიტომ, რომ სამი წლის წინ საქართველოს მოსახლეობის ნაწილმა მათ ხმა მისცა. სად არიან ამომრჩევლები ან მათი ინტერესები ან არჩეული ადამიანების პირადი პასუხისმგებლობა, ეს არც ლეიბორისტებს აღელვებთ და არც იმათ, ვინც მათ ხელფასს უხდის.

რა გამოდის? მარტივი რამ. არჩეული პარლამენტი სრული ფიქციაა, რომელიც ხელისუფლების დაკვეთებს ისე ასრულებს, რომ დეპუტატები დარბაზში არც კი სხედან. რეფერენდუმი, რომელსაც რვა წელია ძალა ჰქონდა, ახლა ძალადაკარგულია, მაგრამ აბა, რა მოსატანია ეს ყველაფერი, მაშინ როცა მტერი თბილისიდან 40 კილომეტრშია?!

არც იმის დავინწყება იქნება, რომ 2009 წელს, როცა ოპოზიციურ პარტიებს რუსთაველი გადაკეტილი ჰქონდათ, სამი თვის მანძილზე პარლამენტი არ შეკრებილა და ამ ფაქტს არანაირი ზეგავლენა არ მოუხდენია ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაზე. მთავრობა ქვეყანას უპარლამენტოდაც ისევე ეფექტურად მართავდა, როგორც პარლამენტიანად მართავს ხოლმე.

**პროკრედიტ ბანკში მიიჩვენა
ჩა აჩის ჩამოვიხსნა**

 220 22 22
www.procreditbank.ge

"ქართული ჰახიის" ნაჩიბის დახვეწა ბიძაძე

მთავარმა პროკურატურამ „ქართული პარტიის“ ერთ-ერთ ლიდერის და ყოფილი თავდაცვის მინისტრის – ირაკლი ოქრუაშვილის – წინააღმდეგ უკანონო შეიარაღებული ფორმირების შექმნისა და ხელმძღვანელობის ბრალდებით სისხლის სამართლის საქმე აღძრა. თბილისის საქალაქო სასამართლომ კი ოქრუაშვილს აღმკვეთი ღონისძიების სახით პატიმრობა დაუსწრებლად შეუფარდა. ბრალდება 6-დან 9 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას ითვალისწინებს.

ასევე, 30 ივნისს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ 8 პირი დააკავა. რამდენიმე მათგანი „ქართული პარტიის“ წევრია, ნაწილი კი მხარდამჭერი. დაკავებულებს შორის არიან ეროსი კინმარიშვილის მძღოლი, ირაკლი ოქრუაშვილის ყოფილი მძღოლის ძმა და მამა. დააკავეს ოქრუაშვილის ბიძა ზურაბ გიგუაშვილიც, თუმცა ის მალევე გაათავისუფლეს. დაკავებულების ოჯახის წევრების მტკიცებით, ის იარაღი, რაც სამართალდამცავებმა თითოეული მათგანის საცხოვრებელი სახლის ჩხრეკის შედეგად ამოიღეს, დაკავებულებს არ ეკუთვნით და ის მათ საცხოვრებელ სახლში შსს-ს თანამშრომლებ-

მა შეიტანეს.

ამ შემთხვევამდე 7 დღით ადრე, 23 ივნისს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ კიდევ 8 პირი იარაღის უკანონო შენახვისა და უკანონო შეიარაღებულ ფორმირებაში მონაწილეობის ბრალდებით დააკავა. სამინისტროს ინფორმაციით, ეს პირები ასევე ოქრუაშვილთან იყვნენ დაკავშირებული. ისინი მაისის ბოლოს გამართული საპროტესტო აქციების დროს „ქართული პარტიის“ ლიდერის სამხედრო მხარდაჭერას გეგმავდნენ. რამდენიმე მათგანმა შინაგან საქმეთა სამინისტროსთვის მიცემულ აღიარებით ჩვენებაში განაცხადა, რომ იგეგმებოდა ხელისუფლების შეცვლა და რამდენიმე სამხედრო ბაზის დაკავება.

ოქრუაშვილს ჯერ კიდევ 2008 წელს თბილისის საქალაქო სასამართლომ დაუსწრებლად 11 წლიანი პატიმრობა ქრთამის აღებისა და განსაკუთრებით დიდი ოდენობით თანხის გამოძალვის მუხლებით შეუფარდა. ამის შემდეგ მან საფრანგეთში პოლიტიკური თავშესაფარი მიიღო. საფრანგეთის სასამართლომ საქართველოს მის ექსტრადირებაზე უარი განუცხადა.

ჰახიის დაფინანსების სახითი დახვეწა

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველოს“ კვლევის თანახმად, დაფინანსების სახითი არაკონკურენტუნარიან მდგომარეობაში აყენებს საარჩევნო სუბიექტებს. მმართველი პარტიის დაფინანსება ყველა ოპოზიციური პარტიის დაფინანსებას ერთად მაქსიმუმ 26-ჯერ და მინიმუმ 7-ჯერ აღემატება. საარჩევნო ბიუჯეტის 50 პროცენტზე მეტი 2008 წელს პრეზიდენტობის კანდიდატმა მიხეილ სააკაშვილმა სატელევიზიო რეკლამაში გადაიხადა, როდესაც ოპოზიციურმა კანდიდატებმა მხოლოდ უფასო სარეკლამო დროის გამოყენება შეძლეს. მმართველი პარტია ძირითადად იურიდიული პირებისგან ფინანსდება, ოპოზიციურ პარტიები კი, უმეტესად, სახელმწიფო დაფინანსებაზე არიან დამოკიდებული. კვლევის მიხედვით, არ არსებობს ორგანო, რომელიც პარტიების მიერ ფინანსების მიღებასა და განკარგვას გააკონტროლებს. კანონმდებლობა ბუნდოვანს ხდის პარტიების მიერ მიღებული და დახარჯული თანხების დადგენასაც.

პარლამენტის წევრები ერთმანეთის პარლამენტით მანიპულირებენ

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველოს“ ინფორმაციით, პარლამენტარები

კენჭისყრის პულტებით მანიპულირებენ. კონკრეტული პარლამენტის წევრები სხდომაზე არმყოფი კოლეგების – ხშირად ორი ან სამი კოლეგის, მაგვირდაც აძლევენ ხმას. კენჭისყრის პულტებით მანიპულირება საპარლამენტო პროცედურების

დარღვევაა. პარლამენტის წევრებს ეკრძალებათ ხმის მიცემა არდამსწრე კოლეგების საიდენტიფიკაციო ბარათების გამოყენებით. ამ წესის დარღვევისთვის ჯარიმა ეკისრება საიდენტიფიკაციო ბარათის მფლობელს და არა იმ პარლამენტის წევრს, რომელიც მონაწილეობს „კენჭისყრის პულტებით მანიპულირებაში“.

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო“ პარლამენტის წევრებს კეთილსინდისიერი ქმედებისკენ, კონსტიტუციისა და ამომრჩევლის პატივისცემისკენ მოუწოდებენ.

ბიზნის ნასვინაე ჯოჯოია

ქართულმა მხარემ იმ ქვეყნებს, რომლებიც საქართველოს მოიხსენიებენ როგორც „გრუნია“, მოუწოდა შეცვალონ ეს ტერმინი და „ოფიციალურად აღიარონ ინგლისური სახელწოდება „ჯორჯია“. ასეთი დაახლოებით 15 სახელმწიფოა: ბულგარეთი, ბელარუსი, ლატვია, ლიტვა, ესტონეთი,

პოლონეთი, ჩეხეთი, სლოვაკეთი, სლოვენია, სერბეთი, უნგრეთი, ჩინეთი, ხორვატია, მაკედონია და უკრაინა. საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილე ნინო კალანდაძემ მადლობა გადაუხადა სამხრეთ კორეას, რომელმაც სამინისტროს თხოვნა გაითვალისწინა.

აფხაზეთის პარლამენტის ხანდილობის

აფხაზეთის დე ფაქტო პრეზიდენტობის კანდიდატებად პრეზიდენტის მოვალეობის დროებითი შემსრულებელი ალექსანდრე ანჭავაძე და ვიცე-პრეზიდენტი რაულ ხაჯიმბა ოფიციალურად დარეგისტრირდნენ.

არჩევნებში მონაწილეობას გეგმავს პრემიერ-მინისტრი სერგეი შამბაძე. თუმცა მას ოფიციალური განაცხადი ცესკოში ჯერ არ შეუტანია. კანდიდატთა წარდგენის ბოლო ვადა 17

ივლისია. არჩევნები 26 აგვისტოსაა დაანიშნული.

ჩისხვები

4 469 200

ადამიანი ცხოვრობს საქართველოში „საქსტატის“ მონაცემებით.

0,7

პროცენტით გაიზარდა საქართველოს მოსახლეობა 2010 წელთან შედარებით.

11,3 %-იანი

ინვესტიცია განახორციელა ვირჯინიის კუნძულებზე რეგისტრირებულმა ოფშორულმა კომპანიამ საქართველოში.

სიტყვები

„ჩემი აზრით, [აფხაზეთისა და ოსების] სტატუსზე ლაპარაკი შეთანხმებული პერიოდის განმავლობაში უნდა „გავყინოთ“, იქნება ეს 10 თუ 15 წელი. მოლაპარაკებების საგანი ის უნდა გახდეს, რომ საზოგადოებებმა, რომელიც ომმა და ამხელა დრომ გაგვაუცხოვა, ხელახლა გავიცნოთ ერთმანეთი“.

ირაკლი ალასანია, „ჩვენი საქართველო – თავისუფალი დემოკრატიების“ ლიდერი.

„მე სრულიად დარწმუნებით შემიძლია ვთქვა, რომ „ლორის ქირი“, სამხრეთ რუსეთში საქართველოს ტერიტორიიდან გავრცელდა!“

განაცხადა რუსეთის ფედერაციის მთავარმა სანიტარმა გენადი ონიშენკომ.

„ძროხა მოვითხოვეთ, ქათამი და გვიკლეს და გადავწყვიტეთ ავილოთ. რომ არ ავილოთ ნაშიმშილები დავრჩებით“.

ნიკა ლალიაშვილი ხელისუფლებასთან საარჩევნო შეთანხმებაზე

კი

კოკი იონათამაშვილი
საკრებულოს წევრი

დასუფთავების ტარიფის შემოღება და გადახდის ძველი სისტემის შეცვლა გამოწვეული იყო რამდენიმე ფაქტორით, რომელთაგან უპირველესს სოციალური სამართლიანობის პრინციპის დაცვა წარმოადგენს.

საკრებულოს მიერ უკვე შემოღებული ტარიფი სოციალურად რთულ პირობებში მყოფ ადამიანებს არ გაუძვირებს ცხოვრებას. დაახლოებით 250 000 ოჯახი დასუფთავების საფასურს გადაიხდის იმავე ოდენობით, როგორც ადრე იხდიდა, ან უფრო ნაკლებს. ათეულობით ათასი ადამიანი 50 კვტ-მდე ელექტროენერგიას ხარჯავს და მათი გადასახადი, 2, 3 ლარზე მეტი არ იქნება. არ იყო სამართლიანი, როდესაც დაბალი შემოსავლების 4 სულიანი ოჯახი იხდიდა 10 ლარს (ძველი სისტემით 1 ადამიანი – 2, 5 ლარი) ხოლო მაღალი შემოსავლების 3 სულიანი ადამიანი იხდიდა 7,5 ლარს. დაბალი შემოსავლების მქონე მრავალრიცხოვანი ოჯახებისათვის ძველი სისტემა კიდევ უფრო არასამართლიანი იყო. დანაგვიანებაზე ბუნებრივია მრიცხველი ცალკე ვერ იარსებებს, ამიტომ გახდა საჭირო მისი სხვა ინდიკატორთან დაკავშირება. სხვადასხვა პოზიციის და ინიციატივის განხილვის შემდგომ, სწორედ ელექტროენერგიის მოხმარების საფასურზე მისი „მიზმა“ ყველაზე სამართლიანი აღმოჩნდა. ე.წ. სულადობასთან დაკავშირებით, გარდა უკვე აღნიშნული ხარვეზისა, სხვა ობიექტური პრობლემებიც წარმოიშვა (მოსახლეობა სისტემატურად არკვევდა დასუფთავების ბაზაში, ბინაზე მიწერილი ადამიანების რაოდენობას და სხვა). ბინის ფართობთან დაკავშირება ასევე გამოირიცხა, რადგანაც ძალიან ბევრი ბინა განსაკუთრებით თბილისის ძველი უბნებში არ არის დარეგისტრირებული. კონკრეტული მონაცემები გვიჩვენებს, რომ ელექტროენერგიის მოხმარება ზამთარში და ზაფხულში გაზის მოხმარებისგან განსხვავებით, კარდინალურად არ განსხვავდება ერთანეთისაგან, სწორედ ეს იყო საფუძველი იმისა, რომ ყოფილიყო ერთიანი ტარიფი და არა განსხვავებული. ბიუჯეტიდან გაგრძელდება დასუფთავების ტარიფის 50%-ის დაფინანსებაც იმ ადამიანებისათვის, რომლებსაც სოციალური სააგენტოს მონაცემებით 100.000 ქულაზე ნაკლები აქვთ და ყველაზე დაბალი შეძლების ადამიანებს წარმოადგენენ.

სამართლიანი თუ ახა და მოსმარებული ელექტროენერგიის მიხედვით

■ საკრებულოს მიერ უკვე შემოღებული ტარიფი სოციალურად რთულ პირობებში მყოფ ადამიანებს არ გაუძვირებს ცხოვრებას. დაახლოებით 250 000 ოჯახი დასუფთავების საფასურს გადაიხდის იმავე ოდენობით, როგორც ადრე იხდიდა, ან უფრო ნაკლებს.

ასაფთავების ტახიფის წახიბიის ხაოღანობის ბაღახა?

არა

გიორგი გოცირიძე

„საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის“ იურისტი

ადამიანის უფლებების დაცვა დედაქალაქის თვითმმართველობის საქმიანობის ერთ-ერთი ძირითადი პრინციპია, თუმცა ნარჩენების მომსახურების თაობაზე საკრებულოს ბოლო გადაწყვეტილება აღნიშნულთან შეუსაბამობაშია.

ზემოსხნეული გადაწყვეტილებით, საკრებულომ უარი განაცხადა ნარჩენების მომსახურებასთან დაკავშირებით ადგილობრივი მოსაკრებლის სისტემაზე და შემოიღო ნარჩენების მომსახურების სატარიფო რეგულირება. ერთი აბონენტის მიერ 1 კვტ.სთ-ში მოხმარებულ ელექტროენერგიაზე ნარჩენების მომსახურების ტარიფი განისაზღვრა 0,05 ლარის ოდენობით.

კანონის თანახმად, ნარჩენებზე დანესებული მოსაკრებელი ერთ სულ მოსახლეზე არ უნდა აღემატებოდეს 3 ლარს. აღნიშნული ცვლილებით, თუკი ერთი აბონენტი მოიხმარს თვეში 100 კვტ. სთ ელექტროენერგიას, მას მოუწევს 5 ლარის გადახდა.

ტარიფი და მოსაკრებელი განსხვავდება ერთმანეთისაგან: მოსაკრებელი არის განუღებელი მომსახურებისათვის ბიუჯეტში შეტანილი გადასახდელი. ტარიფი დგინდება ბაზარზე შეზღუდული კონკურენციის არსებობის გამო. მიუხედავად განსხვავებისა, საკრებულოს გადაწყვეტილება უკანონოა, ვინაიდან საფასური სცდება ნარჩენების მომსახურებისათვის კანონით დადგენილ ზედა ზღვარს.

აღსანიშნავია, რომ ნარჩენების გატანის მომსახურებისას გამოირიცხულია კონკურენციის შეზღუდვა. კანონით მომხმარებელს აქვს უფლება, უარი განაცხადოს მერიის მიერ შემოთავაზებულ მომსახურებაზე და ნარჩენების გასატანად სხვა ოპერატორი შეარჩიოს. ამის გამო გაუგებარია, რატომ გახდა საჭირო სატარიფო რეგულირება?

თუკი საკრებულო გადაწყვეტილების მიზანი შეზღუდული კონკურენციის გამო მომხმარებელთა უფლებების დაცვაა, გაუგებარია, რატომ იხდის დედაქალაქის ერთი მოსახლე ნარჩენების გაზრდილ საფასურს? საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ განაცხადა, რომ მომხმარებლის უფლებების შემზღუდველი ნორმა ნათელი უნდა იყოს. მაშინ, როდესაც ტარიფის გამოანგარიშების წესი მიზნულია მოხმარებული ელექტროენერგიის საფასურთან, რითაც ვერავითარ ინფორმაციას ვერ ვიღებთ ერთი მოსახლის მიერ მოხმარებულ ნარჩენზე, ძნელია, ნათელი ვუწოდოთ სატარიფო სისტემის დამდგენ ახალ ნორმებს. **□**

■ კანონის თანახმად, ნარჩენებზე დანესებული მოსაკრებელი ერთ სულ მოსახლეზე არ უნდა აღემატებოდეს 3 ლარს. აღნიშნული ცვლილებით, თუკი ერთი აბონენტი მოიხმარს თვეში 100 კვტ.სთ ელექტროენერგიას, მას მოუწევს 5 ლარის გადახდა.

ბალკანეთი

ბამაჩჯვებუნი ზაბხეზი

2013 წელს ხორვატია, სლოვენის შემდეგ, ყოფილი იუგოსლავიის მეორე ქვეყანა გახდება, რომელსაც ევროკავშირი თავის რიგებში მიიღებს.

ვასო კუჭუხიძე

ხორვატიის ევროპულ ბლოკში მიღება უკვე გადაწყვეტილია. ევროკავშირის წევრი ქვეყნების ლიდერებმა 10 ივნისს ბრიუსელში გამართულ სამიტზე შეიმუშავეს დეკლარაცია, რომელშიც გამოხატეს მზადყოფნა ხორვატიის ევროპულ თანამეგობრობაში მიღებასთან დაკავშირებით. ევროკავშირის აღმასრულებელი ორგანოს ხელმძღვანელმა ჟოზე მანუელ ბაროზუმ განაცხადა, რომ ქვეყანამ მნიშვნელოვან წარმატებებს მიაღწია, მან განვერიანებისთვის აუცილებელი 35 მოთხოვნიდან 31 უკვე შეასრულა. დარჩენილ ოთხ პუნქტს რაც შეეხება, ისინი ევროკომისიის გადაწყვეტილებით, დახურულად გამოცხადდა, რაც მათ ავტომატურად დაკმაყოფილებულად მიჩნევას გულისხმობს.

ევროკომისიის თავმჯდომარემ ხორვატიის ევროკავშირში მიღება სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებისათვის გაკეთებულ გზავნილად მოიხსენია. „ვიმედოვნებ, რომ ხორვატიის პროგრესი სხვა ჩვენი პარტნიორებისათვის ისტორიულ სტიმულს წარმოადგენს, რათა აქტიური გახადონ მათი მოქმედება რეფორმების გატარების მიმართულებით,“ – განაცხადა მანუელ ბაროზუმ.

ბრიუსელის ამ გადაწყვეტილებამ გააბათილა ეჭვები, რომ ევროკავშირის „კანონები“ 2007 წელს სამუდამოდ დაიხურა.

ხორვატიის ევროკავშირში განვერიანების შესახებ მოლაპარაკებები ჯერ კიდევ 2003 წელს დაიწყო. ზაგრებს იმედი ჰქონდა, რომ 2007 წელს ბულგარეთთან და რუმინეთთან ერთად ორგანიზაციის წევრი გახდებოდა, თუმცა თანამეგობრობის წევრმა სახელმწიფოებმა არაერთხელ დაბლოკეს და გადადეს 28-ე ქვეყნის მიღების საკითხი. ხორვატიის წევრობას ორგანიზაციაში გერმანია და ავსტრია

ხორვატიის საგარეო საქმეთა მინისტრი გორან იანდროკოვიჩი, ბრიუსელი, 30 ივნისი 2011

ფოტო: ბაიანი რიხი / REUTERS

ლობირებდა, ხორვატიის წინააღმდეგ კი განსაკუთრებით სლოვენია ილაშქრებდა. განვლილი ევროინტეგრაციის პროცესის ერთ-ერთ უმთავრესი მიზეზი სწორედ მეზობელ სლოვენასთან წერმოქმნილი ტერიტორიული დავა იყო.

უთანხმოება ორ ქვეყანას შორის 1991

წელს, დამოუკიდებლობის მოპოვების-თანავე დაიწყო პირანის ყურის გამო და 18 წელს გაგრძელდა. სწორედ ამ დაპირისპირების გამო ლიუბლიანამ 2008 წელს ვეტო დაადო ხორვატიის ევროკავშირში განვერიანების ინიციატივას. თუმცა 2009 წელს შვედეთის მედიატო-

რობით სტოკჰოლმში ხელი მოეწერა შეთანხმებას, რომლის თანახმადაც ორივე ქვეყნის თანხმობის საფუძველზე საკითხი საერთაშორისო არბიტრაჟს გადაეცა განსახილველად.

ხორვატია ევროკავშირისკენ წინ ნაბიჯ-ნაბიჯ მიიწედა. 2008 წელს იგი ჩრდილო-ატლანტიკურ ალიანსში გაწევრიანდა, რაც ევროპის ყოფილი სოციალური ქვეყნებისათვის, ხშირ შემთხვევაში, ევროკავშირში მიღების საშუალებას ნარმოადგენს.

გარდა ამისა, 2010 წელს დემოკრატიული არჩევნების შედეგად ხელისუფლებაში მოსულმა ივო იოსოპოვიჩმა წინამორბედის აღებული კურსი გააგრძელა და წარმატებული რეფორმების გატარების გარდა, მნიშვნელოვნად გააუმჯობესა ურთიერთობები მეზობელ სერბეთსა და ბოსნია-ჰერცეგოვინასთან, რამაც ზაგრებს კიდევ უფრო გაუხსნა გზა ევროკავშირისკენ. მეზობლებთან ტერიტორიული დავები ერთ-ერთი უმთავრესი დაბრკოლებაა ევროინტეგრაციის პროცესში.

ერთ-ერთ მნიშვნელოვანი სფერო, რომლის რეფორმირებასაც ევროკავშირი ხორვატიას სთხოვდა, სასამართლო სისტემა იყო. ბრიუსელს უკვე აქვს მწარე გამოცდილება ამ სფეროში. რუმინეთმა, რომლის სასამართლო სისტემაში არსებულ შეუთავსებლობაზეც ევროკავშირმა თვალი დახუჭა, თანამეგობრობას მოგვიანებით დიდი თავსატეხი გაუჩინა. ამიტომაც, თავიდანვე ნათელი იყო, რომ ბრიუსელი დაშვებულ შეცდომას აღარ

ქვეყანაში მომხდარი სკანდალები ზაგრებს იმიჯს უღახავდა თანამეგობრობის წევრებში.

ბოლო სამი წლის განმავლობაში ხორვატიამ მრავალი რეფორმა გაატარა, რათა მწვანე შუქი მიეღო ევროკავშირში განწევრიანებასთან დაკავშირებით. თუმცა, როგორც ქვეყნის პრემიერ-მინისტრი აცხადებს: „აღნიშნული რეფორმები არა მხოლოდ ევროპული თანამეგობრობიდან დასტურის მიღებას, არამედ საზოგადოების შეცვლა-განვითარებასა და იმ სტანდარტების დამკვიდრებას ემსახურებოდა, რომელსაც სახელმწიფო უნდა მიჰყვებოდა.“ ივო იოსოპოვიჩმა რეფორმების გაგრძელების პირობა დადო. მოსახლეობას კი უმუშევრობის მაჩვენებლის შემცირება და კორუფციის დამარცხება აღუთქვა.

დღეს უკვე ხორვატიის ევროკავშირში მიღების საკითხი, პრაქტიკულად, გადაწყვეტილია. თუმცა, საინტერესოა, რეალურად რამდენად აკმაყოფილებს ქვეყანა განწევრიანების კრიტერიუმებს. ფაქტი ის არის, რომ ხორვატიის სამრეწველო და სოფლის მეურნეობის სექტორი ევროპულ სტანდარტებს არ შეესაბამება, რაც ნიშნავს იმას, რომ ევროკავშირი დახმარებისათვის განუღებ დიდ დანახარჯებს ვერ აცდება. საშუალო ხელფასი ქვეყანაში 730 აშშ დოლარია, რაც „ძველი“ ევროპის ყველაზე ღარიბი ქვეყნის – პორტუგალიის საშუალო ხელფასს საკმაოდ ჩამოუვარდება. უმუშევრობა 18 პროცენტს წარმოადგენს, შესაბამისად, ათასობით ხორვატი

უკეთესი ვითარება აქვს.

ხორვატიის სასარგებლოდ იმოქმედა იმ ფაქტმა, რომ ევროკავშირის წევრებთან თანაცხოვრების დიდი ხნის ისტორია გააჩნია. ეს ტერიტორია დროის სხვადასხვა მონაკვეთში ევროპის წამყვანი სახელმწიფოების შემადგენლობაში შედიოდა. შესაბამისად, კულტურისა და ღირებულებების თვალსაზრისით, ხორვატია ევროპის განუყოფელი ნაწილია.

აგრესიული ნაციონალიზმი იყო კიდევ ერთი მიზეზი, რის გამოც ხორვატიის ევროპულ კავშირში განწევრიანების საკითხი სათუო ხდებოდა. დღეისათვის, მართალია, ეს პრობლემა სრულად არ აღმოფხვრილა, მაგრამ გარკვეული პროგრესი შეინიშნება. ისევ და ისევ, თუ შევადარებთ ლატვიასა და ესტონეთს, მათგან განსხვავებით, მაგალითად, ხორვატიაში არ არსებობს „არამოქალაქეთა პასპორტები“ სერბებისათვის.

თუმცა, ევროკავშირის მიმართ პრეტენზიები თავად ხორვატიასაც აქვს. ბრიუსელსა და ზაგრებს შორის არსებობდა დაპირისპირება გენერალ ანტე გოტოვინას გასამართლებასთან დაკავშირებით. ხორვატი გენერალი გოტოვინა 1995 წელს თვითგამოცხადებულ კრაინის რესპუბლიკაში განსაკუთრებული სისასტიკით გაუსწორდა სერბ მოსახლეობას, რის გამოც იგი საერთაშორისო სასამართლოს მიერ იძებნებოდა. იგი 2005 წელს კანარის კუნძულებზე დააკავეს. ჰააგის სასამართლომ მას 24 წლით თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯა, რაც ზაგრებში დიდი მღელვარების მიზეზი გახდა. ხორვატია 96 პროცენტს ის უდანაშაულოდ მიაჩნდა, ხოლო 88 პროცენტი გოტოვინას გმირად თვლის. შესაბამისად, ამ ფაქტის შემდეგ ევროინტეგრაციის მომხრეთა რიცხვი ხორვატიაში 23,8 პროცენტამდე დაეცა.

განხილულ ფაქტებზე დაყრდნობით, ხორვატიის ევროკავშირში განწევრიანება სრულიად ლოგიკურ მოვლენას წარმოადგენს. თუმცა, სკეპტიკოსები ამბობენ, რომ გარკვეული პერიოდის შემდეგ გერმანელები და ფრანგები ახალი წევრის მიღებას უკვე თავიანთ საფუძვლებზე იგრძნობენ. ■

■ ხორვატიის სამრეწველო და სოფლის მეურნეობის სექტორი ევროპულ სტანდარტებს არ შეესაბამება, რაც ნიშნავს იმას, რომ ევროკავშირი დახმარებისათვის განუღებ დიდ დანახარჯებს ვერ აცდება.

გაიმეორებდა და ხორვატია განსაკუთრებული ყურადღებით უნდა მოჰკიდებოდა ამ საკითხს.

კიდევ ერთ დაბრკოლებას ხორვატიაში არსებული კორუფციისა და ორგანიზებული დანაშაულის მაღალი დონე ქმნიდა. აღნიშნული თემის ირგვლივ

შეეცდება სამუშაო დასავლეთ ევროპის სხვადასხვა ქვეყანაში მოძებნოს. თუმცა, თუ ხორვატიის ეკონომიკურ რეალობას ევროკავშირის რამდენიმე ქვეყნის, კერძოდ, კი ბულგარეთისა და რუმინეთის ეკონომიკურ მდგომარეობას შევადარებთ, ვნახავთ, რომ ზაგრებს აშკარად

ჩრდილოეთ კავკასია

ჩრდილო ოსეთი: ჯიჰადიზმის ბრძოლა

ჩრდილოეთ ოსეთში, რუსეთის ფედერაციის ამ ყველაზე პრომოსკოვურ და სტაბილურ რეგიონში, ექსპერტები „ჯიჰადიზმის“ მოახლოებულ საფრთხეს ხედავენ.

ემილ სულეიმანოვი

26 მაისს ჩრდილოეთ ოსეთის დედაქალაქის - ვლადიკავკაზის - მიმდებარე პატარა სოფელში პატივსაცემი ოსი მწერლისა და აკადემიკოსის შამილ ჯიკაევის თავმოკვეთილი გვამი იპოვეს. სამი დღის შემდეგ ჩრდილოეთ ოსეთის მილიციამ ჯიკაევის სავარაუდო მკვლელები - დავიდ მურაშევი სპეცოპერაციის დროს მოკლა. ხელისუფლება ამტკიცებს, რომ მურაშევი რადიკალი ისლამისტი იყო. ეს შოკისმომგვრელი იყო, რადგან ეროვნებით ოსისთვის ასეთი ბრალდება აქამდე არავის წაუყენებია.

ამ ფაქტის შემდეგ ჩრდილოეთ ოსეთში ღიად დაიწყო საუბრები იმ თემებზე, რაზეც საზოგადოება მხოლოდ ერთმანეთთან საუბარში თუ აღიარებდა - ამ რესპუბლიკაში სულ უფრო რთული ხდება ქრისტიანული და ისლამური თემების თანაცხოვრება. გამოითქვა სერიოზული ეჭვი იმის თაობაზე, რომ არსებობს ჩრდილოეთ ოსეთის მუსლიმური ნაწილის „ჯიჰადიზმის“ სერიოზული საფრთხე.

ხელისუფლების ვერსიით, ჯიკაევის მკვლელობის საბაბი მისი ბოლო ლექსის

სათაური გახდა - „მგლების ხროვა ჰაჯზე მიდის.“ გამომძიებლები ამბობენ, რომ მკვლელობამდე ჯიკაევის ადგილობრივი მუსლიმები დაემუქრნენ, რომლებმაც ეს ლექსი ისლამისათვის შეურაცხმყოფელად ჩათვალეს.

ამას მალევე ვლადიკავკაზის მეჩეთის მრევლზე ადგილობრივი უსაფრთხოების სამსახურის თავდასხმა მოჰყვა, რის შედეგადაც 18 ადამიანი დააკავეს. უმეტესად ახალგაზრდა მამაკაცები, მათ შორის, მეჩეთის იმამი - ჩრდილო ოსეთის ციხეებში განათავსეს.

„ვაჰაბიტებზე“ ნადირობა რესპუბლიკის სხვა რეგიონებშიც მიმდინარეობს, მონაწილეები ამტკიცებენ, რომ მორწმუნე მუსლიმების დასაკავებლად მათ სახლებში ნარკოტიკებსა და იარაღს დებენ - ამ მეთოდს ადგილობრივი პოლიცია როგორც ჩრდილო ოსეთში, ისე მთელი რეგიონის მასშტაბით, „რადიკალი მუსლიმების“ წინააღმდეგ ბრძოლაში აქტიურად იყენებს.

ამ მოვლენების კონტექსტში სულ უფრო ხშირად ავლებენ პარალელს ერთ დროს ცნობილ ოსურ ჯამათსა და კავკა-

სიის საამიროს მიერ წარმოებულ ისლამურ აჯანყებას შორის. ქათალიბ-ალ-ხოული (რაც არაბულად ძალის ბატალიონს ნიშნავს) - ეს ჩრდილო ოსეთის მიერ 2005-2006 წლებში დაფუძნებული ორგანიზაციის სახელია, რომელიც რეგიონული ჯიჰადის ნაწილი იყო. ზოგიერთი ამტკიცებდა, რომ ეს ორგანიზაცია საერთოდ არ არსებობდა, სხვები თვლიდნენ, რომ მისი წევრები, უმეტესწილად, ეთნიკურად ინგუშები იყვნენ, რომლებიც ანტიოსურ სტრატეგიას ახორციელებდნენ. ეს ორგანიზაცია, რომელსაც, გადმოცემით, „ჯიჰადისტი“ ასლანტ დიგორსკი ედგა სათავეში, პოპულარული 2005-2008 წლებში გახდა, როცა რესპუბლიკის დედაქალაქში კაზინოებსა და სათამაშო სახლებზე თავდასხმები განხორციელდა და საკმაოდ მაღალი თანამდებობის სამხედრო პირები და ჩინოვნიკები მოკლეს, მათ შორის, გენერალი ბიმბოლატ ტუცევი და ჩრდილოეთ ოსეთის ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლის სამმართველოს უფროსი მარკ მეცაევი. მკვლელობების პიკი 2008 წელს ვლადიკავკაზის მერის ვიტალი კარაევის

■ ჩრდილოეთ ოსეთის მუსლიმების რადიკალიზაციის საფრთხე სულ უფრო მატულობს. თუ ეთნიკურ წარმომავლობაზე რელიგიური იდენტობა გაიმარჯვებს, მაშინ ისინი საკუთარ იდენტობას მეზობელ ინგუშებს, ყაბარდოელებსა და ბალყარებს დაუკავშირებენ და ჯიჰადის მოძრაობას შეუერთდებიან.

მკვლელობა გახდა. კარაევის „ცოდვა“ ხალხში ჰიჯაბის ტარებისთვის ოსი ქალების შეურაცხყოფა და ისლამის უპატივცემულობა იყო. მაგრამ, კარაევის მკვლელობის შემდეგ, არცთუ ისე გასაგები მიზეზების გამო, ოსეთის ჯამაათის მოქმედებები შეჩერდა. შედეგად, დოკუ უმაროვმა ირისტონის (ოსეთის) ვილაიეთი გააუქმა და ის 2009 წლის მაისში გალგაუჩოს (ინგუშეთის) ვილაიეთს შეუერთდა.

ჩრდილოეთ ოსეთში მუსლიმები, მართლმადიდებელ ქრისტიანებთან შედარებით, უმცირესობაში არიან და გარკვეულწილად იზოლირებულნიც, თუმცა მართლმადიდებლები უკანასკნელ ხანებ-

მდე ოსურ საზოგადოებაში კონფესიურ დაყოფას არ აღიარებდნენ.

მიიჩნეოდა, რომ ჩრდილოეთ კავკასიის ამ რესპუბლიკას ქვეყნის შიგნით სამხედრო ისლამის განვითარების სანინალმდეგო იმუნიტეტი აქვს. წინაპართა რელიგიის გამო თანამოქალაქეთა მხრიდან მზარდი ნეგატიური დამოკიდებულების ფონზე ზოგიერთმა ოსმა მუსლიმმა მართლმადიდებლად მოქცევა არჩია, სხვები კი რელიგიისადმი საკუთარ ინდიფერენტულობას უსვამენ ხაზს.

ადგილობრივი მუსლიმების რიცხოვნობა მცირე, მაგრამ პოლიტიკურად მნიშვნელოვანი ნაწილისათვის მათი რელი-

გიური იდენტობის მნიშვნელობა საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდგომ წლებში გაიზარდა. თუმცა, უნდა ითქვას, რომ ამ რესპუბლიკაში ეთნიკური წარმომავლობა მაინც უფრო დიდ როლს თამაშობს. მორწმუნე მუსლიმების მიმართ ჩრდილო ოსურ საზოგადოებას ზოგადად უარყოფითი დამოკიდებულება აქვს – მათ ინგუშების მეზუთე კოლონად და ოსებისათვის უცხო კულტურულ ელემენტად მიიჩნევენ, რაც ოს მუსლიმებს იზოლაციის გრძნობას კიდევ უფრო უძძაფრებს. ჩრდილო ოსეთის საზღვრების დასავლეთით და აღმოსავლეთით განვითარებული მოვლენების ფონზე, ოსი მუსლიმების ნაწილი ჯიჰადის იდეოლოგიის ზეგავლენის ქვეშ მოექცა და თავს მიმდინარე ჯიჰადის ნაწილად თვლის. მათი რიცხვი საკმაოდ მცირეა და, მეზობელი რესპუბლიკებისაგან განსხვავებით, არც ხალხის მხარდაჭერა აქვთ, ამიტომ ადგილობრივი ხელისუფლებისათვის მათი მოგერიება დალესტანთან, ინგუშეთთან და ყაბარდო-ბალყარეთთან შედარებით, ადვილია. თუმცა, ბოლო დროს რესპუბლიკის მუსლიმი საზოგადოების წინააღმდეგ ჩრდილო ოსეთში წამოწყებულ ფართომასშტაბიან და განურჩეველ კამპანიას ამ ბალანსის მწყობრიდან გამოყვანა შეუძლია. მოვლენების მსგავსმა განვითარებამ კი შეიძლება ყაბარდო-ბალყარეთის სცენარის გამეორება გამოიწვიოს, სადაც მორწმუნე მუსლიმებზე მასობრივმა თავდასხმებმა მოსახლეობის ჯიჰადიზაციას შეუწყო ხელი.

ჩრდილოეთ ოსეთის მუსლიმების რადიკალიზაციის საფრთხე სულ უფრო მატულობს. თუ ეთნიკურ წარმომავლობაზე რელიგიური იდენტობა გაიმარჯვებს, მაშინ ისინი საკუთარ იდენტობას მეზობელ ინგუშებს, ყაბარდოელებსა და ბალყარებს დაუკავშირებენ და ჯიჰადის მოძრაობას შეუერთდებიან. თუ ეს მართლაც ასე მოხდება, ჩრდილო ოსეთი, რომელიც ახლა თავისი გეოგრაფიული მდებარეობის გამო ჩრდილო კავკასიის აჯანყებას ორ ნაწილად ჰყოფს, მათ დამაკავშირებელ რგოლად იქცევა. მაშინ კი, როგორც ადგილობრივი ხელისუფლებისათვის, ისე მოსკოვისათვის ჩრდილოეთ კავკასიის ისლამური აჯანყების ჩახშობა გაცილებით რთული იქნება. ■

გაეროს რეზოლუცია

ბაქომ ხილავ ხითხად აღიხა დევნილების დახუნების უფლება

2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ რეზოლუციის მხარდამჭერთა რიცხვი თითქმის გასამმაგდა.

ოლესია ვართანინი, „რადიო თავისუფლება“, სპეციალურად „ლიბერალისთვის“

გაეროს გენერალური ასამბლეის სხდომაზე საქართველოს რეზოლუციასთან დაკავშირებული დებატები მხოლოდ ნახევარ საათს გაგრძელდა. გასული წლისგან განსხვავებით, როდესაც რუსეთის წარმომადგენელი კენჭისყრის პროცესის ჩაშლას შეეცადა, წლევედელი შეხვედრა ემოციური არ ყოფილა.

რუსეთის მხრიდან დოკუმენტის იგნორირებისკენ მოწოდებები ამჯერადაც ისმოდა, ოღონდ უკვე სპეციალური ფლაერების სახით, რომლებიც სესიის დაწყებამდე სხდომათა დარბაზში დაარიგეს.

ახალი რეზოლუცია იმ დოკუმენტების იდენტურია, რომლებსაც გაერო, ბოლო სამი წელია, იღებს. როგორც გაეროში საქართველოს მუდმივი წარმომადგენელი ალექსანდრე ლომაია ამბობს, რეზოლუციის მთავარი მიზანი იძულებით გადაადგილებული პირების სახლებში დაბრუნების უფლების უზრუნველყოფა და ქონებასთან დაკავშირებული პრობლემების მოგვარება იყო.

პირველად დევნილების დაბრუნების საკითხი გენერალურ ასამბლეაზე განსახილველად 2008 წლის აგვისტოს ომამდე ორი თვით ადრე გამოიტანეს. მაშინ საუბარი დევნილების მხოლოდ აფხაზეთში დაბრუნების უფლებას ეხებოდა. დოკუმენტს უმრავლესობამ არ დაუჭირა მხარი – გაეროს წევრი სახელმწიფოების 80 პროცენტმა მაშინ კენჭისყრაში მონაწილეობისგან თავი შეიკავა.

2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ რეზოლუციის მხარდამჭერთა რიცხვი თითქმის გასამმაგდა. დოკუმენტის ტექსტს დაემატა პუნქტი, რომელიც ომის დროს სამხრეთ ოსეთიდან გამოძევებული ადა-

ფოტო: ლევან ნიკიპიძე

მიანების უკან დაბრუნების მოთხოვნას ხეობდა.

„დევნილები ოცნებობენ დღეზე, როდესაც დაბრუნებას, იარების მოშუშებას და დანგრეული სახლების აღდგენას შეძლებენ,“ – მიმართავდა ხმის მიცემის პროცედურის დაწყებამდე სხდომის მონაწილეებს ალექსანდრე ლომია.

„მათ გულწრფელად სჯერათ, რომ საერთაშორისო საზოგადოების მუდმივ მონობებს შედეგი ექნება. დადგება დღე, როდესაც ადამიანები, რომლებიც ამ კაცებს, ქალებს და ბავშვებს დაბრუნების საშუალებას არ აძლევენ, იძულებულნი იქნებიან, დათმონ საკუთარი პოზიციები“.

გაეროში რუსეთის მუდმივი წარმომადგენლის მოადგილემ, ალექსანდრე პანკინმა რიგით მეოთხე რეზოლუციას „გულახდილი დემაგოგია“ უწოდა. მან საქართველოს „ახალ რეალობებთან“ შეგუებისკენ მოუწოდა. მისი თქმით, საქართველომ უნდა გააცნობიეროს, რომ ორი „დამოუკიდებელი სახელმწიფოს“ მონაწილეობის გარეშე დევნილების დაბრუნების საკითხის გადაწყვეტა შეუძლებელია. პანკინმა აღნიშნა, რომ სოხუმის და ცხინვალის წარმომადგენლებს, რომლებსაც რეზოლუციის განხილვაში მონაწილეობა უნდოდათ, ნიუ-იორკში ჩასვლის უფლება არ აძლევს: „მათ კიდევ ერთხელ უარი უთხრეს ვიზების გაცემაზე.“

აფხაზეთის და სამხრეთ ოსეთის დე-ფაქტო მთავრობებს გაეროს გენერალური ასამბლეის კენჭისყრასთან დაკავშირებით საკუთარი ვრცელი განცხადების მოსამზადებლად ორთვენახევარი ჰქონდათ. რეზოლუციის ტექსტი მათ ჟენევის დისკუსიის ბოლო რაუნდის დროს წარუდგინეს. ჯერ კიდევ მაშინ, დე-ფაქტო მთავრობის წარმომადგენლები დოკუმენტის მიღების წინააღმდეგ გამოვიდნენ.

პანკინის შეფასებით, აღნიშნული რეზოლუციის მიღება ჟენევის დისკუსიების ფარგლებში დევნილების დაბრუნების შესახებ მიმდინარე დიალოგს გაართულებს. ამ არგუმენტს მხარი ბელარუსის წარმომადგენელმაც დაუჭირა, რომელმაც სხდომის მონაწილეებს ხმის მიცემისას თავის შეკავებისკენ მოუწოდა.

ბელარუსის მაგალითი გაეროს 74 წერმა სახელმწიფომ გათვალისწინა. რე-

ზოლუციის წინააღმდეგ 13 ქვეყანა გამოვიდა. 57-მა ქვეყანამ კი, მათ შორის აშშ-მ და ევროკავშირის ყველა სახელმწიფომ, დოკუმენტის მიღებას მხარი დაუჭირა.

სოხუმის და ცხინვალის გასაკვირად, რეზოლუციის წინააღმდეგ წასულ ქვეყნებს შორის არ აღმოჩნდა არც ნაურუ. 2010 წელს მოსკოვისგან მრავალმილიონიანი „ეკონომიკური და სოციალური დახმარების“ მიღების შემდეგ, ნაურუმ აფხაზეთის და სამხრეთ ოსეთის დამოუკიდებლობა აღიარა. ამ კუნძულოვანი სახელმწიფოს ისტორიაში ყოფილა შემთხვევები, როდესაც ქვეყნების დამოუკიდებლობის აღიარებასთან დაკავშირებით პოზიციებს რამდენჯერმე იცვლიდა. ნაურუმ კენჭისყრისგან თავი შეიკავა.

■ რეზოლუციის წინააღმდეგ 13 ქვეყანა გამოვიდა. 57-მა ქვეყანამ კი, მათ შორის აშშ-მ და ევროკავშირის ყველა სახელმწიფომ, დოკუმენტის მიღებას მხარი დაუჭირა.

სოხუმისთვის მოულოდნელი უნდა ყოფილიყო ვანუატუს პოზიცია. წყნარი ოკეანის ამ ქვეყანამ ხმა საქართველოს სასარგებლოდ მისცა. გასულ თვეში ამ ქვეყანამ რამდენჯერმე აღიარა და შემდეგ უკან წაიღო ეს აღიარება აფხაზეთის დამოუკიდებლობასთან დაკავშირებით. სოხუმში დღესაც უჭირთ გიპასუხონ კითხვაზე, საბოლოოდ აღიარა თუ არა ვანუატუმ აფხაზეთის დამოუკიდებლობა.

არიან ქვეყნებიც, რომლებიც გასულ წელს რეზოლუციის წინააღმდეგ გამოვიდნენ, თუმცა წელს პოზიცია შეცვალეს – ზიმბაბვე, სოლომონის კუნძულები და პაპუა ახალი გვინეა.

ქართველი პოლიტიკოსები მიესალმებიან ფაქტს, რომ გენერალურ ასამბლეაზე რეზოლუციის მონაწილეობის

რიცხვი კლებულობს, მხარდამჭერების რაოდენობა კი პირიქით – წლიდან წლამდე იმატებს.

საქართველოს წარმომადგენლები არ მალავენ, რომ სასურველი შედეგის მისაღწევად სულ უფრო მეტი ძალისხმევა სჭირდებათ. გასულ წელს საქართველომ წყნარი ოკეანის კუნძულოვანი სახელმწიფოს ტუვალუს ჰუმანიტარული დახმარება გაუგზავნა მას შემდეგ, რაც ამ ქვეყანამ საქართველოს რეზოლუციას დაუჭირა მხარი. ჯერ უცნობია მოუწია თუ არა წელს საქართველოს დიპლომატიური მცდელობების გარდა ფინანსური სახსრების გაღება.

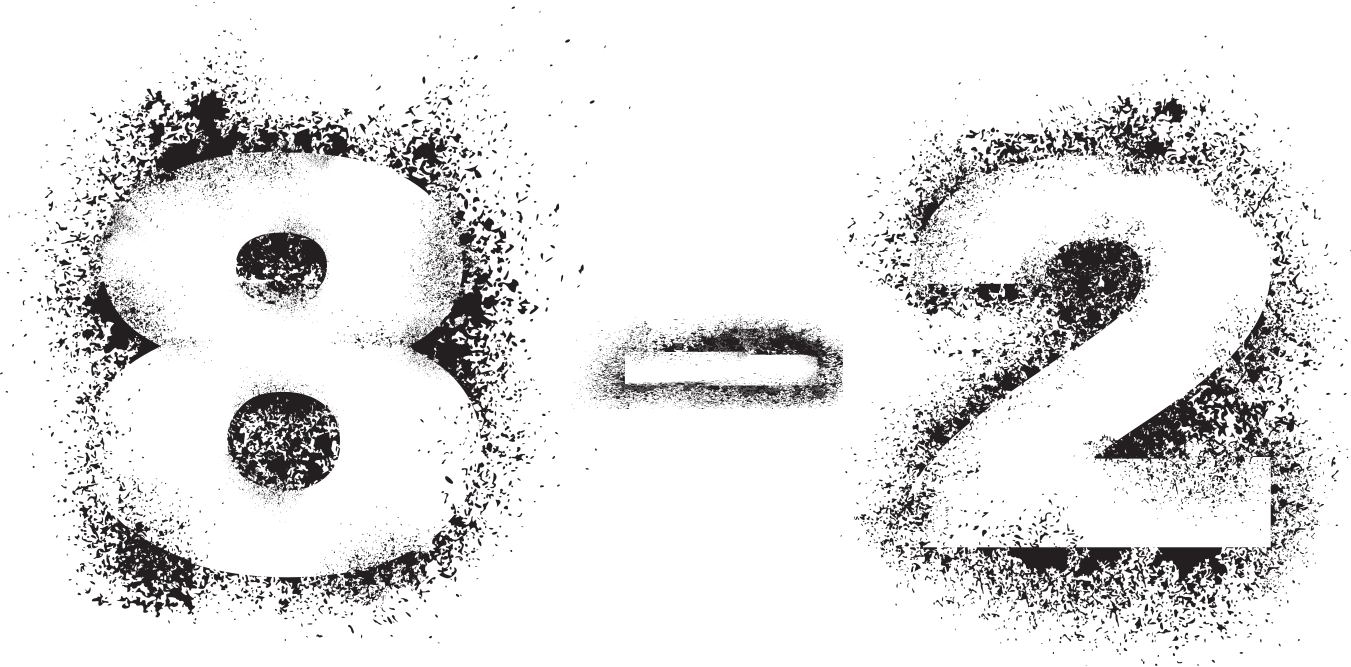
იმის გათვალისწინებით, რომ მსგავს დოკუმენტებს მხოლოდ რეკომენდაციული ხასიათი აქვს და არცერთ მხარეს არ აკისრებს ვალდებულებებს, ქართული მხარე აცხადებს, რომ პრაქტიკულ შედეგებზე საუბარი ჯერ ადრეა. ამის შესახებ საქართველოს ყოფილმა მუდმივმა წარმომადგენელმა გაეროში ირაკლი ალასანიამაც განაცხადა:

„2008 წელს, როდესაც ეს რეზოლუცია პირველად მიიღეს, დიდი ძალისხმევა დაგვიჭირდა, რომ დოკუმენტში ტერმინი „ეთნიკური წმენდა“ მოხსენიებულიყო. სამწუხაროდ, დოკუმენტში ამ ფორმულირების ბოლომდე შენარჩუნება ვერ მოხერხდა. თუმცა ის ფაქტი, რომ ამ რეზოლუციას ყოველ წელს იღებენ და, რომ მას ყოველ წელს სულ უფრო მეტი მხარდამჭერი ჰყავს, მომავალში კონფლიქტის საბოლოოდ მოგვარებაში მნიშვნელოვანი ფაქტორი იქნება.“

თუმცა, მთელ ამ ბრძოლაში ერთი საინტერესო დეტალი არსებობს. ისტორიული ტრადიციების თანახმად, რუს დიპლომატებს გაეროს კედლებში შექმნილი ნებისმიერი დოკუმენტისა თუ განცხადების მიმართ განსაკუთრებული ეჭვიანობა ახასიათებთ. ამის შესახებ არაერთხელ უთქვამს რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს ყოფილ თანამშრომელს და ამჟამად საქართველოს ამავ უწყების ხელმძღვანელს გრიგოლ ვაშაძეს.

თბილისში კარგად აქვთ გაცნობიერებული, რომ ყოველი მორიგი რეზოლუციის მიღება რუსეთის საგარეო უწყებაში აღშფოთებას გამოიწვევს და ამ შანსს ხელიდან არ უშვებენ. **■**

ოპოზიისა

"შესანიშნავი შვიდავი"

ცალკეულ პარტიებთან ინდივიდუალური მოლაპარაკებების სტრატეგიის ხარჯზე „ნაციონალურმა მოძრაობამ“ რვიანის დაშლა შეძლო.

მაია ნიკლაური

27 ივნისს საპარლამენტო უმრავლესობის ლიდერმა პავლე კუბლაშვილმა და ოთხი ოპოზიციური პარტიის წარმომადგენელმა ხელი მოაწერეს დოკუმენტს – „შეთანხმება საარჩევნო გარემოს გაუმჯობესების მიზნით განსახორციელებელ ცვლილებებსა და ღონისძიებებზე“. ოთხი ოპოზიციური პარტიიდან ორი „რვიანის“ წარმომადგენელი იყო. „ქრისტიან-დემოკრატებისა“ და „მემარჯვენეების“ ამ გადაწყვეტილებამ ოფიციალურად დაშალა რვა ოპოზიციური პარტიისგან შემდგარი ერთობა, რომელიც 10 თვის განმავლობაში საარჩევნო გარემოს გასაუმჯობესებლად ხელისუფლებასთან მოლაპარაკებებს აწარმოებდა.

ხელისუფლებასა და 4 პარტიას (ქრისტიან-დემოკრატები, ახალი მემარჯვენეები, ედპ, ჩვენ თვითონ) შორის გაფორმებული შეთანხმების თანახმად, პარლამენტართა რაოდენობა 150-დან

190-მდე უნდა გაიზარდოს. 83 დეპუტატი მაჟორიტარული წესით უნდა აირჩეს, 107 კი – პროპორციული წესით.

ხელისუფლებასა და რვა ოპოზიციურ პარტიას შორის საარჩევნო კანონმდებლობის გაუმჯობესების მიზნით პირველი შეხვედრა 2010 წლის 10 ნოემბერს შედგა.

მას შემდეგ ათი თვე გავიდა, თუმცა მოლაპარაკებათა პროცესი, რომელიც საერთაშორისო საზოგადოების დიდი მხარდაჭერის ფონზე მიმდინარეობდა, ყოველგვარი შედეგის გარეშე დასრულდა.

„რვიანში“ შემავალი ოპოზიცია ხელისუფლებასთან მოლაპარაკებების პროცესში ორ ძირითად საკითხს აყენებდა. პირველი იყო მაჟორიტარი დეპუტატების რიცხვის შემცირება. ოპოზიციის აზრით, არჩევნები სამართლიანი მხოლოდ იმ შემთხვევაში იქნება, თუ პარტია არჩე-

ვნებში მიღებული ხმების ადეკვატური რაოდენობის საპარლამენტო მანდატებს მიიღებს. „რვიანი“ პარლამენტის დაკომპლექტებას 100 პროპორციული სიით გასული წევრისა და მხოლოდ 50 მაჟორიტარისგან ითხოვდა. გარდა ამისა, ოპოზიცია მაჟორიტარებისთვის საარჩევნო ბარიერის არსებული 30-იდან, 50 პროცენტამდე გაზრდას ითხოვდა.

თუმცა, ჯერ კიდევ მოლაპარაკებათა პროცესის დასაწყისში ეს საქმე უკვე გადაწყვეტილი იყო – ნოემბერში საქართველოს პრეზიდენტმა ამ საკითხის განხილვისას თქვა, რომ იგი მაჟორიტარული სისტემის შეცვლის კატეგორიული წინააღმდეგია.

მეორე საკითხი – 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებისთვის ბიომეტრიული პასპორტების ამოქმედება იყო, რაც ოპოზიციის აზრით, საარჩევნო სიების უზუსტობის პრობლემას მოხსნიდა.

არც ერთი ეს წინადადება ათთვიანი მოლაპარაკებების პროცესში ხელისუფლებამ არ გაითვალისწინა.

დოკუმენტში, რომელსაც „ქრისტიან-დემოკრატებმა“ და „ახალმა მემარჯვენეებმა“ მოაწერეს ხელი გათვალისწინებულია ზოგიერთი ის წინადადებაც, რომელსაც თავის დროზე „რვიანი“ ითხოვდა – მედიისა და ადმინისტრაციული რესურსების გამოყენების მონიტორინგი, საოლქო კომისიების თვითმმართველობებისა და პრეზიდენტის რწმუნებულების კუთვნილ შენობებში განთავსება აიკრძალება, საარჩევნო დავებისას სასამართლოში საარჩელის შეტანის ვადა 2-დან 4 დღემდე გაიზრდება, სახელმწიფო ბიუჯეტიდან მილიონ ლარს მიიღებს ყველა პარტია, რომელიც 5 პროცენტთან ბარიერს გადალახავს, საარჩევნო სიებს სპეციალური კომისია გადაამოწმებს, რომელსაც ოპოზიციონერი უხელმძღვანელებს.

საქართველოს საარჩევნო გარემოს გაუმჯობესება რომ სჭირდება, ამას ოპოზიციის გარდა მუდმივად იმეორებენ საერთაშორისო ორგანიზაციები. თავის დროზე „რვიანის“ ჩამოყალიბებაც სწორედ ამ ორგანიზაციების ნება-სურვილის გათვალისწინება უფრო იყო, ვიდრე ოპოზიციის მოლოდინი, რომ ხელისუფლე-

■ მიზეზი იმისა, რომ შიდა დაძაბულობის ფონზე „რვიანი“ ერთიანობას ინარჩუნებდა, საერთაშორისო საზოგადოების მხარდაჭერა იყო. უცხოელი დიპლომატები სხვადასხვა გზით საქართველოს ხელისუფლებას ოპოზიციასთან მოლაპარაკებებისა და საარჩევნო სისტემის გამართვისკენ მოუწოდებდნენ.

ბასთან მოლაპარაკებები კონკრეტული შედეგით დასრულდებოდა.

დღეს „ქრისტიან დემოკრატები“ აღიარებენ, რომ 10 თვის წინ ჩაერთვნენ მოლაპარაკებებში, რომელთა წარმატების არასოდეს სჯეროდათ:

„წინასწარ ვიცოდით, რომ შედეგს

ვერ მივალწვედით. ისიც კი, რაც მივიღეთ, წარმოუდგენელი იყო. პროცესში თავიდანვე ვმონაწილეობდით პროცესის მნიშვნელობიდან გამომდინარე და არა იმიტომ, რომ გვეგონა ასეთ შედეგს მივალწვედით. ძროხა მოვითხოვეთ, ქათამი დაგვიკლეს და გადავწყვიტეთ ავიღოთ. რომ არ ავიღოთ შიშხილით მოვკვდებით“, – ამბობს ნიკა ლალიაშვილი „ლიბერალთან“ საუბრისას.

„უნდა იცოდეთ, ვის ელაპარაკები და რისი მიღება შეგიძლია მისგან. მმართველი პარტიისგან მიღებული შეთანხმება არ პასუხობს ჩვენს მოთხოვნებს, არ არის საუკეთესო, მაგრამ ეს მაინც სოლიდური შედეგია“, – ამბობს „მემარჯვენე“ მამუკა კაციტაძე.

იმ ექვსი პარტიის წარმომადგენლები, რომლებმაც ხელისუფლების წინადადებები არ მიიღეს, ფიქრობენ, რომ ყოფილმა პარტიონებმა შეცდომა დაუშვეს, როდესაც „ხელისუფლებისგან გადმოგდებული სატყუარა აიღეს“.

„ხელისუფლებამ კვლავ ულტიმატუმის და პოლიტიკური ვაჭრობის ენა აირჩია, უარი თქვა პოლიტიკურ დიალოგზე. ჩვენთვის მიუღებელია პრინციპი „ან დაგვეთანხმეთ, ან ჩვენ ჩვენსას მაინც გავიტანთ“. ხელისუფლება ყოველთვის ცდილობს, თავისი თამაშით გათამაშოს და შემდეგ პიარი გაიკეთოს. ვილატებმა შეუწყვეს ამაში ხელი... ჩვენ შევთავაზებთ ხელისუფლებას ჩვენს წესებს, გავხდებით შესანიშნავი შეიდეული, ანუ პროცესში საზოგადოების ჩართვით ვაიძულებთ ხელისუფლებას მოლაპარაკებების მაგიდას დაუბრუნდეს“, – ამბობს „ჩვენი საქართველო – თავისუფალი დემოკრატების“ ლიდერი ირაკლი ალასანია, რასაც გამორიცხავს ხელისუფლება.

მოლაპარაკებების ასეთი დასასრულის წინასწარმეტყველება ჯერ კიდევ მაშინ შეიძლებოდა, როდესაც ხელისუფლებასთან შეუთანხმებლობის გამო 2011 წლის მარტში „საარჩევნო გარემოს გაუმჯობესებაზე“ ექვსთვიანი უშედეგო მოლაპარაკებები კიდევ 3 თვით გაიყინა. მაშინ ოპოზიციური ლიდერები აცხადებდნენ, რომ ხელისუფლებას არაფრის დათმობა არ სურდა.

„მარტის შემდეგ ჩვენ კი ვხვდებოდით

საერთაშორისო ორგანიზაციებს, მაგრამ რეალურად „რვიანმა“ ფუნქცია დაკარგა. ყველაზე დიდი პრობლემა ის იყო, რომ „რვიანში“ ფიქრობდნენ დაეწყათ საუბარი სხვა თემებზე – პატიმართა უფლებებზე, უსაფრთხოებაზე, პოლიციის დეპოლიტიზაციაზე. ეს იყო პირდაპირი გზავნილები იქითკენ, რომ რვიანი ნაბიჯ-ნაბიჯ უნდა წასულიყო პოლიტიკური ბლოკისკენ, რაც ჩვენთვის მიუღებელი იყო. ჩვენ გვინდოდა დავბრუნებოდით მოლაპარაკებებს არჩევნების თემაზე და პროცესი დაგვემთავრებინა“, – აცხადებს მამუკა კაციტაძე „ლიბერალთან“ საუბრისას.

„ახალი მემარჯვენეები“ „რვიანის“ ინიციატივას სამოქალაქო მოძრაობის გაძლიერების შესახებ არ ემხრობოდნენ, არ სურდათ საპროტესტო აქციებში მონაწილეობაც. ამავ პოზიციას იზიარებდნენ „ქრისტიან-დემოკრატებიც.“

მიზეზი იმისა, რომ შიდა დაძაბულობის ფონზე „რვიანი“ ერთიანობას ინარჩუნებდა, საერთაშორისო საზოგადოების მხარდაჭერა იყო. უცხოელი დიპლომატები სხვადასხვა გზით ევროსაბჭოს რეზოლუციით, ევროკავშირის დიპლომატების, ნატოს მინისტრების, ამერიკელი სახელმწიფო მოხელეების განცხადებებით, პირადი შეხვედრებით საქართველოს ხელისუფლებას ოპოზიციასთან მოლაპარაკებებისა და ისეთი საარჩევნო სისტემის ჩამოყალიბებისკენ მოუწოდებდნენ, „რომელიც ყველა მონაწილე მხარის ნდობას დაიმსახურებდა“. საერთაშორისო საზოგადოების მხრიდან ხელისუფლებაზე ზეწოლა და ერთიანობის შენარჩუნება „რვიანს“ უპირატესობას ანიჭებდა და აჩენდა იმედს, რომ მმართველი ძალა მნიშვნელოვან დათმობებზე წავიდოდა.

„ნაციონალური მოძრაობა“ მთელი ამ პერიოდის განმავლობაში არც ისე კომფორტულ მდგომარეობაში იყო. ეძებდა გზებს, რომ თან დაეთმო ოპოზიციისთვის საერთაშორისო საზოგადოების თვალში და თან არაფერი დაეკარგა.

„რვიანის“ პოლიტიკაზე გარკვეული გავლენა მოახდინა 26 მაისის მოვლენებმაც. რადიკალურმა პოლიტიკამ აქტუალობა დაკარგა და ქართულ პოლიტიკურ სივრ-

საახჩაჰველ სვლიცხაბაჰა შატიანხმაჰა ახსამთაჰიომომ ოხბანიხსატიჰა ბაახიხიხაჰა

„საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის“, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველოს“ და „სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოების“ განცხადებით – მიუხედავად იმისა, რომ წარმოდგენილი ცვლილებები გარკვეულ პოზიტიურ ინიციატივებს მოიცავს, საარჩევნო გარემოს გაუმჯობესებისათვის არასაკმარისია.

წარმოდგენილი წინადადებები ვერ უზრუნველყოფს პარტიის მიერ მიღებული ხმებისა და მის მიერ პარლამენტში მოპოვებული მანდატების პროპორციულობას. ამომრჩეველთა სივრცე მომუშავე კომისია კი „ვერ უზრუნველყოფს ამომრჩეველთა სივრცეში რეზუალური პრობლემების საბოლოოდ აღმოფხვრას“. არასაკმარისია ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების პრევენციისთვის გათვალისწინებული უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს შექმნაც.

არასამთავრობო ორგანიზაციები არ ეთანხმებიან საარჩევნო შემოწმების გაორმაგების ინიციატივას – ფიზიკური პირებისათვის 60 ათას ლარამდე, იურიდიული პირებისათვის კი 200 ათას ლარამდე.

„შემოთავაზებული დოკუმენტი სისტემურად არ ეხმარება ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებს, როგორცაა საარჩევნო ადმინისტრაციების დაკომპლექტება, ადმინისტრაციული რესურსების გამოყენების შეზღუდვა, პოლიტიკური პარტიების დაფინანსების სისტემის დახვეწა, ფინანსური მონიტორინგის მექანიზმების შექმნა და ა.შ.“, – ნათქვამია განცხადებაში. არასამთავრობო ორგანიზაციებს დისკუსიის გაგრძელება აუცილებელ წინაპირობად მიაჩნიათ.

ცეში მხოლოდ „რვიანი“ იყო ის ძალა, ვისაც გაუჩნდა შანსი საზოგადოების მხარდაჭერა მოეპოვებინა. პარალელურად, საზოგადოებასაც გაუჩნდა მოლოდინები „რვიანის“ მიმართ.

ერთადერთი, რასაც „რვიანისგან“ საზოგადოება და საერთაშორისო აქტორები ითხოვდნენ, პრინციპულობისა და ერთიანობის შენარჩუნება იყო. თუმცა მან ეს უპირატესობა ვეღარ გამოიყენა.

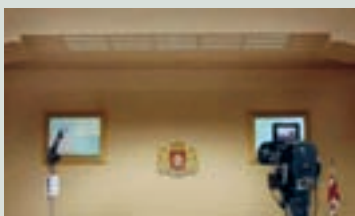
„რვიანში“ შექმნილი დაძაბულობით ხელისუფლებამ ისარგებლა და იმის გამო, რომ „ყველასთან ერთად ლაპარაკით შედეგს ვერ მიაღწია“, 8 პოლიტიკურ პარტიას ინდივიდუალური მოლაპარაკებები შესთავაზა. სწორედ მოლაპარაკებების ამ ფორმატით „ნაციონალურმა მოძრაობამ“ „რვიანის“ დაშლა შეძლო.

მმართველ პარტიაში აცხადებენ, რომ საკმარისზე მეტი დათმეს. „ქრისტიან-დემოკრატები“ და „მემარჯვენეები“ წარმატებას ზეიმობენ, ექვსიანი კი ეძებს გამოსავალს შექმნილი მდგომარეობიდან. მათ წინაშე რთული ამოცანა დგას, უნდა შეძლონ და შეინარჩუნონ იგივე საერთაშორისო მხარდაჭერა, რაც „რვიანს“ ჰქონდა და შეძლონ პროცესებში საზოგადოების უფრო მეტად ჩართვა.

ხელისუფლებასთან ხელშეკრულების გაფორმებიდან მეორე დღეს ექვსიანისა და ხელისუფლების წარმომადგენლები ამერიკელ კონგრესმენებს შეხვედნენ. ამერიკელებმა შეხვედრის შემდეგ, ერთი მხრივ, ექვსიანის წინადადებები მოიწონეს, მეორე მხრივ კი განაცხადეს, რომ „ახალი საარჩევნო სისტემა მეტად თანმიმდევრული იქნება და თავისუფალი საარჩევნო გარემო აუცილებლად ჩამოყალიბდება“.

„დარჩენილი 6 პარტია უნდა წავიდეს ან რადიკალიზმის გზით, რაც როგორც მთავრდება ვნახეთ 26 მაისს. მეორე გზა – მოლაპარაკებები – წყლის ნაყვია. როცა მივლენ არჩევნებამდე, მაინც ჩვენს მიერ შეთანხმებული წესებით მოუწვევთ არჩევნებში მონაწილეობა. თუ ბოიკოტს გამოუცხადებენ არჩევნებს, მაშინ ყველაფერი გასაგებია“, – ამბობს „ქრისტიან დემოკრატ“ ნიკა ლალიაშვილი, რომელიც კმაყოფილია ხელისუფლებასთან მიღწეული გარიგებით. **□**

ენო გაივივილის ბლოგი
„მტერი თბილისიდან 40 კილომეტრშია!“

უკვე სამი წელია, ყველაზე ხშირად ხელისუფლების წარმომადგენლებისგან ერთი ფრაზა ისმის – „მტერი თბილისიდან 40 კილომეტრშია!“ ვინ იღავეს, მართლა ასეა. მაგრამ ისიც ფაქტია, რომ ჩვენი ქვეყნის ხელისუფლებას მტრის ასე ახლოს ყოფნა ლეგიტიმაციის ხარისხს მატებს – ჰგონია, რომ რასაც მოისურვებს და გადანყვეტს, ყველაფრის უფლება აქვს. ნაცმოძრაობის აქტივისტები და პრეზიდენტი ერთნაირი რიხით წარმოთქვამენ მაგიურ სიტყვებს „მტერი თბილისიდან 40 კილომეტრშია!“ და ამით ჩვენ, საქართველოს მოქალაქეებს გვეუბნებიან, რომ ყველაფერი, რასაც ხელისუფლება გადანყვეტს, მორჩილად უნდა მივიღოთ.

გიორგი კიკონიშვილის ბლოგი
Myvideo-ს
ატროფირებული თაობა

აზრი კარგი რამეა. მისი გამოხატვა – უკეთესი. ხოლო მისი გამოხატვა არგუმენტირებულად – საუკეთესო. აზრს ერთი ნაკლი აქვს – იმისათვის, რომ ის გამოხატო, როგორც მინიმუმ – უნდა გაგაჩნდეს. ხოლო იმისათვის რომ გაგაჩნდეს აზრი, როგორც მინიმუმ თავის ქალის შიგნით ორ ნაწილად დაყოფილი, დანაოჭებული ცომის მსგავსი ორგანოა საჭირო. ტვინს უნოდებენ. ტვინი საერთაშორისო ორგანოა და არ იმყოფება რომელიმე კონკრეტული ერის ტრადიციულ მფლობელობაში ან არამფლობელობაში. კოცნაობა, გნებავთ ზასაობა, ორი ან ორზე მეტი ადამიანის ფიზიკური თუ სულიერი სიყვარულ/მოწონებ/აღზნების გამომხატველი პროცესია. ის თითქმის ყველას უყვარს, ისიც საერთაშორისო პროცესია და რაც მთავარია, არც ის ეკუთვნის რომელიმე ერს ტრადიციულად ან არატრადიციულად.

ენო ნატროშვილის ბლოგი
ყველა ქალი საჭმლათან

გუშინ სახლში მიმავალი შუქნიშანზე გავჩერდი... ჩემს გვერდით კიდევ ერთი მანქანა გაჩერდა, რომელსაც ახალგაზრდა, თავსაბურიანი ქალი მართავდა... მუსლიმი უნდა ყოფილიყო. წელში გამართული იჯდა, შუქნიშანზე მწვანე ფერის ანთებას ელოდებოდა და შიგადაშიგ გვერდით სავარძელში არხეიანად მოკალათებულ მამაკაცს ღიმილით გადახედავდა ხოლმე... ჩემმა ტაქსის მძღოლმაც გახედა მათ მანქანას და ცოტა უკმეხად ჩაილაპარაკა: რა უაზროდ იცინის ეს ქალი...

მულტიგაღია
რეპორტაჟი სოფელი
ტვიშიდან

მულტიგაღია
ინდიელაბი თბილისში

საჯარო სკოლა

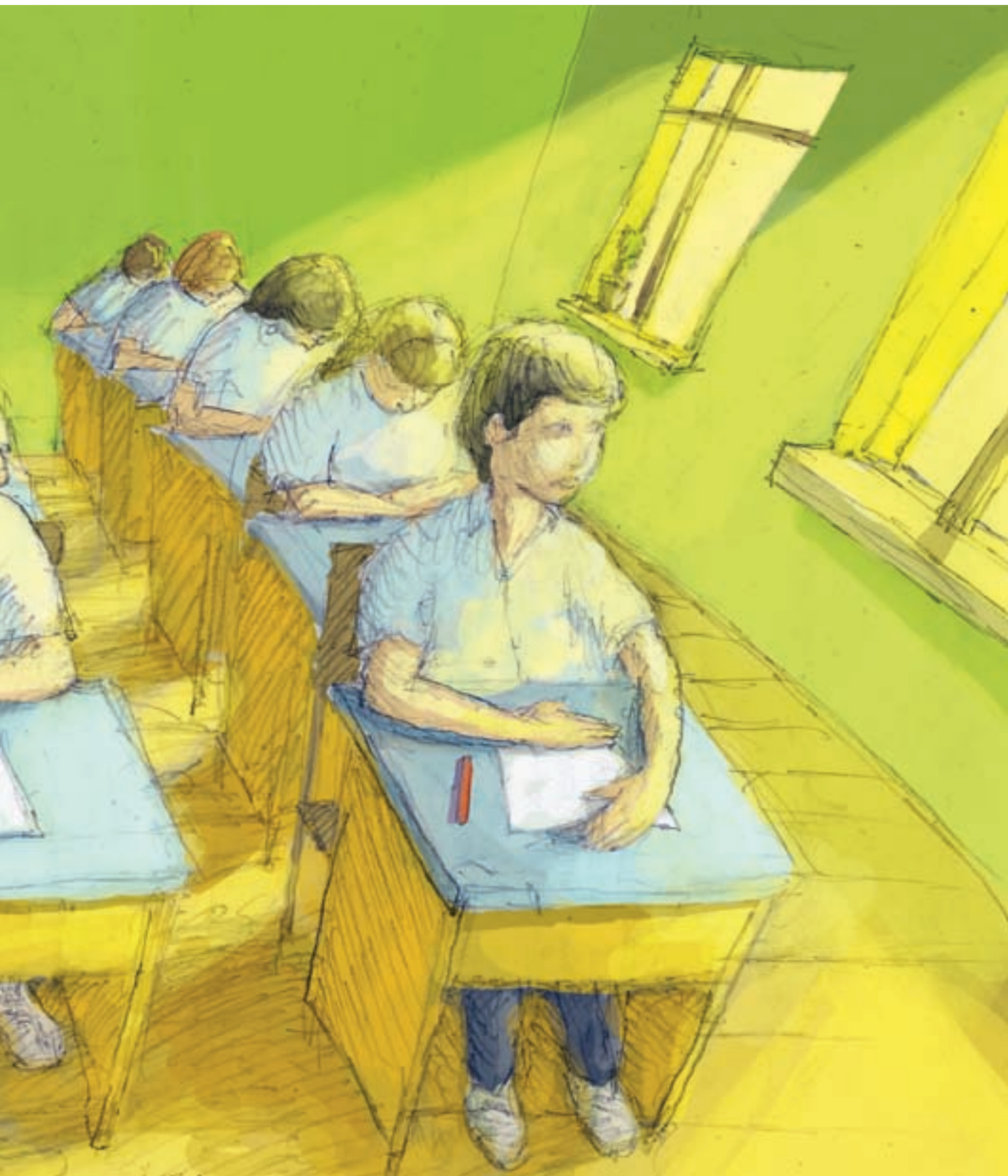
სანახესნახო ბამოსდაბის ჰრიჰვედი ბახვეთირი

რა სარგებლობა მოაქვს საჯარო სკოლების საატესტატო გამოცდებს სასწავლო გარემოსთვის და მოსწავლეებისთვის?

რუსუდან ფანოზიშვილი

„უკაცრავად, მაგრამ, თუ შეიძლება, მიბრძანდით ახლა აქედან!“ – ასე უპასუხა „ლიბერალის“ კითხვას საატესტატო გამოცდების შედეგების შესახებ თბილისის 37-ე საჯარო სკოლის დირექტორმა.

მას შემდეგ, რაც განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს წარმომადგენელმა რამდენიმე ათეული სკოლის დირექტორების დათხოვნის საკითხი ტელეეთერით, საჯაროდ დააყენა, დირექტორების ნაწილმა პრესასთან ურთიერთობაზე უარი განაცხადა. ამის გამო, კიდევ უფრო გაჭირდა იმის გამორკვევა, თუ რა კავშირი აქვს სკოლის ცუდ მართვას გამოცდებზე ჩაჭრილი ბავშვების რაოდენობასთან.

37-ე სკოლა ერთ-ერთია იმ რამდენიმე ათეულ სკოლას შორის, რომელთა დირექტორებიც მოსწავლეთა დაბალი საგამოცდო შედეგების გამო დაისაჯნენ, ამ სკოლების საქმიანობას კი ახლა განათლების სამინისტროს გენერალური ინსპექცია სწავლობს.

ეს გახლავთ პირველი შედეგი, რაც ხმაურიანად დაგვემძღვა და წელს პირველად ჩატარებულ სასკოლო საატესტატო გამოცდებს მოჰყვა.

განათლების სამინისტროს მონაცემებით, საატესტატო გამოცდებზე დაახლოებით 50 ათასი მოსწავლე გავიდა. მათგან მოსწავლეების 30-მა პროცენტმა კარგი შედეგი აჩვენა, ხუთმა – საუკეთესო, 6 ათასამდე მოსწავლემ კი მინიმალური ზღვარი ვერ გადალახა.

თბილისის 108-ე საჯარო სკოლაში ასეთი 7 მოსწავლე იყო. მიუხედავად ამისა, ამ სკოლის პედაგოგებს ძალიან გაუკვირდათ ის, რომ სამინისტროს გენინსპექციის სამსახურის უფროსმა ირაკლი ანდრიაშვილმა სატელევიზიო გამოსვლისას „დასჯილ“ სკოლებს შორის 108-ეც ახსნა. მათი თქმით, 7 ჩაჭრილი მოსწავლე მართლაც არასასურველი მაჩვენებელია, მაგრამ დანარჩენი მოსწავლეების უმრავლესობამ ამავე ტესტებში საშუალოზე მაღალი შედეგი აჩვენა, რაც მათი სკოლის ცუდ სასწავლო მეთოდიკაზე სრულიად არ მეტყველებს.

„რატომ ჩაიჭრა შვიდი ბავშვი ჩვენს სკოლაში – ცხადია, ეს საგულისხმო კითხვაა და ჩვენ თვითონვე გვსურდა, მიზეზი გამოგვეკვლია, რათა მომავალი წლისთვის უკეთ მოვმზადებულიყავით. მათ კი დირექტორის ცუდი მუშაობის გარდა, სხვა, შესაძლო მიზეზები არ გამოიკვლიეს“, – ამბობს 108-ე სკოლის ქიმიის პედაგოგი და დასძენს, რომ მაგალითად, სკოლების კარგებად და ცუდებად კლასიფიკაციამდე, სამინისტრომ არ გაითვალისწინა არც სკოლების აკადემიური

■ „რატომ ჩაიჭრა შვიდი ბავშვი – ეს საგულისხმო კითხვაა და ჩვენ თვითონვე გვსურდა, მიზეზი გამოგვეკვლია, რათა მომავალი წლისთვის უკეთ მოვმზადებულიყავით. მათ კი დირექტორის ცუდი მუშაობის გარდა, სხვა, შესაძლო მიზეზები არ გამოიკვლიეს“, – ამბობს 108-ე სკოლის ქიმიის პედაგოგი.

მაჩვენებლები და არც ოლიმპიადების შედეგები.

განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ გამოქვეყნებულ „შავ სიაში“ მოხვდა თბილისის მე-7 საჯარო სკოლაც და მისი უკვე ყოფილი დირექტორი გიორგი ედილაშვილიც. სკოლიდან დათხოვნის შესახებ ედილაშვილმა ტელეეთერით შეიტყო. მეორე დღესვე დაწერა განცხადება და სამეურვეო საბჭოს მისი გადაყენების საკითხის განხილვა სთხოვა.

სკოლის დირექტორის პირდაპირ დათხოვნა განათლების სამინისტროს

არ შეუძლია. ეს საკითხი სამეურვეო საბჭომ უნდა განიხილოს და გადაწყვიტოს. თუმცა, ფაქტობრივად, საბჭოებს სამინისტრომ ალტერნატიული გადაწყვეტილების მიღების შანსი არ დაუტოვა. 21 ივნისს სამინისტროს მიერ გავრცელებული განცხადება საბჭოების მიმართ ირიბ მუქარასაც შეიცავდა: „თუ რომელიმე სამეურვეო საბჭო თავს აარიდებს და დაკისრებულ დავალებას არ შეასრულებს, დადგება სამეურვეო საბჭოს პაუზის-მგებლობის საკითხიც,“ ამ წინასწარი განცხადებების ფონზე, სამეურვეო საბჭოების სხდომები, სადაც დირექტორების გაშვება-დატოვების საკითხები განიხილებოდა, მხოლოდ აუცილებელ ფორმალობად იქცა.

სამეურვეო საბჭოების არსებობის ექვსწლიანი ისტორიის განმავლობაში არცთუ ისე ბევრია გადაწყვეტილებები, რომლებიც „დამოუკიდებელ“ ერთეულებად წოდებულმა საბჭოებმა მართლა დამოუკიდებლად მიიღეს.

შარშან, სამი სკოლის (მე-14, 148-ე და 149-ე) სამეურვეო საბჭოებმა, რომლებიც დირექტორების პასუხისმგებლობის საკითხს განიხილავდნენ, არ გაითვალისწინეს სამინისტროს რეკომენდაცია. ამგვარი „ურჩობა“ სამივე შემთხვევაში სათანადოდ დაისაჯა – განათლების მინისტრმა საბჭოებიცა და დირექტორებიც პირადი ბრძანების საფუძველზე დაითხოვა.

განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო ჩაჭრილი მოსწავლეების სკოლის დირექტორებს „ზოგადი განათლების შესახებ საქართველოს კანონის“ 35-ე მუხლის – „პასუხისმგებლობა და სტრუქტურა“ დარღვევაში სდებს ბრალს. ეს მუხლი სკოლის დირექტორებს სასწავლო პროცესის სწორად წარმართვას ავალდებულებს. „ასევე დარღვეულია მოსწავლისათვის საქართველოს კონსტიტუციით მინიჭებული უფლება, მიიღოს სრულყოფილი საშუალო განათლება“, – ნათქვამია განათლების უწყების განცხადებაში.

თუმცა, პასუხი მთავარ კითხვაზე – რა კონკრეტული კავშირი აქვს დირექტორებს მოსწავლეების წარუმა-

ტებლობასთან და რა მიზეზით ვერ უზრუნველყვეს მათ სასწავლო პროცესის სათანადოდ წარმართვა, განათლების სამინისტროს განცხადებაში არ არის.

გაუგებარია ისიც, თუ რატომ დაავალა განათლების სამინისტრომ მოსწავლეთა ჩაჭრის მიზეზების დადგენა გენერალურ ინსპექციას – სამსახურს, რომლის მთავარი ფუნქცია სკოლებში იურიდიული და ფინანსური დარღვევების გამოვლენაა.

გამოცდების ეროვნული ცენტრის ხელმძღვანელი მაია მიმინოშვილი ამბობს, რომ მოსწავლეთა დაბალი მაჩვენებლის მიზეზები თითოეულ სკოლაში ცალ-ცალკე უნდა ვეძებოთ.

„ერთ-ერთი ფაქტორი მაგალითად, შეიძლება იყოს ის, რომ სკოლაში მასობრივად შეჭირვებული მოსახლეობა სწავლობს და წიგნების ყიდვის საშუალება არ აქვს. ასეთ შემთხვევაში, თუ სახელმწიფოს შეუძლია, გამოსავალი მათი დახმარება იქნება. რა თქმა უნდა, პრობლემა ჯერ უნდა გამოვიკვლიოთ და მერე ვებრძოლოთ. წინასწარ ვერ გეტყვით, ამ შემთხვევაში ვინაა დამნაშავე“, – ამბობს მიმინოშვილი.

განათლების სპეციალისტები მიიჩნევენ, რომ დირექტორთა დასჯით საჯარო სკოლაში ახალი, უარყოფითი ტენდენცია იწყება: თანამდებობის შენარჩუნების მიზნით, დირექტორები ეცდებიან საკუთარი სკოლების რეიტინგი ხელოვნურად ასწიონ – მაგალითად, სუსტ მოსწავლეებს, რომლებსაც პოტენციურად ზღვრის გადალახვა გაუჭირდებათ, გამოსაშვებ გამოცდებზე საერთოდ აუკრძალონ გასვლა.

რამდენიმე დირექტორმა სკოლის პრესტიჟის შენარჩუნება მსგავსი მეთოდით წელსვე სცადა. მართალია, განათლების სამინისტროში ამტკიცებენ, რომ საატესტატო გამოცდებზე გასასვლელად ყველა მეთორმეტეკლასელი დარეგისტრირდა და გამოცდებზეც ყველა დარეგისტრირებული გამოცხადდა, მაგრამ ამ ოფიციალურ სტატისტიკაში არ ჯდება მაგალითად, ნინო კასაბურის შემთხვევა. ნინო ამბობს, რომ მცხეთის რაიონის სოფელ

ქსოვრეთის საჯარო სკოლის დამთავრების შემდეგ, გამოსაშვებ გამოცდებზე რეგისტრაციის უფლება მას დირექტორმა და მასწავლებლებმა არ მისცეს.

„თქვენს გამო სამსახურს არ დაკვარგავო,“ – მკაცრად გვითხრა დირექტორმა მე და ჩემს კიდეც ერთ მეგობარს, ნინო თეგეტაშვილს. მასწავლებლებმა კი გაგვაფრთხილეს, აბიტურის საათებს ნულარ დაესწრებოთ. ამიტომ ჯერ ეზოში ველოდებოდით ხოლმე აბიტურის საათების დამთა-

■ პასუხი კითხვაზე – რა კონკრეტული კავშირი აქვს დირექტორებს მოსწავლეების წარუმატებლობასთან, განათლების სამინისტროს განცხადებაში არ არის. გაუგებარია ისიც, თუ რატომ დაავალა სამინისტრომ მოსწავლეთა ჩაჭრის მიზეზების დადგენა გენერალურ ინსპექციას.

ვრებას, მერე აღარც მივდიოდით“, – ამბობს ნინო კასაბური, რომელიც რეპეტიტორთან სამ საგანში ემზადებოდა და იურიდიულ ფაკულტეტზე ჩაბარებას გეგმავდა.

სკოლის საატესტატო გამოცდებზე გასვლა შეუძლია ყველა მოსწავლეს, ვისი საბოლოო სასკოლო ქულაც 5.1-ზე მეტი იქნება. ნინო კასაბურს სკოლის დასრულების შემდეგ სხვადასხვა საგანში, ძირითადად, 6 ან 7 ქულა გამოჰყვა, რაც მართლაც დაბალი აკადემიური მაჩვენებელია, მაგრამ გამოცდებზე გასვლისთვის ბარიერს არ

ქმნის. „არ ვიცოდი, თუ დირექტორს აკრძალვის უფლება არ ჰქონდა, თორემ გავიდოდი“, – ამბობს ახლა ნინო და ჰყვება, რომ მისი კლასიდან, რომელშიც 10 მოსწავლე იყო, გამოცდებზე გასვლა სულ ოთხ ბავშვს უნდოდა. მათგან ორმა, რომლებიც გამოცდებზე დაუშვეს, კარგი შედეგი აჩვენეს, ნინო და მისი მეგობარი კი – არ დაუშვეს.

მეთორმეტეკლასელებისთვის საატესტატო გამოცდის დანიშვნა დაახლოებით ნელინადნახევრის წინ, 2010 წლის იანვარში გადაწყდა. საყოველთაო გამოსაშვები ტესტირების ერთ-ერთი მთავარი მიზანი მოსწავლეთა „სკოლაში დაბრუნება“ იყო.

„ჩემი ინფორმაციით ეს ასეც მოხდა“, – ვარაუდობს მაია მიმინოშვილი და დასტურად გამოცდების ცენტრის მიერ ჩატარებული პრეტესტებისა და ტესტების შედეგებს იხსენებს: „როცა შარშან მაისში ჩავატარეთ ტესტი, ძალიან მძიმე შედეგი მივიღეთ, წელს გამოცდაზე კი შედეგები შედარებით გაუმჯობესდა. ეს ორ რამეს შეიძლება, ნიშნავდეს: პირველი – მოსწავლეებს გამოცდაზე უფრო მეტი მოტივაცია აქვთ, უფრო კონცენტრირებულნი არიან, ვიდრე პრეტესტზე და ამიტომ უკეთეს შედეგს აღწევენ. მეორე მიზეზი კი შესაძლოა, მართლაც მოსწავლეების სიბეჯითე იყოს – მათ ბოლო ერთი წლის განმავლობაში, გამოცდების შიშით, შეიძლება, მართლაც უფრო მეტი იმეცადინეს“.

„ლიბერალთან“ საუბარში ზოგიერთი მეთორმეტეკლასელი ადასტურებს, რომ საატესტატო გამოცდების დანიშვნის შემდეგ სკოლაში სიარულს და იმ საგნების სწავლას, რომლებიც მისაღები გამოცდებისთვის არ სჭირდებოდათ, უფრო მეტი ყურადღება მიაქციეს. თუმცა, იმის ხელაღებით მტკიცება, რომ საატესტატო გამოცდებმა რეპეტიტორებისა და სკოლაში მოსწავლეთა სიარულის პრობლემა შეამსუბუქა, მაინც არ შეიძლება. მაგალითად, ანი ნადირაშვილი, რომელმაც პირველი ექსპერიმენტული სკოლა დაამთავრა, ამბობს, რომ მის კლასში თითქმის ყველა მოსწავლე რეპეტიტო-

რებთან დადიოდა იმ რვა საგანში მოსამზადებლად, რომელთა ჩაბარებაც ატესტატის ასაღებად იყო საჭირო.

„რატომ უნდა გვევლო სკოლაში? ვისაც სწავლა არ გვინდოდა, არ დავდიოდით, მაინც ნორმალურად არ მასწავლიდნენ. ისინი კი, ვისაც ჩაბარება უნდოდა, თითქმის ყველა საგანში ემზადებოდნენ და სკოლაში ან მათ რატომღა უნდა ევლოთ?“ – ამბობს 108-ე სკოლის კურსდამთავრებული, ენდი პაპიაშვილიც, რომელსაც დაბალი აკადემიური მოსწრება ჰქონდა, მაგრამ გამოცდებზე მაინც დაუშვეს და ატესტატის აღებაც მოახერხა.

გამოცდების შედეგების გაანალიზება ჯერ გამოცდების ცენტრში არ დაუწყიათ, რადგან საატესტატო გამოცდებს მისაღები ტესტირება მალევე მოჰყვა და ანალიზისთვის დრო არ დარჩათ.

თუმცა, გამოსაშვები ტესტირების დროს ერთი ტენდენცია მაინც დაფიქსირდა: ელექტრონული გამოცდისთვის სპეციალურად შექმნილი კითხვების დაახლოებით 70 პროცენტი გამოუყენებელი დარჩა. კითხვები სამი დონის იყო: მარტივი, საშუალო და რთული. პროგრამის მიხედვით, თუ მოსწავლე მოცემული სირთულის რამდენიმე კითხვას ზედიზედ ვერ უპასუხებდა, მაშინ კომპიუტერი მას უფრო მარტივ კითხვას სთავაზობდა, სწორი პასუხების შემთხვევაში კი ტესტი რთულდებოდა. გამოცდების ცენტრში ამბობენ, რომ წელს საატესტატო გამოცდებზე გასული მოსწავლეების დიდმა ნაწილმა მხოლოდ მარტივი დონის კითხვებს გასცა პასუხი, საშუალო და რთული დონის კითხვები კი ცოტამ თუ აითვისა.

სწორედ ამ მიზეზით ხსნის მაია მიმინოშვილი იმას, რომ მოსწავლეთა ნაწილს საგამოცდო კითხვები მეტწილად მეხსიერებაზე მორგებული მოერვნა: „ასეთი ტიპის კითხვები, ძირითადად, მარტივ დონეში შედიოდა. მოსწავლეების უმრავლესობა კი ამ დონეს არ ასცდენია და შესაბამისად, სააზროვნო კითხვებზე, როცა ლოგიკური აზროვნების გამოვლენა იყო საჭირო, არ მი-

სულან“, – ამბობს მიმინოშვილი.

გამოდის, რომ მოსწავლეთა იმ ნაწილმაც კი, რომელმაც მინიმალური ზღვარი გადალახა, ეს ძირითადად, მარტივი კითხვების ხარჯზე მოახერხა, რომლებიც მათგან მხოლოდ მეხსიერების გავარჯიშებას მოითხოვდა. ზღვარი კი მართლაც მინიმალური იყო – ათბალიანი სისტემიდან 5.5 ქულა, სამ საგანში კი – 5.2. განათლების სპეციალისტებს სწორედ ამიტომ უჭირთ, შეაფასონ მოსწავლეთა მომზადების დონე და ისიც, თუ რეალურად რა შე-

■ „არაადეკვატურია, როცა საგამოცდო სისტემით მოსწავლეს აჩვევ, ისწავლოს გამოცდისთვის და არა უკეთესი განათლებისთვის. ამით მისი რეალური განვითარების შესაძლებლობას ამცირებ“, – ამბობს ნათია ანდლულაძე.

დეგი მოიტანა საატესტატო გამოცდების დანიშვნამ საჯარო სკოლებში.

საქართველოში პირველად ჩატარებული საატესტატო გამოცდების აკადრგანობის შესახებ მსჯელობას ართულებს ის ფაქტიც, რომ მინიმალური ზღვარი გამოცდების ცენტრმა მხოლოდ ტესტირების დასრულების შემდეგ დაანესა და არა მანამდე – როგორც ეს მსგავს შემთხვევებში ხდება ხოლმე. გამოდის, რომ სამინისტროში ჯერ ნახეს მოსწავლეთა ქულები და მხოლოდ ამის შემდეგ გადაწყვიტეს, მათგან რამდენი გამოეცხადებინათ

ჩაჭრილად და რამდენი – ზღვარგადალახულად.

მაია მიმინოშვილის თქმით, მომავალ წელს მსგავს გამოწვევებს აღარ დაუშვებენ და მოსწავლეთათვის მყარი ბარიერი უკვე გამოცდების დაწყებამდე განისაზღვრება.

საბოლოო ჯამში, აქტუალურია კითხვა: რამდენად ეფექტური და სამართლიანია, სკოლაში 12 წლის მანძილზე შექმნილი ცოდნისა და უნარ-ჩვევების ერთი ტესტირებით შეფასება?

გამოცდების ცენტრის ხელმძღვანელის თქმით, გამოცდები ეფექტურია, რადგან ტესტები ისეა შედგენილი, რომ არა მხოლოდ მოსწავლის ცოდნას, არამედ მის შესაძლებლობებსაც ადგენს. მიმინოშვილი იმასაც აღნიშნავს, რომ ჯობდა, ატესტატის აღება-არაღების საკითხი თავიდანვე ტესტებს არ გადაეწყვიტა.

არსებობს საპირისპირო მოსაზრებაც, რომლის მიხედვითაც, ტესტები – რაც უნდა კარგად იყოს შედგენილი – მოსწავლეთა შესაძლებლობებს მხოლოდ ერთი კუთხით აფასებს: როგორ პასუხობს მოსწავლე მოცემულ მომენტში დასმულ კითხვებს. სკოლაში 12 წლის მანძილზე შექმნილი ცოდნისა და უნარ-ჩვევების შეფასება კი ამგვარ მექანიკურ პროცესზე დამოკიდებული არ უნდა იყოს.

განათლების სპეციალისტი ნათია ანდლულაძე მიიჩნევს, რომ ზოგადად შეცდომაა, როდესაც განათლების სამინისტრო ქვეყნის საგანმანათლებლო სისტემის გარდაქმნას „ბოლოდან“ იწყებს: „არაადეკვატურია, როცა საგამოცდო სისტემით მოსწავლეს აჩვევ, ისწავლოს გამოცდისთვის და არა უკეთესი განათლებისთვის. ამით მისი რეალური განვითარების შესაძლებლობას ამცირებ“, – ამბობს ანდლულაძე, – გამოდის, რომ სახელმწიფოს არ შეუძლია სწორად მართოს სისტემა და მის გამოსწორებას მოსწავლეთა და მასწავლებელთა დახმარებით კი არ იწყებს, არამედ მათ წინაშე გაურკვეველი ამოცანების დასმით და ნაკლებად აინტერესებს, როგორ მიაღწევენ ისინი ამ ამოცანებს“. □

დაისაჯონ უხეთასი ბანატობისთვის!

თუ გვინდა, რომ სკოლებმა უკეთესი შედეგები აჩვენონ, მათ დასახმარებლად ინსპექტორების ნაცვლად საგანმანათლებლო მრჩეველები უნდა გავაგზავნოთ.

სიმონ ჯვანაშია

ზოგიერთი აღწერით, ვლადიმერ ილიას ძე ლენინს, ზოგი ცნობით კი, ფელიქს ედმუნდის ძე ძერჟინსკის მიეკუთვნება გამოთქმა, რომ სჯობს ასი უდანაშაულო ადამიანი დააპატიმრო, ვიდრე გარისკო და ერთი დამნაშავე გაგეჭვოს. საბჭოთა კავშირის ხელმძღვანელობა ასევე მოქმედებდა პრინციპით, რომ ყველა დამნაშავეა, სანამ საპირისპიროს დამტკიცებას შეძლებს. ცხადია, დღევანდელ საქართველოში სახელმწიფოს მხრიდან არც მსგავსი განცხადებები ისმის, არც მასობრივი ტერორია, მაგრამ განათლების სისტემაში მიღებული გადაწყვეტილებების ნაწილი სწორედ მსგავსი მსოფლმხედველობის ანარეკლია. ეს კი საფრთხეს უქმნის არა მხოლოდ ამ სფეროს გრძელვადიან განვითარებას, არამედ – მის დღევანდელობასაც.

დასჯას, როგორც მართვის ინსტრუმენტს, განათლების სისტემის ხელმძღვანელები სულ უფრო ხშირად მიმართავენ. საქართველოში სკოლის დამამთავრებელი გამოცდების სისტემის შემოღების წლინახევრიანი ისტორია ამის ერთ-ერთი თვალსაჩინო მაგალითია.

გადავავლოთ თვალი, თუ როგორ განვითარდა მოვლენები 2010 წლიდან დღემდე. გამოსაშვები გამოცდების შემოღების იდეას სკოლის მოსწავლეების ნაწილი თავიდანვე არ დაეთანხმა. მათ უკმაყოფილება 2010 წლის შემოდგომაზე განათლების სამინისტრო-

■ გამოსაშვები გამოცდების პირველსავე წელიწადს რამდენიმე ათასი მოსწავლე გამოსაშვებ გამოცდებზე საერთოდ არ დარეგისტრირდა. იმ მოსწავლეებიდან კი, ვინც რეგისტრაცია გაიარა, რამდენიმე ათასი გამოცდაზე არ გავიდა.

სა და საქართველოს პარლამენტის წინ გამართულ აქციაზეც გამოხატეს. ამ აქციის ერთი შედეგი იყო ის, რომ პროტესტანტებს საქართველოს პრეზიდენტმა „ოროსნები“ უწოდა, განათლებისა და მეცნიერების მინისტრმა კი არაფორმალური ხერხებით და, ასევე კანონმდებლობის მოშველიებით, გაათავისუფლა თანამდებობებიდან იმ სკოლების დირექტორები, რომელთა მოსწავლეებიც, თითქოს, გამოცდების შემოღებას აქციაზე დასწრებით ეწინააღმდეგებოდნენ.

გამოცდების შემოღების არგუმენტად დასახელდა ის, რომ წლევანდელი სკოლადამთავრებულების მიმართ დაწესებული მაღალი მოთხოვნებით ამალღებოდა სწავლის, კერძოდ კი სკოლაში სიარულის მოტივაცია და გაიზრდებოდა მოსწავლეთა პასუხისმგებლობა, თან არა მხოლოდ წლევანდელ, არამედ შემდგომ თაობებშიც.

განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ გამოცდების დამთავრების შემდეგ დაადგინა, თუ რა იქნებოდა გამსვლელი ქულა. თუმცა, რამდენად განსხვავდებიან განათლების დონით ის მოსწავლეები, რომელთა შედეგებს შორისაც სხვაობა სულ ერთი ქულაა, ამის თქმა შეუძლებელია. შესაბამისად, ვფიქრობ, რომ გადაწყვეტილებას მხოლოდ პოლიტიკური საფუძველი ჰქონდა. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, სახელმწიფოს წარმომადგენლებმა თავად გადაწყვიტეს, წელს რამდენ მოსწავლეს არ უნდა მისცენ ატესტატი, ანუ რამდენი უნდა დასაჯონ დემონსტრაციულად იმისთვის, რომ შემდეგ წელს გამოცდებზე უკეთესი შედეგი მიიღონ.

მხოლოდ მოსწავლეების დასჯა, როგორც ჩანს, შედეგების გაუმჯობესებისთვის საკმარისად არ მიიჩნიეს. სამინისტრომ დაავალა გენერალურ ინსპექციას, რომ დაიწყოს იმ სკოლების დირექტორების გათავისუფლება, რომელთა მოსწავლეებმაც გამოცდებზე ცუდი შედეგები აჩვენეს.

დასჯის, როგორც მეთოდის გამოყენება აკრძალული არ არის, მაგრამ ერთია, როდესაც მასწავლებ-

ლი მოსწავლეს სჯის, ხოლო მეორე, როდესაც სამინისტრო სჯის მოსწავლეებისა და სკოლის დირექტორების მიერ ჯგუფებს. მასწავლებელმა შესაძლოა, გამოიყენოს გარკვეული სასჯელი, როგორც ქცევის მოდიფიცირების საშუალება. თუმცა ამ მეთოდს ის უკიდურეს და გამონაკლის შემთხვევებში უნდა მიმართავდეს. ჯერ მან კონტექსტის შესახებ მაქსიმალური ინფორმაცია უნდა შეაგროვოს და უნდა დასაჯოს მოსწავლე მხოლოდ მაშინ, როდესაც სხვაგვარად რაიმე მნიშვნელოვანი საფრთხის თავიდან აცილება შეუძლებელი იქნება. ამავდროულად მნიშვნელოვანია, რომ მოსწავლის სტიგმატიზება არ მოხდეს. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მოსწავლემ დასჯისას უნდა იცოდეს, თუ როგორ უნდა შეცვალოს საკუთარი ქცევა, როგორ უნდა იმოქმედოს, რომ სასჯე-

■ დასჯას, როგორც მართვის ინსტრუმენტს, განათლების სისტემის ხელმძღვანელები სულ უფრო ხშირად მიმართავენ. სკოლის დამამთავრებელი გამოცდების სისტემის შემოღების წლინახევრიანი ისტორია ამის ერთ-ერთი თვალსაჩინო მაგალითია.

ლის ნაცვლად პატივისცემა დაიმსახუროს. თან ის გამოსწორებას სისტემის თვალის ასახვევად კი არ უნდა ცდილობდეს, არამედ მისი მცდელობა პოზიტიურ, გააზრებულ ღირებულებებს უნდა ეფუძნებოდეს.

სკოლის დირექტორების დასჯისას განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს არანაირი კვლევა არ ჩატარებია. სამინისტროს არ უკვლევია, თუ როგორი სოციო-ეკონომიკური ფონია სკოლაში, რა რესურსებს ფლობს ის, რა მოტივაცია აქვთ მოსწავლე-

ებს, როდის დაინიშნა დირექტორი, რა ზომებს მიმართავდა ის სასწავლო პროცესის სამართავად და სხვა. ამავდროულად, სამინისტროს არ ჰქონდა დრო, გამოეკვლია თავად ტესტიც. ხომ არ იყო ტესტი გაუმართავი? ტესტირების შინაარსი ან ტესტირების პროცესი ხომ არ აყენებდა უპირატეს მდგომარეობაში მოსწავლეების გარკვეულ ჯგუფებს? რამდენად იძლევა ეს ტესტი მოსწავლის საუკეთესო მხარეების გამოვლენის საშუალებას?

ისე, რომ ზემოთ ჩამოთვლილ კითხვებზე პასუხის მოსაძებნად დრო არ დაუხარჯავთ, დირექტორები აპრიორი დამნაშავეებად გამოცხადდნენ მანამ, ვიდრე საკუთარ სიმართლეს არ დაამტკიცებენ.

ამგვარი მართვის მეთოდები კი საზიანოა, როგორც ზოგადად დემოკრატიული საზოგადოების განვითარებისთვის, ისე განათლების სისტემისთვის. დასჯით დირექტორების პასუხისმგებლობის ამალღება კი არ ხდება, არამედ – მათი დაშინება. ეს კი სკოლების მოქმედ მმართველებს უბიძგებს, ცუდი შედეგები ნებისმიერი მეთოდით გამოასწორონ. ამიტომ ისინი მოსწავლეების გადარჩევასაც იწყებენ.

გამოსაშვები გამოცდების პირველსავე წელიწადს რამდენიმე ათასი მოსწავლე გამოსაშვებ გამოცდებზე საერთოდ არ დარეგისტრირდა. იმ მოსწავლეებიდან კი, ვინც რეგისტრაცია გაიარა, რამდენიმე ათასი გამოცდაზე არ გავიდა. სავარაუდოდ, შემდეგ წელს, სკოლებს კიდევ უფრო მაღალი მოტივაცია ექნებათ, ე.წ. სუსტი მოსწავლეები ტესტირებამდე არ მიუშვან. ამით ისინი მოსალოდნელ სასჯელს თავიდან აიცილებენ.

ამ ფონზე ოდნავ ირონიულიც კია ის, რომ პარალელურად სკოლის დირექტორების შესარჩევი კონკურსი მიმდინარეობს. ძნელი იქნება, წარმოვიდგინოთ დემოკრატიული ღირებულებების მქონე, კვალიფიციური, დამოუკიდებელი, პრინციპული ადამიანი, რომელსაც ისეთ სისტემაში დასაქმება და წარმატების მიღწევა მოუწდება,

როგორც ზევით აღვწერეთ.

განსაკუთრებით ძნელი წარმოსადგენია, რა მოტივაცია უნდა ჰქონდეს მცოდნე და პატიოსან ადამიანს, გადაცემა სკოლის ხელმძღვანელი, სადაც ტესტების შედეგების გამო მისი წინამორბედი დირექტორი მოხსნეს.

განათლების საკითხებში გარკვეულმა ნებისმიერმა ადამიანმა იცის, რომ ერთი წლის განმავლობაში სკოლის შედეგების მკვეთრი გაუმჯობესება მხოლოდ ორი გზითაა შესაძლებელი – შემთხვევით, ან შედეგების მიზანმიმართული გაყალბებით. განსაკუთრებით რთულია რაიმეს გამოსწორება იმ სკოლაში, რომელსაც სახელმწიფო ყველაზე ცუდი შედეგების მქონეს იარლიყს მიაწვდის.

გამოსაშვები გამოცდების პოზიტიურად გამოყენება შესაძლებელია, მაგრამ გაცილებით უფრო დახვეწილი მეთოდებია საჭირო, ვიდრე დღეს

მიმართავენ. გამოცდების შედეგებს სკოლების და მოსწავლეების დასასჯელად არ უნდა იყენებდნენ. ტესტირების ფარგლებში გამოვლენილი ცოდნა კი მხოლოდ ერთი და არა ერთადერთი ინდიკატორი უნდა იყოს მოსწავლის მრავალწლიანი მუშაობის შეფასებისას.

თუ გვინდა, რომ სკოლამ შედეგები გააუმჯობესოს, სკოლაში ინსპექტორების ნაცვლად საგანმანათლებლო მრჩეველები უნდა გავაგზავნოთ. კონსულტანტების კვლევის შედეგად კი თითოეული სკოლისთვის ცალ-ცალკე უნდა შედგეს კონკრეტულად მასზე მორგებული გაუმჯობესების გეგმა. ზოგან მეტი რესურსის მიწოდება გახდება საჭირო, ზოგან – მასწავლებლების და ადმინისტრაციის კვალიფიკაციის ზრდაზე ზრუნვა, ანდა კონტინგენტის განახლება და მშობლებთან მუშაობის გააქტიურება.

ზოგ სკოლაში შესაძლოა, გახანგრძლივებული სწავლებისთვის საჭირო დაფინანსების ზრდა იყოს აუცილებელი, ზოგან კი დადებითი ეფექტი სკოლაში სკოლის თემის საჭიროებებზე სასწავლო განრიგისა და კალენდრის მორგებამაც მოიტანოს.

გადამწყვეტია, რომ დირექტორების, მასწავლებლების, მოსწავლეების მიმართ სახელმწიფოს არა მარტო მაღალი მოთხოვნები, არამედ მაღალი მოლოდინებიც ჰქონდეს. მოსწავლეები უნდა დავარწმუნოთ, რომ ისინი ოროსნები არ არიან. დირექტორებს კი საჭიროა, სჯეროდეთ, რომ მათი პასუხისმგებლობის ხარისხის განმსაზღვრელი ფაქტორი თანამდებობის დაკარგვის საშიშროება კი არ უნდა იყოს, არამედ უნარი – არსებულ მონაცემებზე დაყრდნობითა და სახელმწიფოსა და საზოგადოების დახმარებით, წარმატებით მართონ სკოლა.

RadioCommersant

marketing@commersant.ge
+995 32 505 955

ბიზნესის პერსონალური რადიო

Commersant.ge

ნაწილობრივ თავისუფალი მდგომარეობა

მედიისა და სენსუალობის თამაშები

რეგიონალური ტელეკომპანიების ერთი ნაწილი გადარჩენისთვის იბრძვის, მეორე ნაწილი კი მმართველი პოლიტიკური გუნდის კეთილგანწყობისთვის.

მიხეილ კვიციანი, სტუდია „მონიტორი“

ბათუმის 25-ე არხი, 26 მაისს თბილისში, რუსთაველის გამზირზე განვითარებულ მოვლენებს პირდაპირ ეთერში აშუქებდა, როდესაც არხი საკაბელო ქსელიდან გათიშეს. ამ მოვლენებამდე ცოტა ხნით ადრე, მაისის დასაწყისში 25-ე არხმა და ტელეკომპანია „მაესტრომ“ თანამშრომლობის ხელშეკრულება გააფორმეს და რეგიონალურმა არხმა გარკვეულ საათებში მაესტროს ეთერის ტრანსლირება დაიწყო.

„ჩვენი არხი, 27 მაისს, დილით ბათუმში

ერთ-ერთმა ყველაზე მსხვილმა საკაბელო ქსელმა „ერამ“ გათიშა. „ერას“ მფლობელები – მერაბ მეტრეველი და სულხან გოგიბერიძე არიან. სულხან გოგიბერიძის ძმა, სპეციალური ოპერატიული დეპარტამენტის (სოდი) მაღალჩინოსანია,“ – ამბობს 25-ე არხის ხელმძღვანელი მერაბ მერკვილაძე, რომელიც იხსენებს, რომ არხის გათიშვის შემდეგ მთელი დღე რეკავდა მაყურებელი და გათიშვის მიზეზს არკვევდა.

„ერა“ 25-ე არხის გათიშვის მიზე-

ზად ტექნიკურ ხარვეზს ასახელებდა. ბათუმის მოსახლეობამ „ერას“ ოფისთან საპროტესტო აქციაც გამართა.

„ხალხს არავინ პასუხი არ გასცა. თანამშრომლებმა ჩუმად დატოვეს სამსახური. ჩვენ მათ შევთავაზეთ ტექნიკური დახმარება, რომ აღდგენილიყო არხის ჩვენება საკაბელო ტელევიზიაში. თუმცა, ხელმძღვანელობიდან არავინ გვპასუხობდა. დამფუძნებელმა, გოგიბერიძემ სატელეფონო საუბარში განგვიცხადა, რომ საზღვარგარეთ იყო, დაბრუნდებო-

25-ე არხი

ფოტო: თინათინ ბარბაქაძე

რამდენიმე საათში მას შემდეგ რაც, ამერიკის ელჩის მოვალეობის შემსრულებელი, კენტ ლონგსტონი გათიშული 25-ე არხის საკითხით დაინტერესდა, საკაბელო მაუნყებელმა არხის ტრანსლაცია აღადგინა.

და და გაარკვევდა სიტუაციას.“ – ამბობს მერკვილაძე.

გათიშვიდან რამდენიმე დღეში 25-ე არხის ხელმძღვანელობამ ამ ინციდენტის შესახებ ინფორმაცია დიპლომატიურ კორპუსს მიაწოდა. რამდენიმე საათში მას შემდეგ, რაც ამერიკის ელჩის მოვალეობის შემსრულებელი, კენტ ლონგსტონი 25-ე არხის საკითხით დაინტერესდა, საკაბელო მაუნყებელმა არხის ტრანსლაცია აღადგინა.

27 მაისის გათიშვა დამოუკიდებელი არხისთვის პირველი შეფერხება არ ყოფილა. 2006 წელს „25-ე არხის“ მაუნყებლობა მაშინ გათიშა, როდესაც სასტუმრო „მედვას“ ნგრევას და შენობიდან ლტოლვილების გამოსახლებას აშუქებდნენ. „ჯერ ელექტროენერგია შეგინწყვიტეს. შემდეგ კი, როცა მუშაობა გენერატორით გავაგრძელეთ, „25-ე არხი“ ყველა საკაბელო ქსელმა გამორთო. რამდენიმე საკაბელო, რომელთაც შედარებით მცირე დაფარვა ჰქონდათ, არხი ერთ თვეში, ხოლო „ერამ“ მხოლოდ 9 თვის შემდეგ ჩართო“, – ამბობს მერაბ მერკვილაძე.

საკაბელო ქსელთან პრობლემები კიდევ ერთ რეგიონალურ არხს აქვს. ტელეკომპანია „გურჯაანი“ ამჟამად გურჯაანში, ყვარელში და ლაგოდეხში მეტრული დიაპაზონით მაუნყებლობს. „გურჯაანი“ ადგილობრივ საკაბელო ქსელში ჩართული არ არის. ტელეკომპანიის გენერალური დირექტორის, ლევან ალექსიშვილის განცხადებით, მათ არაერთხელ მიმართეს ადგილობრივი საკაბელო ქსელის „სინემა კახეთის“ დირექტორს გელა ძამუკაშვილს, თუმცა, უარი მიიღეს.

„ჩემი აზრით, უარის მიზეზი ისაა, რომ ჩვენ გვაქვს კრიტიკული გადაცემების მთელი სპექტრი, ჟურნალისტური გამოძიება, ასევე აქტიურად ვაშუქებდით სოფლის დახმარების პროგრამას. ჩვენს ეთერში გადის ტოკ-შოუ „ძალა უძალოთა“. სწორედ ამ მიზეზების გამო გვეუბნება საკაბელო ქსელი ჩართვაზე უარს. საკაბელო ქსელი არ არის მხოლოდ კომერციული ორგანიზაცია, ის საზოგადოებრივი სიკეთით სარგებლობს და თუ ტელეკომპანიას ჰყავს

მაყურებელი, მაშინ მისი ქსელში ჩართვა აუცილებელია. მით უმეტეს, როდესაც ხალხი ამას ითხოვს.“ – ამბობს ლევან ალექსიშვილი.

იმ დროს, როდესაც რეგიონალურ ტელეკომპანიებს, რომლებიც დამოუკიდებელ სარედაქციო პოლიტიკას ატარებენ, სხვადასხვა პრობლემები ექმნებათ, ხელისუფლების მიმართ ლოიალური რეგიონული ტელეკომპანიების მფლობელები და ყოფილი თუ მოქმედი დირექტორები ხელისუფლებაში ინაცვლებენ.

მმართველი პარტიის სიით პარლამენტის დეპუტატი გახლდათ ზუგდიდის ტელეკომპანია „ოდიშის“ მეპატრონე გრიშა ქობალია, მისი შვილი კი – ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის გამგებელი. სამეგრელოს გუბერნატორის მოადგილე – ფოთის ტელეკომპანია „მე-9 ტალის“ ერთ-ერთი მეპატრონე მამუკა თოდუა.

ახალციხის ტელეკომპანია „მე-9 არხის“ მეპატრონე დიდი ხნის მანძილზე საგადასახადო სამსახურის უფროსი ზურაბ ჩილინგარიშვილი იყო, გასული წლის ივნისში „მე-9 არხს“ მეპატრონე ფორმალურად შეეცვალა და ამჟამად ამ ტელეკომპანიის 60 პროცენტი ჩილინგარიშვილის თანასოფელს ნუგზარ კაჭკაჭიშვილს, ხოლო 40 პროცენტი ომარ სამსონიძეს ეკუთვნის.

სამცხე-ჯავახეთში მოქმედი სამივე ტელეკომპანია: მე-9 არხი, ახალქალაქის „ატვ ახალქალაქი“ და ნინოწმინდის ადგილობრივი ტელეკომპანია „იმპერია-მე-9 არხის“ კუთვნილ სიხშირეზე მაუნყებლობს. ამ კომპანიის ერთ-ერთი მეპატრონე, შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილის, ამირან მესხელის ძმაა.

ბორჯომის რაიონის გამგებლის მოადგილედ მუშაობდა ადგილობრივი ტელეკომპანიის ერთ-ერთი მეპატრონე, ტრისტან ცუცქირიძე. რუსთავის ადგილობრივი ტელევიზიის მეპატრონე როლანდ მგალობლიშვილი ქალაქის საკრებულოს თავმჯდომარეობდა. ქუთაისში მოქმედი ტელეკომპანია „რიონის“ მეპატრონე თამარ ლვინანიძე – „ნაციონალური მოძრაობის“ ადგილობრივ შტაბს ხელმძღვანელობდა.

რეგიონალურ ტელევიზიებზე სახელისუფლებო წნეხის დეტალების შესახებ მხოლოდ ზოგიერთი მათგანი საუბრობს.

ერთ-ერთი ასეთი ტელეკომპანია „თრიალეთის“ მფლობელი ბადრი ნანეტაშვილია, რომელიც ადრე ნაციონალური მოძრაობის წევრი იყო, დღეს კი ხელისუფლების ოპონენტია. ნანეტაშვილი თავადაც პარლამენტის დეპუტატი გახლდათ, მერე კი შიდა ქართლში პრეზიდენტის რწმუნებულის მოადგილე. მმართველ გუნდთან დაპირისპირების გამო მას დეპუტატის უფლებამოსილება შეუწყვიტეს და ამის შემდეგ მან რეგიონალურ ტელეკომპანიაზე სახელისუფლებო წნეხის შესახებ დაიწყო საუბარი.

ტელეკომპანიის მფლობელებს და ხელისუფლებას შორის უთანხმოება მას შემდეგ გამწვავდა, რაც „თრიალეთის“ ჟურნალისტმა ადგილობრივი პროკურორი გაუპატიურების მცდელობაში საჯაროდ დაადანაშაულა. მმართველი გუნდის წევრები ნანეტაშვილს სთხოვდნენ, რომ საქმე ხმაურის გარეშე მოეგვარებინათ. ტელეკომპანიამ ინციდენტი არ მიაჩუმათა, გორელმა ჟურნალისტებმა საქმის ობიექტური გამოძიების მოთხოვნით, თბილისში გენერალურ პროკურატურასთან აქცია გამართეს.

„პარლამენტის უმრავლესობის მაშინდელმა ლიდერმა გიგა ბოკერია თავის კაბინეტში დამიბარა და მომთხოვა, ჩემი ნებით დამეტოვებინა დეპუტატის მანდატი. ჟურნალისტთა აქციის ორგანიზატორობას მბრალეობდნენ, ხომ იცი, ჩვენ არავის არაფერს ვპატიობთ, შენი სურვილით წადი პარლამენტიდან, – მემუქრებოდნენ თანაპარტიელები“ – ამბობს ბადრი ნანეტაშვილი: „აქცია საბაბი გახლდათ, რეალურად ხელისუფლებას ტელეკომპანიის წართმევა სურდა. თავდაცვის მაშინდელი მინისტრის ირაკლი ოქრუაშვილის გუნდის წევრად ჩამთვალეს და ამის გამოც მსჯიდნენ“.

ნანეტაშვილი ამბობს, რომ რეგოლაციის შემდეგ ახალი ხელისუფლების წარმომადგენლებს „თრიალეთის“ ყიდვა სურდა. „სხვადასხვა ქონების სახით ტელეკომპანიაში 4 მილიონ დოლარს მთავაზობდნენ. ტელეკომპანია არ გავყიდე, რადგან იმედი არ მქონდა, რომ მოცემულ ფულს არ წამართმევდნენ. შემდეგ, ქვემო ქართლის გუბერნატორობაც შემომთავაზეს. ჩემი თანხმობის შემთხვე-

ვაში სააკაშვილი მზად იყო ამ პოსტზე დავენიშნე. მოგვიანებით, მართლაც ვმუშაობდი რამდენიმე თვე შიდა ქართლის გუბერნატორის მოადგილედ, თუმცა მალევე დავრწმუნდი, რომ ტელეკომპანიას ვაზარალებდი და თანამდებობა დავტოვე“, – ჰყვება იგი.

შიდა ქართლში მეორე ტელეკომპანია – „ქართლიც“ მაუწყებლობდა. მისმა მუპატრონეებმა საკუთარი წილი სახელმწიფოს აჩუქეს, ნანეტაშვილი ამბობს, რომ რეალურად ხელისუფლებამ მათ ტელეკომპანია უბრალოდ წაართვა.

2010 წლის სექტემბერში ბადრი ნანეტაშვილს ტელეკომპანიის გაყიდვა კიდევ ერთხელ შესთავაზეს.

■ სამცხე-ჯავახეთში მოქმედი

სამივე ტელეკომპანია „იმპერია-მე-9 არხის“ კუთვნილ სისშირეზე მაუწყებლობს. ამ კომპანიის

ერთ-ერთი მუპატრონე, შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილის, ამირან მესხელის ძმაა.

„ერთ-ერთმა ფირმამ შემომთავაზა, რომ ჩემს ტელეკომპანიაში 6 მილიონ დოლარს გადაიხდიდა. გადასახადების გადახდის შემდეგ მე 5 მილიონი დამრჩებოდა“, – ამბობს ნანეტაშვილი. თუმცა, ამ გარიგების სანაცვლოდ მას გარკვეული პერიოდი ქვეყნის დატოვება მოსთხოვეს. „ტელეკომპანიის გაყიდვის შემდეგ, სამი წლით მაინც, ოჯახთან ერთად საცხოვრებლად საქართველოდან უნდა წახვიდე, – მათ ასეთი პირობა წამომიყენეს“, – აცხადებს ნანეტაშვილი, რომელიც მიიჩნევს, რომ კომპანია ხელისუფლების დაკვეთით ყიდულობდა „თრიალეთს“, რომლის საბაზრო ფასი 6 მილიონი არ არის.

მას შემდეგ, რაც ნანეტაშვილმა ტელეკომპანიის გაყიდვაზე უარი თქვა, პოლიციისთვის წინააღმდეგობის განცემის მიზეზით, დააკავეს მისი ძმა ჯონი ნანეტაშვილი, რომელსაც „თრიალეთის“ 50

პროცენტი ეკუთვნის.

„თრიალეთის“ საინფორმაციო გამოშვებები მწვავე და კრიტიკულია ხელისუფლების მიმართ. ჩვენს არხზე კვირაში ორჯერ გადის პოლიტიკური ტოკ-შოუ „ცხელი ხაზი“, სადაც თბილისიდან ოპოზიციის ლიდერები სპეციალურად ჩამოდიან და პრობლემებზე საუბრობენ. რიგითი თანამშრომლის დაკავებით ვერაფერს შეცვლიდნენ და ამიტომ ზეწოლა და დამანტაჟება არხის ხელმძღვანელობაზე და მფლობელზე სცადეს“, – განუცხადა „მედიანიუსს“ არხის საინფორმაციო სამსახურის უფროსმა ლადო ბიჭაშვილმა.

ტელეკომპანია „თრიალეთს“ გადამცემები გორის რაიონში მდებარე ტელერადიოცენტრის ანძაზე აქვს დამონტაჟებული. ყოველთვიური გადასახადი – 1500 ლარი, რომელშიც მოხმარებული ელექტროენერჯის ხარჯები არ შედის, კომპანიისათვის საკმაოდ ძვირია.

„თრიალეთის“ დამფუძნებელი ბადრი ნანეტაშვილი ამბობს, რომ საკუთარი ანძით მაუწყებლობას დამოუკიდებლად და იაფად შეძლებდნენ. 2009 წლის სექტემბერში ჯონი ნანეტაშვილმა, გორის მუნიციპალიტეტის გამგებულს – დავით ხმიადაშვილს, ტელერადიოცენტრის ანძასთან მდებარე ნაკვეთის შესაძენად მიმართა. თუმცა, ნაკვეთი აუქციონის გარეშე გასაიდუმლოებულად კომპანია „კავკასუსს“ გადასცეს. ხელშეკრულების მიხედვით „კავკასუს ონლაინს“ აღნიშნული ფართი – 49-წლიანი იჯარით გადაეცა. იჯარის ღირებულება 1 კვადრატულ მეტრზე – 0,24 ლარს, ანუ წლიურ – 120 ლარს შეადგენს.

„ანძის აშენებამდე გვატყუებდნენ, რომ აუქციონი დაინიშნებოდა. იცოდნენ, ამ ფაქტს გავახმაურებდით და პრობლემები შეექმნებოდათ. მას შემდეგ, რაც გუბერნატორის მოადგილეობის პოსტი დავტოვე, მინა „კავკასუსს“ მისცეს, ჩვენ შევიზღუდეთ, ისევ სახელმწიფო ანძაზე უნდა ვიყოთ დამოკიდებული და ხვალ თუ ვილაც „გაგვიბრახებდა“, გადასახადი უნდა მოგვიმატონ.“

სტატია დაფინანსებულია „ევროკომისიის“, „ლია საზოგადოება-საქართველოს“ და „ევრაზიის თანამშრომლობის ფონდის“ მიერ.

საქონლის ხორცის გაძვირება

სოხსის მონოპოლიური ფასი

თბილისის მოსახლეობისთვის „მაღალი ხარისხის“ და „ჯანმრთელობისთვის უსაფრთხო“ პროდუქტის მიწოდების მიზნით განხორციელებულ რეგულაციას, რეალურად, ბაზარზე მონოპოლიის დამყარება მოჰყვა.

მანანა ვარდიაშვილი

ბოლო 6 თვეში თბილისში ხორცის ფასი 8-დან 18 ლარამდე გაიზარდა. ხელისუფლებამ ხორცის გაძვირებაში ჯერ „გარკვეული სპეკულაციური ჯგუფები“, შემდეგ კი ევროკავშირი დაადანაშაულა. ბაზარზე ხორცის ფასის ზრდა, რეალურად, სახელმწიფოს უხეშმა ჩარევამ და სასაკლაოების ბაზრის მონოპოლისტების ხელშეწყობამ გამოიწვია.

გასულ წელს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სურსათის ეროვნულმა სააგენტომ ახალი რეგულაცია აამოქმედა. ამ რეგულაციის თანახმად, თბილისის ნებისმიერ სავაჭრო ობიექტში მხოლოდ ლიცენზირებულ სასაკლაოზე დაკლული საქონლის ხორცი უნდა გაიყიდოს. შედეგად – ხორცის ფასი 2-ჯერ გაძვირდა. „ჩვენ ეს განვხორციელებთ იმისთვის, რომ ევროკავშირის მოთხოვნები დაგვეკმაყოფილებინა.... დაგვაძალეს და ეს ქვეყნის ინტერესებიდან გამომდინარე გავაკეთეთ“, – განაცხადა სახელმწიფო მინისტრმა ევროინტეგრაციის საკითხებში გიორგი ბარამიძემ.

სოფლის მეურნეობის მინისტრი ბაკურ კეზერელი ხორცის გაძვირებაში „სპეკულაციურ ჯგუფებს“ ადანაშაულებდა და ფასის დარეგულირებას სახელმწიფოს ჩარევით აპირებდა: „სახელმწიფო არ დაუშვებს, რომ ხალხის ხარჯზე მოხდეს გარკვეული სპეკულაციური ჯგუფების გამდიდრება და ყველა ბერკეტს გამოვიყენებთ იმისთვის, რომ ფასები ძველ ნიშნულს

ნატახტრის სასაკლაო

ფოტო თბილისში პარკინგზე

დავუბრუნოთ“. კვეზერელის დაპირების მიუხედავად, ხორცის ფასი ძველ ნიშნულს ვეღარ დაუბრუნდა.

2011 წლის 1 იანვრიდან ამოქმედებული „ვეტერინარიის შესახებ“ საქართველოს კანონის 321-ე მუხლის თანახმად, ხორცის რეალიზაციის მიზნით საქონლის დაკვლა მხოლოდ შესაბამის სასაკლაოებზე და ვეტერინარულ-სანიტარიული ზედამხედველობის ქვეშ შეიძლება. სარეალიზაციოდ გატანილ ხორცს სასაკლაოებზე გაცემული საქონლის დაკვლისა და ხორცის ვარგისობის შესახებ სავალდებულო საბუთი უნდა ჰქონდეს.

„ვეტერინარიის შესახებ“ საქართველოს კანონი 1995 წელს არის მიღებული. კანონში 321-ე მუხლი უკვე მაშინ იყო ჩადებული, თუმცა, როგორც სურსათის ეროვნულ სააგენტოში აცხადებენ, სასაკლაოების არარსებობის გამო 2011 წლამდე ამ მუხლის ამოქმედება პრაქტიკულად შეუძლებელი იყო. დღეს კი სასაკლაო თითქმის ყველა რაიონში არსებობს.

კანონით, ახალი რეგულაცია არ ვრცელდება იმ მუნიციპალიტეტებზე, სადაც სასაკლაო არ არსებობს. თბილისის ტერიტორიაზე სპეციალური სასაკლაო არ არის. იქ, სადაც სასაკლაოები არ არსებობს, საქონელი წინასწარ შერჩეულ ადგილებში და ვეტ-სანიტარიული ზედამხედველობის ქვეშ იკვლება: საქონელი დაკვლამდე და დაკვლის შემდეგ მონმდება. მის ვარგისობას კი სპეციალური დოკუმენტი „ფორმა №2“ ადასტურებს.

საქართველოს მასშტაბით ბევრი სასაკლაო ფუნქციონირებს. სასაკლაო არის ციხისძირში, ლაგოდეხში, ნატახტარში, სენაკში, ყარაჯალაში, ასპინძაში, გარდაბანში, თელავში, ხაშურში.

თუმცა, მათგან მხოლოდ ოთხია ლიცენზირებული – ყარაჯალაში, ასპინძაში, ნატახტარსა და ახლა უკვე თელეთში. თელეთის სასაკლაო დაახლოებით ერთი თვეა, რაც ფუნქციონირებს.

თბილისში მოქმედ სავაჭრო ობიექტებს ხორცის მიღების უფლება მხოლოდ ლიცენზირებული სასაკლაოები-

დან აქვთ, წინააღმდეგ შემთხვევაში 500 ლარით დაჯარიმდებიან.

დედაქალაქში დიდწილად მხოლოდ ნატახტარსა და თელეთში დაკლული საქონლის ხორცი იყიდება. ასპინძიდან ხორცის ტრანსპორტირება ძვირი ჯდება, ხოლო ყარაჯალის სასაკლაოს, რომელიც USAID-ის ფინანსური დახმარებით აშენდა, ხელისუფლება მას თბილისში ვაჭრობის დაბრკოლებებს უქმნის.

რამდენიმე დღის წინ „მაცენტროს“ ეთერში გავიდა ყარაჯალას სასაკლაოზე ჩანერილი ფარული ჩანაწერი. ამ ჩანაწერში ყარაჯალას თანამშრომლები ამბობენ, რომ სურსათის ეროვნული სამსახურის ადგილობრივი

„Ibermeat Georgia“ აკონტროლებდა. ამ სასაკლაოზე 1 კგ ხორცის დამუშავება 1 ლარი ღირს. ამ თანხას საქონლის ტრანსპორტირების ხარჯიც ემატება, რაც შესაბამისად, ხორცის გაძვირებას იწვევს. დაფუძნებიდან სულ ცოტა ხანში „Ibermeat Georgia“-მ სავაჭრო ქსელი „იბერულა“ გახსნა და ახლა ხორცის დისტრიბუცია-რეალიზაციასაც ეწევა. რამდენიმე კვირის წინ კიდევ ერთი ასეთი სასაკლაო თელეთშიც გაიხსნა. ის თბილისს ხორცს კახეთიდან მიაწვდის.

თბილისის მოსახლეობისთვის „მაღალი ხარისხის“ და „ჯანმრთელობისთვის უსაფრთხო“ პროდუქტის მიწოდების მიზნით განხორციელებულ

■ ხორცის გაძვირებამ მოსახლეობის უკმაყოფილება გამოიწვია. ხალხის უკმაყოფილების თავიდან აცილების მიზნით, ხელისუფლებამ განაცხადა, რომ რეგულაცია საკუთარი ნების საწინააღმდეგოდ, ევროკავშირის მოთხოვნით შემოიღო.

ფილიალის წარმომადგენელთა ზეპირსიტყვიერი დირექტივით, მათ ხორცის გაყიდვა, თბილისის გარდა, ყველა დასახლებულ პუნქტში შეუძლიათ.

სურსათის ეროვნულ სააგენტოში აცხადებენ, რომ ლიცენზირებული სასაკლაოების გარდა სხვა არცერთ სასაკლაოზე სანიტარული ნორმები დაცული არ არის და შესაბამისად, სხვაგან დაკლული საქონლის ხორცი თბილისში გაყიდვის უფლებას ვერ მიიღებს.

ამ სააგენტომ ახალი რეგულაციის ამოქმედების შესახებ 2010 წლის 22 ოქტომბერს განაცხადა. ახალი რეგულაციის შემოღება დროში დაემთხვა ნატახტარში ახალი სასაკლაოს ამოქმედებას.

მას შემდეგ თბილისის თითქმის მთელ ბაზარს ერთი კომპანია – ნატახტარის სასაკლაოს მფლობელი

რეგულაციას, რეალურად, ბაზარზე მონოპოლიის დამყარება მოჰყვა. იმის გამო, რომ დაწერილ-დაუწერელი რეგულაციით თბილისში მხოლოდ ნატახტარის და თელეთის სასაკლაოებზე დაკლული საქონლის ხორცი იყიდება, თბილისის მოვაჭრეები, კვების ობიექტები თუ სუპერმარკეტები, ხორცს ძირითადად მხოლოდ ამ ორი სასაკლაოსგან იძენენ. შესაბამისად, გლეხები იძულებულნი არიან, საქონელი ნატახტარისა და თელეთის სასაკლაოებს ჩააბარონ. ეს ის შემთხვევაა, როცა კომპანიებმა ნედლეულის მიღებისა და პროდუქტის გასაღების ბაზარი ხელისუფლებისგან ექსკლუზიურად მიიღეს.

ხორცის გაძვირებამ მოსახლეობის უკმაყოფილება გამოიწვია. ხალხის უკმაყოფილების თავიდან აცილების მიზნით, ხელისუფლებამ განაცხადა,

ხორცის ფასი საგრძნობლად გაიზარდა

ფოტო: ბარბაქაძე ქრისტინე

რომ რეგულაცია საკუთარი ნების სანინალმდეგოდ, ევროკავშირის მოთხოვნით შემოიღო.

ევროინტეგრაციის საკითხებში სახელმწიფო მინისტრ გია ბარამიძის განცხადების შემდეგ, საქართველოში ევროკომისიის დელეგაციის წევრმა, სოფლის მეურნეობის, რეგიონული განვითარებისა და სურსათის უვნებლობის საკითხების კურატორმა ხუან ეჩანოვემ სპეციალური მიმართვა გაავრცელა: „ზოგიერთი ქართული მედიასაშუალებების, ცალკეული პოლიტიკოსების მიერ გაკეთებული განცხადებების მიხედვით, ხორცზე ფასის ზრდა ევროკავშირის მოთხოვნით, საქონლის მხოლოდ სასაკლაოებზე დაკვლის რეგულაციის შემოღებამ გამოიწვია. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ვიცე-პრემიერ ბარამიძის განცხადება იმის თაობაზე, რომ ევროკომისიის ექსპერტების მოთხოვნა იყო, თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ ხელშეკრულების გაფორმებამდე ეს პროცესი საქართველოში დაწყებულიყო. ამ განცხადებების საპასუხოდ ცალსახად უნდა განვაცხადო, რომ ქართული მხარის ბრალდებები უსაფუძვლოა. ევროკომისია ექსპერტების შეფასებებს საქართველოში ხორცის ფასების ზრდასთან დაკავშირებით ეთანხმება და თვლის, რომ ამის მიზეზებია ქვეყანაში არსებული ინფლაცია, მცირე ფერმერების მიმართ სახელმწიფოს მხარდაჭერის ნაკლებობა, სასაკლაოების შეზღუდული რაოდენობა, მათი სიმორე იმ ადგილებიდან, სადაც ჰყავთ დასაკლავი საქონელი, საქართველოში სასაკლაოების ბაზრის მონოპოლისტური ხასიათი“.

ეჩანოვე ამბობს, რომ ევროკომისიას არასოდეს უთხოვია ქართული მხარისთვის, დაუყოვნებლივ შემოელო რეგულაცია, რომელიც ბაზარზე მხოლოდ სასაკლაოზე დაკლული ხორცის შეღწევას უზრუნველყოფდა და მით უფრო არ ყოფილა მოთხოვნა, ეს რეგულაცია თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ ხელშეკრულების გაფორმების დაწყებისთვის აუცილებელი წინაპირობა ყოფილიყო. **□**

ნაპრალი ვაზიანი-გომბორი-თელავის საავტომობილო გზაზე

ფოტო: სერა ზაქარია

საბჭაო ინფრასტრუქტურა

მენყის ეფექტი

ვაზიანი-გომბორი-თელავის საავტომობილო გზის დაზიანება მოსალოდნელი იყო.

ცირა გვასალია

თბილისიდან თელავამდე ჩასვლას თუ ვაზიანი-გომბორი-თელავის ახალი გზით გადაწყვეტთ, ნახავთ, რომ გზის განაპირა მხარე ალაგ-ალაგ დანგრეულია, ბეტონით დაფარული ზედაპირის ზოგი ნაწილი – მთლიანად ან ნაწილობრივ ჩანოლილი, ზოგიც – დაზარალი.

სამუშაოები იმ გზის აღსადგენად, რომელიც პროექტის დასრულების შემდეგ, თელავში ჩასვლისთვის ყველაზე სწრაფ და კომფორტულ მარშრუტად უნდა იქცეს, რამდენიმე ადგილას მიმდინარეობს. მანქანების სავალი ნაწილის ქვედა მხარეს მუშები დიდ ქვებს ეზიდებიან, რომელთაც ხის ძელებზე აწყობენ სანიღვრე სისტემის გასამართად, ოდნავ მოშორებით კი, დიდი, წითელი ექსკავატორები მინას თხრიან.

„მინას იქიდან ვიღებთ და აქ ვყრით. წესით, გზის დამენყრილი ადგილების აღდგენა თვენახევარში უნდა შევძლოთ“, – ამბობს ილარიონ შალამბერიძე, რომელიც აღდგენით სამუშაოს ზედამხედველობს.

ცივგომბორის მთა ახალი, 66-კილომეტრიანი გზის ერთ-ერთი ყველაზე სახიფათო მონაკვეთია. სწორედ ამ ადგილზე ამბობენ გეოლოგები, რომ იქ მენყრული მოვლენების აღკვეთა თითქმის შეუძლებელია.

2011 წელს გამოქვეყნებულ საინფორმაციო ბიულეტენში, რომელშიც

საქართველოში შარშან მომხდარი სტიქიურ-გეოლოგიური პროცესების შედეგებია გამოკვლეული, წერია: „მენყრული მოვლენების განსაკუთრებულად მაღალი საშიშროების რისკში იმყოფება თბილისი-თელავის საავტომობილო გზის გომბორზე გადასასვლელი მონაკვეთი; თანაც იმდენად რთულ და ღრმა მენყერთან გვაქვს საქმე, რომ მისი სტაბილიზაციის კარდინალური ღონისძიებების განხორციელება შეუძლებელია“.

შეუჩერებელი ბუნებრივი პროცესის, ანდა მოულოდნელი სტიქიის გამო, გომბორის მონაკვეთზე პრობლემების გაჩენას თავიდანვე ელოდნენ მსოფლიო ბანკშიც – ორგანიზაციაში, რომელმაც საქართველოს მთავრობას 30 მილიონი აშშ დოლარი ასესხა თბილისი-თელავის დამაკავშირებელი გზის გასაყვანად.

თუმცა, გზის საზეიმო პრეზენტაციის დღეს, 2010 წლის 2 ოქტომბერს, ამის შესახებ არც პროექტის განმხორციელებებს და არც ხელისუფლების წარმომადგენლებს არაფერი უთქვამთ, კითხვები გზის გამართულობისა და უსაფრთხოების შესახებ არ დაუსვამთ არც მედიის წარმომადგენლებს. სადღესასწაულო გახსნაზე ყურძნით სავსე „პიკაპით“ მისულ პრეზიდენტ სააკაშვილს რეგიონალური განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის მინისტრი რამაზ

ნიკოლეიშვილი მხოლოდ იმას დაჰპირდა, რომ გზას 10 წელი არაფერი მოუვიდოდა. სწორედ ამიტომ გომბორის მონაკვეთზე პრეზენტაციიდან რამდენიმე თვეში გაჩენილ ნაპრალებსა და სხვა დაზიანებებს მედიაში ბევრნაირი ინტერპრეტაცია მოჰყვა. იმედგაცრუებულად იგრძნო თავი იმ ადამიანების ნაწილმაც, რომელთაც ახალი გზის საშუალებით კახეთში მიმოსვლა საგრძნობლად გაუმარტივდათ, ივნისის შუა რიცხვებში კი, რიკოთის უღელტეხილზე მომხდარი ტრაგედიის პარალელურად, მენყერი გომბორზეც დაიძრა და მოძრაობა დროებით შეიზღუდა.

„ეს გზა თელავის არტერიას, სოფელი გამოცოცხლდა“, – ამბობს თელაველი ვეფხია აფციაური, რომელიც ახალი მარშრუტით ხშირად სარგებლობს, როცა მამაპაპურ სოფელ თეთრწყლებში მიდის.

„ახლა უფრო მეტი მოძრაობაა სოფლებსა და თელავს შორის. გლეხიც რამეს თუ მოიყვანს, გასაყიდად იქით მიაქვს“, – ამბობს უჯარმელი თენგიზ სონიძე.

„რას ამბობთ, ეს გზა აქაურებისთვის დიდი შევებაა. რომ არ გაეყვანათ, ცივგომბორის გადაღმა, სოფლებში მანამდე ექიმიც კი ვერ ადიოდა“, – ამბობს გზის აღდგენითი სამუშაოების ზედამხედველი, ილარიონ შალამბერიძე.

ფოტო: ცნოა ზასალუა

მართლაც, ახლად გაყვანილმა გზამ ორი მნიშვნელოვანი პრობლემა გადაჭრა: პირველი, იორისა და ალაზნის ველებში გაშენებული სოფლები: უჯარმა, სასადილო, გომბორი, კობახე და თეთრწყლები, სადაც ძველი, დაზიანებული გზის გამო მისვლა ძალიან რთული იყო, ერთმანეთსა და ქალაქს დაუკავშირა. და მეორე, 57 კილომეტრით შეამცირა მგზავრობა თბილისსა და თელავს შორის.

ვიდრე ახალ გზას გაიყვანდნენ, თელავისკენ მიმავალი მგზავრები ვაზიანი-საგარეჯო-ბაკურციხე-გურჯაანი-თელავის მარშრუტს იყენებდნენ, გომბორის ახალი გზის ნაწილი კი საერთოდ არ იყო მოასფალტებული, ნაწილზე კი ასფალტი ალაგ-ალაგ ჩანგრეული და დაზიანებული იყო.

2008 წლის შემოდგომაზე, რუსეთთან კონფლიქტის შემდეგ, საგზაო ინფრასტრუქტურის აღდგენა ხელისუფლებამ

ზოგიერთი გარემოსდამცველი უკვე ამბობს, რომ ახალი გზის საზოგადოებისთვის წარდგენა არასწორი ფორმით მოხდა, მოსალოდნელი დაზიანებების შესახებ მსჯელობა კი პრეზიდენტის მონაწილეობით ლამის თეატრალიზებულმა პრეზენტაციამ ჩაანაცვლა.

ერთ-ერთ პრიორიტეტად გამოაცხადა და გომბორის გზის აღდგენისთვის ფინანსური მხარდაჭერა საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტს, მსოფლიო ბანკს სთხოვა.

გზის რეაბილიტაციისთვის საჭირო

პირველი სამუშაოები 2009 წლის ბოლოს დაიწყო, მისი 27 კილომეტრიანი მონაკვეთის საზეიმო პრეზენტაცია კი ერთი წლის შემდეგ გაიმართა.

ზოგიერთი გარემოსდამცველი უკვე ამბობს, რომ ახალი გზის საზოგადოებისთვის წარდგენა არასწორი ფორმით მოხდა, მოსალოდნელი დაზიანებების შესახებ მსჯელობა კი პრეზიდენტის მონაწილეობით ლამის თეატრალიზებულმა პრეზენტაციამ ჩაანაცვლა.

„უფრო პოლიტიკური ამბავია ატეხილი ამ გზის გარშემო, ერთი მხრივ, მონინალმდეგეების მხრიდან და მეორე მხრივ, ხელისუფლებისა. ძალიან გაბუქებულია ინფორმაცია, რომ მალე ჩახვალ თელავში, რომ გზის უსაფრთხოება ევროსტანდარტებს აკმაყოფილებს და ასე შემდეგ. არადა, ყველამ წინასწარვე იცოდა, გზა ჩატყდებოდა“, – ამბობს „მწვანე ალტერნატივა“-ს წარმომადგენელი, ირაკლი მაჭარაშვილი.

ცივ—გომბორის მთა გზის რეაბილიტაციამდე

ფოტოს: ირაკლი მახარაშვილი

კიდევ ერთი უზუსტობა, რაც მინისტრ ნიკოლეიშვილისგან გზის გახსნის დღეს ტელემაყურებელმა გაიგო, შემოკლებული მანძილი იყო. რამაზ ნიკოლეიშვილმა მიხილ სააკაშვილს უთხრა, რომ ახალი გზის წყალობით, თბილისიდან თელავამდე მანძილს მგზავრი 45 წუთში დაფარავდა. თუმცა, პროექტის შეფასების ოფიციალურ დოკუმენტში (Project Appraisal Document) წერია, რომ 2010 წელს, ანუ გზის გახსნის მომენტში, გზის დასაფარავად 45 წუთის ნაცვლად, 120 წუთი იყო საჭირო.

პროპაგანდისტული კონტექსტის მიუხედავად, გარემოსდამცველები აღნიშნავენ, რომ გომბორის გზა აუცილებლად უნდა გაკეთებულიყო. „მართალია, არსებობს ბუნებრივი მოვლენა, რომელსაც არაფერი ეშვება, მაგრამ გზის მშენებლობა, მაინც გამართლებულია, აღმოსავლეთ კახეთის სოფლები დანარჩენ სამყაროს ხომ არ მოწყდებო-

და?“ – ამბობს ირაკლი მაჭარაშვილი.

ზუსტად ეს იყო ერთ-ერთი მოტივი მსოფლიო ბანკისთვისაც, როცა მშენებლობის პროექტის მხარდაჭერა გადაწყვიტა. გარემოზე ზემოქმედების შეფასებაში ბანკის წარმომადგენლებმა მკაფიოდ აღნიშნეს, რომ მართალია, ეს მარშრუტი, მენყრების თვალსაზრისით, რთულია, მაგრამ ის ამავე დროს არის გზის მშენებლობის ყველაზე გამართლებული ალტერნატივა, როგორც ეკონომიკური, ასევე უსაფრთხოების თვალსაზრისით.

გზის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა მსოფლიო ბანკის პროექტების ერთ-ერთი მთავარი მიზანია. ამ ინსტიტუტს უსაფრთხოების საკუთარი ნორმები არ გააჩნია, მაგრამ ის ფინანსურად ეხმარება სხვადასხვა ქვეყანას მსგავსი სტრატეგიის შემუშავებაში.

მსოფლიო ბანკის წარმომადგენლობის პროექტების მართვის უფროსი

სპეციალისტის, იოსებ მელითაურის თქმით, საქართველოს გზების დეპარტამენტი მალე გომბორის გზის უსაფრთხოების აუდიტსაც ჩაატარებს.

„ამის შემდეგ, გვეცოდინება, თავდაპირველად დაგეგმილი ღონისძიებების გარდა, რისი გაკეთება იქნება საჭირო დამატებით“, – აღნიშნავს მელითაური და განმარტავს, რომ გზებზე უნდა აშენდეს დამატებითი ჯებირები, დაყენდეს სარკეები და დაიჭიმოს ბაგირები.

ამჟამად, მენყრის გამო დაზიანებული გზის აღდგენაზე მსოფლიო ბანკის თანხა იხარჯება. მას შედეგ, რაც მსოფლიო ბანკსა და საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტს შორის კონტრაქტი დამთავრდება და გზა ექსპლუატაციაში ჩაეშვება, მენყრის შედეგად დაზიანებული გზის შესაკეთებლად ხარჯების განევა საავტომობილო გზების დეპარტამენტს მოუწევს. ■

საქართველო უნათეს შეთავაზებას იმსახურებს

სისტემა, რომელიც ერთ კონკრეტულ პარტიას აძლევს საშუალებას, მოიპოვოს 2/3-იანი კონსტიტუციური უმრავლესობა პარლამენტში, იმის მიუხედავად, უჭერს თუ არა მას მხარს მოსახლეობის 2/3, საშიშია ქვეყნის დემოკრატიისთვის.

მარკ მალენი

მმართველ პარტიასა და იმ ოპოზიციურ პარტიებს შორის, რომლებიც „რვიანს“ გამოეყენენ, საარჩევნო კანონზე მიღწეული შეთანხმება გარკვეულ დეტალებს შეიცავს, რომლებიც აუცილებლად უნდა განვიხილოთ. განვიხილოთ, ეს შეთანხმება რას გულისხმობს და რას არა.

პირველ რიგში, უნდა გადავწყვიტოთ, თუ რა არის ჩვენი მიზანი. მმართველი პარტიის წარმომადგენლები ხშირად ამბობენ, რომ ამჟამინდელი სისტემა საერთაშორისო სტანდარტებს პასუხობს. საერთაშორისო ორგანიზაციები (მაგალითად, ვენეციის კომისია) ჩვეულებრივ, გრძელ, დიპლომატიურ ენაზე ჩამოყალიბებულ დოკუმენტებს წერენ და თავიანთ მოსაზრებას საკმარისად ცხადად არასდროს გამოხატავენ. მმართველი პარტია კი თავისი კონტროლირებული მედიით საზოგადოებას ეუბნება, რომ საერთაშორისო ორგანიზაციები საქართველოს საარჩევნო კანონს არსებითად არ აკრიტიკებენ. ეს სიმართლეს არ შეესაბამება. კერძო საუბრებში ყველა ერთ მთავარ კრიტიკულ შენიშვნაზე თანხმდება:

სისტემა, რომელიც ერთ კონკრეტულ პარტიას აძლევს საშუალებას, მოიპოვოს 2/3-იანი კონსტიტუციური უმრავლესობა პარლამენტში, იმის მიუხედავად, უჭერს თუ არა მას მხარს მოსახლეობის 2/3, საშიშია ქვეყნის დემოკრატიისთვის. ანუ, თუ პარტიამ რეალურად არჩევნებში ხმების 67 პროცენტზე გაცილებით ნაკლები მიიღო, ხოლო პარლამენტში მაჟორიტარი დეპუტატების ხარჯზე 67 პროცენტზე მეტი სადეპუტა-

ტო მანდატი მოიპოვა, ეს ნიშნავს, რომ ქვეყანაში ძალიან ცუდი სისტემა მოქმედებს. მოქმედი საარჩევნო კანონი და მმართველი პარტიის შემოთავაზებული ახალი წინადადებები კი სწორედ ამგვარ სისტემას გვთავაზობს.

რატომ არის კონსტიტუციური უმრავლესობა ცუდი: წინა არჩევნებზე მმართველმა პარტიამ ხმების 59 პროცენტი დააგროვა, მაგრამ საპარლამენტო ადგილების 79 პროცენტი მიიღო. ამას შედეგად რაც მოჰყვა, ყველამ ვნახეთ. როდესაც სახალხო დამცველი პარლამენტის წინაშე გამოდიოდა, პარლამენტარების 20 პროცენტზე ნაკლები თუ უსმენდა მის სიტყვას. პარლამენტარები ხშირად ხმას ერთმანეთის ნაცვლად აძლევენ, რაც კანონის აშკარა დარღვევაა, მაგრამ არავინაა მათი დამსჯელი.

ყველაზე საშიში მაინც ის არის, რომ კონსტიტუციის ცვლილება საფუძვლიანი განხილვების გარეშე მიმდინარეობს. საქართველოს არასდროს ჰქონია ნამდვილი კონსტიტუცია, ანუ დოკუმენტი, რომელსაც ხალხი წაიკითხავს, დააფასებს, სკოლაში ისწავლის და თავიანთი უფლებების ფუნდამენტურ გარანტიად ჩათვლის. შევარდნაძის დროსაც კი, კონსტიტუციის შეცვლა გაცილებით უფრო სერიოზული საკითხი იყო, ვიდრე ამჟამად. ახლა ეს თემა ახალი ამბების ჰედლაინებშიც კი ძლივს ხვდება. ეს ფაქტი იმის დასტურია, რომ კანონების ცვლილება იმ ადამიანების კაპრიზების მიხედვით ხდება, ვისაც ასეთი ცვლილების გატარების შესაძლებლობა აქვთ. კონსტიტუციის

ცვლილება კი, იდეალურ შემთხვევაში, გრძელი და საფუძვლიანი ეროვნული დისკუსიის შედეგი უნდა იყოს. ჩვენს შემთხვევაში, მმართველმა პარტიამ უბრალოდ წამოაყენა ცვლილებების პროექტი, რომელზეც ჯეროვნად არავის უფიქრია. ყველამ იცოდა, რომ მმართველი პარტიისთვის მისი მიღება პრობლემას ისედაც არ წარმოადგენდა. ადგილობრივ არჩევნებში მმართველ

პარტიას ჰქონდა მესიჯი „ჩვენ არ დაგვიმთავრებია.“ მესიჯი კარგი იყო. ამ მესიჯისა და შესანიშნავი საარჩევნო კამპანიის წყალობით, საზოგადოება ხელისუფლებას ენდო და მათ მოიგეს. პრობლემა ის არის, რომ კონსტიტუციურმა უმრავლესობამ მმართველი პარტია გააზარმაცა. მმართველი პარტიისთვის მოგება მხოლოდ კონსტიტუციური უმრავლესობის გაყვანას ნიშნავს – ისინი მხოლოდ ასე შეძლებენ გააკეთონ ყველაფერი, რაც მოე-

სურვებათ. უბრალო უმრავლესობა (50%+) ან უმცირესობა რამდენიმე მეგობრული პარტიით კოალიციაში, გაცილებით უკეთესი იქნება. ეს გამოიწვევს გაცილებით მეტ პოლიტიკურ დისკუსიას პარლამენტში და არა ქუჩაში, რაც პარლამენტს ისევ გადააქცევს პოლიტიკური დისკუსიის მთავარ არენად. კენჭისყრაზე დასწრება და ხმის მიცემა კვლავ მნიშვნელოვანი გახდება.

შეცვალეთ საარჩევნო ბარიერი 30%-დან 50%-მდე – ყველაზე მარტივი

რამ, რის შეცვლაც საარჩევნო კანონს გააუმჯობესებს საარჩევნო ბარიერის ცვლილება. ადგილობრივ არჩევნებამდე (სანამ თბილისის მერს ავირჩევდით), ბარიერი 50%-დან 30%-მდე ჩამოინია. ეს იყო ყოველგვარ მიზეზს მოკლებული ცინიკური ნაბიჯი, რამაც ხელისუფლების მიერ დაფინანსებულ კანდიდატებს საშუალება მისცა, ხმების 30%-ზე მეტის დაგროვებით გასულიყვენ და არა მოსახლეობის ნახევრის მხარდაჭერით. 30%-იანი საარჩევნო ბარიერით მმართველი პარტიის კანდიდატებს აშკარა უპირატესობა ეძლევათ. თუ მათ 50%-იანი ბარიერის გადალახვა მოუწევთ, ისინი მეტს იმუშავენ საარჩევნო კამპანიაზე და პლენარულ სესიებსაც დაესწრებიან.

მისდევ ფულის მოძრაობას – პოლიტიკაზე დაკვირვების ერთი კარგი წესი ფულის მოძრაობაზე დაკვირვებაა. მმართველმა პარტიამ ერთი მილიონი ლარი შესთავაზა ნებისმიერ ოპოზიციურ პარტიას, რომელიც მის მიერ წამოყენებულ შემოთავაზებას დაეთანხმებოდა. ეს რამდენიმე რამეზე მიუთითებს. პირველ რიგში, ეს გვიჩვენებს იმას, თუ როგორ აფასებს მმართველი პარტია ოპოზიციური პარტიის მოტივს; ასევე, გვიჩვენებს, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია ფულის და საარჩევნო კამპანიის დაფინანსების საკითხი საქართველოში. და ბოლოს, ეს მიუთითებს იმაზე, თუ რამხელა ძალაუფლება აქვს პარლამენტში მმართველ პარტიას, რომელსაც მსგავსი შემოთავაზების გაკეთება შეუძლია. ამ შემოთავაზებას ხომ წინ არ უსწრებდა არანაირი საუბარი ფინანსურ მიზანშეწონილობაზე, ან თანხმობა ფისკალური ზედამხედველობის რომელიმე ორგანოსგან.

იჩქარე და დაიცადე – ეს დისკუსიები უსასრულოდ გრძელდებოდა. ოპოზიციური „რვიანი“ დისკუსიებში კეთილი ნების პრინციპით ჩაერთო, მაგრამ მმართველი პარტიის ყველა ინიციატივას კონსტიტუციურ უმრავლესობამდე მივყავდით მაშინაც კი, თუ რომელიმე პარტია სახალხო ხმე-

■ დიპლომატები ძალიან ფრთხილობენ და ნაკლებსავარაუდოა, რომ მათ რაიმე სასარგებლო განცხადებასაფაროდ გააკეთონ. კერძო საუბრებში კი ამბობენ, რომ თუ საქართველოს ახალი საარჩევნო კანონი კიდევ ერთ კონსტიტუციურ უმრავლესობას წარმოშობს, მომავალი წლებისთვის საქართველოს დემოკრატიული რეპუტაცია საგრძნობლად დაზარალდება.

საქართველოს პარლამენტის სხდომათა დარბაზი

ფოტო: ლევან სარჯიანი

სპეციალური შეთავაზება

გამოიწერეთ
ჟურნალი „ლიბერალი“
თითქმის ნახევარ ფასად!

წლიური ხელმოწერა
მხოლოდ **55 ლარი!**

ისარგებლეთ სპეციალური შეთავაზებით,
გამოიწერეთ ჟურნალი „ლიბერალი“
და მიიღეთ თქვენი ჟურნალი
ყოველ ორშაბათს
თქვენთვის სასურველ ადგილას!

ჟურნალის გამოსაწერად
დაგვიკავშირდით ტელეფონზე:
(599) 48 62 41
ან მოგვანოდეთ თქვენი
საკონტაქტო ინფორმაცია
ელ-ფოსტით: subscribe@liberali.ge

ბის ნახევარზე ნაკლებს დააგროვებდა. ოპოზიციურ „რვიანს“ სურდა მიეღო გარკვეული სიგნალი იმისა, რომ მმართველი პარტია სერიოზულად უდგებოდა საკითხს. ვინაიდან მმართველი პარტია სერიოზული დისკუსიით დაინტერესებული არ იყო, მოლაპარაკებები შეწყდა. ახლა კი ხელისუფლება მოლაპარაკებების შეფერხებაში ოპოზიციურ „რვიანს“ ადანაშაულებს.

დროზე დავაღნიოთ თავი ამ სიტუაციას – ორი პოლიტიკური ლიდერი, რომელთა პარტიებმაც მმართველი გუნდის შემოთავაზება მიიღეს, ამ წინადადებების შეთავაზების დროს საქართველოში არ იმყოფებოდა. ისინი ვაშინგტონში იყვნენ. ეს უბრალოდ ამიტომ არ არის. არ ვიცი, რა უთხრეს მათ ვაშინგტონში, მაგრამ ვფიქრობ, ეტყოდნენ იმას, რასაც საქართველოს ბედით დაინტერესებული ამერიკელები და ევროპელები ერთმანეთში ლაპარაკობენ. ახლა საინტერესოა, რას იტყვიან ეს პოლიტიკოსები, როდესაც საქართველოში დაბრუნდებიან. სერიოზული პარტიების ლიდერები ასეთ მნიშვნელოვან მომენტებში უბრალოდ არ უჩინარდებიან.

საქართველოში სამი პოლიტიკური ჯგუფი არსებობს: 1) მმართველი პარტია და სხვა მცირე პარტიები, რომლებიც მის ორბიტაზე მოძრაობენ, 2) ის პოლიტიკური ძალები, რომლებიც არ არიან დემოკრატიული, არ მონაწილეობენ პოლიტიკურ პროცესში, და რომლებსაც, უბრალოდ, ახლანდელი რეჟიმის შეცვლა სურთ. ეს პოლიტიკური პარტიები არ არიან არ წარმოადგენენ ოპოზიციას. ესენი არიან ადამიანები, რომლებსაც ფაქტობრივად არ აქვთ პოლიტიკური მხარდაჭერა და უბრალოდ, ხმაურს იწვევენ. ამის მიუხედავად, ხელისუფლება და ხელისუფლების მიერ მართული მედია განსაკუთრებით მათზე არის ფოკუსირებული და მათ „ოპოზიციად“ ნათლავს; და 3) პარტიები, რომლებიც მონაწილეობენ დემოკრატიულ პროცესებში, სურთ არჩევნებში მონაწილეობის მიღება და უნდათ ისეთი საარჩევნო სისტემა, რომელიც ამომრჩევლის მხარდა-

ჭერის შემთხვევაში, მათ გარკვეული გავლენის მოპოვების შესაძლებლობას მისცემს. ამჟამად, საარჩევნო კანონი ასეთ პარტიებს ბევრს ვერაფერს სთავაზობს. ოპოზიციური „რვიანი“ ამ ბოლო კატეგორიის პოლიტიკურ ძალას მიეკუთვნება, მაგრამ ამ გაერთიანებაში ასევე არიან პარტიები, რომლებიც პირველ ან მეორე კატეგორიას შეიძლება მივაკუთვნოთ. ჯერ ყველაფერი გარკვეული არ არის.

საარჩევნო კანონის თემა ქართველი ხალხის გადასაწყვეტია და არა უცხოელების. ამასთანავე, ბევრ ქართველს აინტერესებს, რას ფიქრობენ უფრო ხანგრძლივი დემოკრატიული მმართველობის გამოცდილების მქონე ქვეყნების წარმომადგენლები. დიპლომატები ძალიან ფრთხილები და ნაკლებ სავარაუდოა, რომ მათ რაიმე სასარგებლო განცხადება საჯაროდ გააკეთონ. კერძო საუბრებში კი ისინი ამბობენ, რომ თუ საქართველოს ახალი საარჩევნო კანონი კიდევ ერთ კონსტიტუციურ უმრავლესობას წარმოშობს თანაც ისე, რომ მმართველი პარტია ხმების 67 პროცენტზე გაცილებით ნაკლებს დააგროვებს, მომავალი წლებისთვის საქართველოს დემოკრატიული რეპუტაცია საგრძნობლად დაზარალდება. **მოკლედ, მთელი ეს საუბრები 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში კონსტიტუციური უმრავლესობის მოპოვებას შეეხება, არც მეტი და არც ნაკლები.** საქართველოს პოლიტიკის მთავარი პრობლემა არის მმართველი პარტიის უუნარობა, იმუშავოს ოპოზიციასთან. „ოპოზიციამ“ არ ვგულისხმობ გადარეულ მოლაღატებს, რომელთაც მხარს არავინ უჭერს და რომლებიც გამუდმებით ჩნდებიან ხელისუფლების მიერ მართულ მედიაში. მე ვგულისხმობ იმას, ვისაც სურს არჩევნებში მონაწილეობა და პოლიტიკურ დიალოგში ჩაბმა. **წინა საპარლამენტო არჩევნებში ნაციონალურმა მოძრაობამ აშკარა უმრავლესობით მოიგო. მან ეს მანდატი უნდა გამოიყენოს იმისთვის, რომ საქართველო წინ წაიყვანოს. ამაში კი შედის კონსტრუქციული ოპოზიციის პატივისცემა და მათთვის შანსის მიცემა.** **■**

ფაქტორები „პოსტ-დასავლურ“ სამყაროში. ფაქტორებიდან, არ შევხვდებით არ ადამიანის უფლებების ისეთ აქტივისტს, რომელიც უსიტყვოდ მიიღებდა დასავლელი ექსპერტების რეკომენდაციებს და არ ჩაერთვებოდა დემოკრატიზაციის და ლიბერალიზაციის შესახებ გამართულ დისკუსიებში. ამ დისკუსიებში არ არსებობდა „ჩრდილოელი მენტორი“ და „სამხრეთელი სტუდენტი“. შესაძლოა, საუდის არაბელი, ეგვიპტელი ან ბაჰრეინელი ბლოგერისგან უფრო მეტად საინტერესო და ინოვაციური იდეა მოგვსმინა, ვიდრე გერმანელისგან ან ფრანგისგან.

მართალია, გლობალური სამხრეთის ბლოგერებს უფრო მეტი საერთო თემა აქვთ განსახილველი ერთმანეთთან, ვიდრე თავიანთ ჩრდილოელ კოლეგებთან, მაგრამ ჯერჯერობით თანამშრომლობის ინიციატივები მხოლოდ ჩრდილოელებისგან მოდის. ასეთი ინიციატივების ავტორები, ძირითადად, ამერიკელები არიან ხოლმე. გერმანიის გამოჩენა ინტერნეტ-აქტივიზმის „ბაზარზე“ შესაძლოა იმას ნიშნავდეს, რომ ინტელექტუალური დისკუსიები ნელ-ნელა გლობალური ძალაუფლების ცენტრიდან სამხრეთისკენ ინაცვლებს.

აქ მნიშვნელოვანია ის, რომ ეს გადასაცვლება ხდება არა იდეოლოგიებს შორის, არამედ ერთი იდეოლოგიის – ლიბერალიზმის (მისი მემარცხენე და მემარჯვენე ვერსიების) შიგნით. ეგვიპტელი და ინდონეზიელი ბლოგერები ეჭვის ქვეშე არ აყენებენ ლიბერალური-დემოკრატიის ძირითად პრინციპებს, არამედ ართმევენ დასავლელ ექსპერტებს ამ ღირებულებების და იდეების ინტერპრეტირების ექსკლუზიურ უფლებას.

იქიდან გამომდინარე, რომ გლობალური მედიის ფორუმის ყველა მონაწილეს ინტელექტუალურად თანასწორად თვლიდნენ, აღარ იყო მულტიკულტურული პოლიტორექტულობის გამოჩენის აუცილებლობაც. ჩემი აზრით, სწორედ ამას უნდა მივანეროთ გერმანელი პოლიტიკოსების და ექსპერტების მიერ გლობალური მედიის ფორუმზე გაკეთებული ღია განცხადებებიც. მაგალითად, მათ არა ერთხელ ახსენეს ტერმინი „ჩამორჩენილი საზოგადოება“ (backward society), რომელსაც მულტიკულტურული

ლი პოლიტორექტულობით გამოჩენილი ამერიკელებისგან იშვიათად გაიგონებთ.

გლობალური მედიის ფორუმზე ასევე ხშირად აპელირებდნენ გაეროს ადამიანის უფლებების ქარტიით. ეს არის ყველაზე მნიშვნელოვანი ლეგალური დოკუმენტი, რომელსაც ადამიანის უფლებების დისკურსი დასავლური ცივილიზაციის გარეთ გააქვს. ვორქშოპებზე აქტივისტები საუბრობდნენ იმაზე, რომ მათთვის ადამიანის უფლებები არ არის მხოლოდ დასავლური კონცეფცია და რომ ადამიანის უფლებების დამცველთა დემონიზებით და დასავლეთის აგენტებად მონათვლით, რეპრესიული რეჟიმები თავიანთი დანაშაულებრივი საქმიანობების მიჩქმალვას

■ ჩვენ ჯერ კიდევ გვგონია, რომ თეორიული და პრაქტიკული რჩევების მიღება მხოლოდ დასავლელი კოლეგებისგან შეიძლება და ერთმანეთთან ურთიერთობა არ გვჭირდება.

არადა, სინამდვილეში, ერთმანეთის გამოცდილების გაზიარებით, ბევრი რამის სწავლა შეგვიძლია.

ცდილობენ.

ერთი სიტყვით, გლობალური სადისკუსიო სივრცის შესაქმნელად ორი სერიოზული წინაპირობა არსებობს: საერთო პრობლემები და მათი განხილვის გაზიარებული ჩარჩო (ადამიანის უფლებები და დემოკრატია). საკითხავი ის არის, თუ რატომ იკეტება განვითარებადი ქვეყნების დისკუსიები ჟურნალისტების და ექსპერტების მშობლიური ქვეყნებს ფარგლებს შიგნით და არ ხდება მათი ინტერნაციონალიზირება.

ამ კარჩაკეტილობის ერთ-ერთი მიზეზი აქტივისტების ხელში მატერიალური რესურსების ნაკლებობაა. დასავლეთის მთავრობები და არასამთავრობო ორგანი-

ზაციები სოლიდურ ფინანსურ რესურსებს ხარჯავენ სადისკუსიო და საგანმანათლებლო პლატფორმების შესაქმნელად. განვითარებადი ქვეყნების არასამთავრობოებს მსგავსი რესურსები ნაკლებად აქვთ, მთავრობები კი დემოკრატიის განვითარებით მაინცდამაინც დაინტერესებულნი არ არიან.

მეორე მიზეზი თავად აქტივისტების სუბიექტური განწყობებია. ჩვენ ჯერ კიდევ გვგონია, რომ თეორიული და პრაქტიკული რჩევების მიღება მხოლოდ დასავლელი კოლეგებისგან შეიძლება და ერთმანეთთან ურთიერთობა არ გვჭირდება. არადა, სინამდვილეში, ერთმანეთის გამოცდილების გაზიარებით, როგორც ზემოთ აღვნიშნე, ბევრი რამის სწავლა შეგვიძლია.

პირველი პრობლემის (რესურსების ნაკლებობის) გადაჭრა დროებით ახალი მედიის ტექნოლოგიების გამოყენებით შეგვიძლია. ინტერნეტი და ბლოგები გვაძლევს იმის საშუალებას, რომ უფასოდ შევექმნათ სადისკუსიო პლატფორმები და ერთმანეთს იდეები და ინფორმაცია გავუზიაროთ.

მატერიალური საკითხის დროებით მოგვარების შემდეგ, პრობლემის მსოფლმხედველობრივი ასპექტიცაა გვრჩება. ქართველმა აქტივისტებმა და ბლოგერებმა უნდა გაიზაროთ, რომ ჩვენი ხმა უნდა მივანდინოთ არა მხოლოდ ჩვენს თანამემამულეებს, არამედ მაგალითად, ჩვენი მეზობელი ქვეყნების – რუსეთის, სომხეთისა და აზერბაიჯანის აქტივისტებს (სხვათა შორის, გლობალური მედიის ფორუმზე, ერთმა რუსმა აქტივისტმა (www.rospil.info) თავისი ვებსაიტის პროგრამული კოდის გაზიარებაც კი შემომთავაზა, თუ მსგავსი ვებ-რესურსის საქართველოში გაშვებას დავაპირებდი).

დროა, რომ გლობალიზაციის პროცესი ინტერნეტ სივრცის ნამდვილი ინტერნაციონალიზირებით გაგრძელდეს. ავტორიტარი მთავრობების მიერ „უცხო ქვეყნის აგენტად“ მონათვლის შიშით, მხოლოდ ლოკალურ კონტექსტში არ უნდა ჩავიკეტოთ და ამით ნაციონალური განსხვავებების მნიშვნელობა უფრო მეტად არ უნდა გავამძაფროთ. ადამიანის უფლებების და დემოკრატიისთვის ბრძოლა გლობალური გამოწვევაა. **■**

ძველისძველი აზვავი

გიო ახვლედიანი

კი, უიმბლდონი, როგორც ყოველთვის, საინტერესო. კი, ჯოკოვიჩი. კი, ანდი მარი – ბრიტანეთის იმედი. კი, ფედერერის გამოდგება. კი, სეტყვა იმ დღეს და კი, აუნერელი სიცხე სხვა დღეს... და შარაპოვაც, რასაკვირველია. მაგრამ თქვენ რომ ამ ჟურნალს ხელს მოავლებთ, უიმბლდონში უკვე ყველაფერი მოთავებული იქნება, და ჩვენი წერა-მიწოდების ხერხი კი ისეთია, რომ ამ სვეტებს უიმბლდონის მთავარ ამბებამდე ორი დღით ადრე ვადგენ.

ეს გვარიანად აზარალებს უქმეებზე გასამართ ამბებს. აგე, შაბათსაც, დიდი კრივი უნდა იყოს, თუ იყო, ჰეი-კლიჩკო და აბა, რაც არ უნდა დაწერო, აზრი არა აქვს, იმიტომ, რომ მთავარი ამბები უკვე უქმეებზე იქნება მომხდარი და იმ მთავარის წინმსწრები უკვე არამთავარი ამბები ვილას აინტერესებს.

დიალ, ეგეთ დროში ვართ, რომ ამბავი მალე ძველდება. მე მგონი, კარგა ხანია, ეგეთ დროში ვართ. მას შემდეგ, რაც საინფორმაციო სააგენტოები გამოიგონეს. მაშინ ტელეგრაფი, მერე ტელეფონი, ტელეტაიპი და ამბავი. რა მოწყობილობები არ იყო. ძველი ტელეტაიპის აპარატი კარგახანს იდგა ჩვენთან რედაქციაში. ახლა ვილას უნდა ტელეტაიპი. ვაი, რამხელა რალაცა იყო! ძალიან სოლიდური.

მოკლედ, დროში ვართ აცდენილნი. ასეთია ყოველკვირეულის ბედი. ყოველკვირეულში უფრო გონიერი აზრები და თემები საჭირო. აი, როგორც „ობზერვერი“. მშვენიერი გაზეთია, ოღონდაც თუ „ობზერვერი“ იყიდე, იმ დღეს მეტს ველარაფერს გააკეთებ. უნდა დაჯდე და იკითხო, ნახევარი სექციები რომც გადაყარო, მაინც.

მე კი იმ სპორტის შესახებ მინდა ვთქვა ორიოდ სიტყვა, დასავლეთ სასექსის სოფელ ბარიში რომ გადავანყდი.

იქ მეგობართან ვიყავი და როგორც ყველა ჯადოსნურ სოფელს, ბარისაც ჩამოუდის მდინარე არუნი, რომელიც, რა გასაკვირია და, ზღვას უერთდება. ჰოდა, წელიწადში ორ ღამეს, ზაფხულის მეორე ნახევარში და სავსემთვარობაში, ხდება ისე, რომ არუნი რატომღაც ამოაღწევს ხოლმე ზღვის კალმახი. ყოფილა ასეთი. იმ ღამეებში კი მთელი ინგლისიდან მოიყრიან ხოლმე თავს არუნის პირად, ზღვის კალმახზე მოთევზავენი. მთვარის სინათლემ კალმახი წყლის ზედაპირსკენ ახლოს უნდა ამოიტყუოს, მაგრამ ეგ საკმარისი არ არის. მეთევზეს ისეთი სატყუარა უნდა ჰქონდეს ანკესზე, რომ კალმახმა იმას ყურადღება მიაქ-

ციოს. ტრადიციულად, ასეთ სატყუარად ითვლება ხელნაკეთი ბუზი, რომლის გაკეთებაც ოსტატობას მოითხოვს. თან კიდევ, მეთევზეს არ შეუძლია, უბრალოდ ისროლოს ანკესი წყალში. ის ისეთი ოსტატი უნდა იყოს, რომ ბუზიანი ანკესი რამდენჯერმე იმგვარად გაუტყლაშუნოს წყლის ზედაპირს, რომ კალმახი მთლად მალა ამოიტყუოს და მხოლოდ ამის შემდეგ ჩაუშვას ანკესი წყალში, და ისიც გარკვეული ხნით. სპორტის არსიც ესაა.

უბრალოდ, კალმახი ამოყვარეთ და შევწვით, ვერაფერი პატივია. თანაც, თუ თევზი შესაბამისი სიგრძისა არ გამოდგება, უკან არუნი უნდა დააბრუნო.

ასე ყოფილა უხსოვარი დროიდან და სიმართლე გითხრათ, იმ არუნის პირად მე კი დღისით ვიყავი და მთვარეც, სავსე კი არა, ნამგალაც არ ჩანდა, მაგრამ, რომ წარმოვიდგინე, მთვარის შუქზე, წყლის ზედაპირზე მოტყლაშუნე ანკესები, გულიც კი ამიფანცქალდა. ძველი სპორტია, მაშინდელი, როცა სპორტში ფულს არავინ იხდიდა და როცა კაცი თავისი მოხერხებით დაიჭერდა ხოლმე რალაც სიამოვნებას.

ჰოდა, აბა, ჩქარ ბურთებს სადღა ვდით! აგერ კალმახი, აგერ მთვარე და აგერ, ბებიების მიერ ნაკეთები, ჭრელაჭრულა ბუზები.

თანაც, იქავე, სავსემთვარობის კალმახზე თევზაობის სამდღიანი კურსებიც არსებობს.

სად ბაბონიდა

მამუკა ლეკიაშვილი

ზარ-ზეიმი

რატომღაც მგონია, რომ ზოგჯერ სიტყვებით და ადამიანურ ენაზეც შეიძლება რაიმე გავაგებინოთ ერთმანეთს და საკუთარ თავსაც. ცნობილია მოსაზრება, რომლის თანახმად ადამიანების უმრავლესობა უმეტესად აკუსტიკური და ვიზუალური სიგნალებით ოპერირებს, უტყვი ცხოველის მსგავსად. აქ იგულისხმება არა ექსტრალინგვიზმები (ჟესტიკულაცია, მიმიკა და სხვა), არამედ საკუთრივ ენის, როგორც ნიშანთა სისტემის დაყვანა თავისთავად ცარიელი სიგნალების ერთობლიობამდე და ასეთი სახით გამოყენება ყოველდღიურ ცხოვრებასა და ყველა სახის ლიტერატურაში.

არადა, ენა ცხოველისგან ადამიანის მთავარი და ძირითადი განმასხვავებელია. შეგახსენებთ, რომ ადამიანს სემანტიკურ ცხოველსაც უწოდებენ. მაგრამ თუნდაც ასე უგულბებელყოფილი და დაკნინებული ენა, ვთქვათ, ქართული ენა, მაინც ახერხებს რაღაცების თქმას და გამოთქმას, მაინც გამოდგება მომხდარის აღსაწერად და ასახსნელად, თანაც საკმაოდ ლაკონურად, სიმწრითაც და იუმორითაც. ამის დასადასტურებლად ერთი მაგალითიც კმარა აქაური ისტორიიდან.

რამდენიმე დღის წინ საქართველოს მთავრობამ ზარ-ზეიმით აღნიშნა ჩვენი ქვეყნის დამოუკიდებლობის ოცი წლისთავი. ამ ზეიმის წინა ღამით კი სწორედ ზეიმის ჩატარების ადგილზე ხელისუფლების დავალებით უიარაღო ადამიანები ცემით მოკლეს და დაასახიჩრეს, უდანაშაულო ხალხი დაიჭირეს და დააპატიმრეს. ეს მოხდა, მოგეხსენებათ, ზეიმის წინ, უშუალოდ ზეიმის წინ. სიტყვა-სიტყვით ზეიმის წინ, ზუსტად ისე, როგორც სიტყვაში

„ზარ-ზეიმი“ ზარი წინ უსწრებს ზეიმს. ზარი კი, ჩავიხედოთ ლექსიკონებში, ეწოდება გლოვასაც და სამინელებასაც. ამრიგად, საქართველოს ხელისუფლებამ ისეთი რიტუალური დაჟინებითა და სიზუსტით, თანმიმდევრულობით მოაწყო სრული ზარ-ზეიმი, თითქოს სიტყვისთვის შეესხას ხორცი. ხოლო სიტყვა, თავის მხრივ, ვხედავთ, რომ ისე აღწერს და გამოხატავს მომხდარს, თითქოს საგანგებოდ და წინასწარ ამ დღისთვის იყოს შექმნილი.

ბარკვეული აზრი

გარკვეული აზრით – თუმცა აზრი სხვანაირი არც შეიძლება იყოს – სახელმწიფო უკიდურეს შემთხვევაში ორგვარია. ერთ უკიდურეს შემთხვევაში მთელი ძალაუფლება ერთი და ერთადერთი ადამიანის ხელშია, მეორე პოლუსზე კი ასევე მთელი ძალაუფლება კვლავ ერთ ადამიანს ეკუთვნის, ოღონდ ეს ერთია თითოეული.

პირველ სახელმწიფოში ტირანიაა დამკვიდრებული, მეორეში – ლიბერალური დემოკრატია. ტირანულ სახელმწიფოში ტირანის გარდა არაფერ და არასოდეს არაა დაზღვეული იმისგან, რომ ხელისუფლებამ ან დაჩაგროს, ან აქციოს სხვის მჩაგვრელად. ამის საპირისპიროდ ლიბერალურ დემოკრატიაში ყოველი ადამიანი თავისუფალია, ანუ იგი, პირველ ყოვლისა, თავისუფალია იმ შესაძლებლობისგან, იმის მუქარისგან, რომ ოდესმე სახელმწიფო ძალადობის მსხვერპლი ან აღმასრულებელი იარაღი, ჯალათი გახდეს.

სახელმწიფოს ამ პოლარულ მოდელებს კიდევ მრავალი ასპექტი აქვს. მათგან აქ შევხებით მხოლოდ ერთს, ჩვეულებრივ უგულბებელყოფილს.

სახელმწიფო დრო

მართლაც, სახელმწიფოს რომ საკუთარი, არა ფიზიკური და არა ფსიქოლოგიური, არამედ სპეციფიკურად სახელმწიფოებრივი დრო შეიძლება ჰქონდეს, ამის შესახებ ხშირად არც ვფიქრობთ, ვგონებ, რომ სამწუხაროდ. ზემოთ ნახსენები აბსტრაქტული მოდელების მოშველიებით ამის ჩვენება იოლია. პირველ მათგანში ნებისმიერი კანონი ნებისმიერ წამს შეიძლება დაირღვეს ტირანის ნება-სურვილის მიხედვით, ლიბერალურ დემოკრატიაში კი კანონზე მაღლა, როგორც მისი მიზანი, მხოლოდ თავისუფლება დგას, და არა ვინმე.

მაგრამ კანონი, ეს ხომ ნათელია, არის არხი, კალაპოტი, რომლითაც სახელმწიფოში დრო მიედინება. კანონი ამთლიანებს სახელმწიფოში მის წარსულს, აწმყოსა და მომავალს. და ეს არხი, ჩვეულებრივ,

თბილისი, 26 მაისი 2011

ფოტო: დავით მინაშვილი / REUTERS

სახელმწიფოს თვითონ, თავისი ხელით გაჰყავს.

ამრიგად, რადგან ტირანიაში ყოველ წამს შეიძლება ტირანის, ანუ თავად ხელისუფლების მიერ გადაიკეტოს და გაუქმდეს დროის არხი, ამიტომ ამგვარ სახელმწიფოში უწყვეტი აღარაა წარსულისა და მომავლის კავშირი, უფრო ზუსტად, აღარ იგულისხმება, რომ წარსულს მომავალი მოსდევს, ხოლო მომავალს წინ წარსული უსწრებს. ყოველი შემთხვევისთვის შევნიშნავ, რომ „იგულისხმება“ აქ „ანმყოს“ სინონიმია. ამ თვალსაზრისით, ლიბერალური დემოკრატია იმგვარი პოლიტიკური სისტემაა, სადაც დროთა კავშირი მაქსიმალურად ურღვევია. კიდევ უფრო ჰამლეტიკურად რომ ვთქვათ, ლიბერალურ დემოკრატიაში ანჯამებიდან ჩამოსხნა დროს არ ემუქრება.

(ამრიგად, კანონი არის ჟესტი, რომლითაც სახელმწიფო თავის დროს გამოხატავს.

ეს.

კანონი მოიცავს კანონს და კანონთან დამოკიდებულებას...)

ბამარაჰვებულო სახელმწიფო

მაინც როდის აღწევს სახელმწიფო მიზანს, როდისაა ის განხორციელებული? ალბათ მაშინ, როცა სახელმწიფო თავის მოქალაქეს განმსჭვალავს, როცა მასში მკვიდრდება. აქ, ალბათ, მოქალაქის გრძნობისა და გონების არა მხოლოდ ამა თუ იმ იდეოლოგიით დაპყრობა უნდა იგულისხმებოდეს. ვიმედოვნებ, არ შევცდები თუ ვიტყვი, რომ სახელმწიფო მაშინაა სრულად რეალიზებული, როცა მისი მთავარი არხები მოქალაქის გულსა და გონებაშია გაჭრილი. ამ არხებს შორის უმთავრესი კი ისაა, რომელიც დროისთვისაა განკუთვნილი.

ამრიგად, კვლავ ამრიგად, ტირანიის მიზანია, რომ მოქალაქეში დროთა კავში-

რი რაც შეიძლება პირნიმინდად დაირღვეს. თავისუფლების მოსურნე ადამიანი კი, შესაბამისად, ცდილობს როგორმე სწორედ ამას აღუდგეს წინ.

ამასობაში დროა, დავადგინოთ, რა არის ადამიანისთვის დრო, რა არის წარსული, ანმყო და მომავალი. ანმყოს თაობაზე ზემოთ ითქვა, წარსული და მომავალი კი, მათი ერთმანეთისგან განუყრელობისა და გაყრის შესაძლებლობის მიხედვით, ყოველი ჩვენგანისთვის საკმაოდ ნაცნობი მოვლენებია. წარსული დათქმული სიტყვაა, მიცემული დაპირება, რომელსაც ვერაფერი გააუქმებს. ხოლო მომავალი სწორედ ამ დაპირების შესრულებაა. გავიხსენოთ, რომ ადამიანი სემანტიკური ცხოველია, ანუ ენის მქონე და მატარებელი.

ამ თვალსაზრისით, დრო მხოლოდ მაშინაა უწყვეტი და მთლიანი, როცა ანმყოში იგულისხმება, რომ მომავალში შევასრულებთ დადებულ პირობას, არ გავტყვით სიტყვას. ეს, ცხადია, ეხება არა მარტო კონკრეტულ დაპირებებს. რომ სიტყვა არ გატყვოს, მომავალმა არ უნდა დაივინყოს წარსული. ეს იმას ნიშნავს, რომ მომავალი წარსულისგან გასაქცევი გვირაბი არ უნდა გახდეს, ხოლო წარსული მომავლისგან დასამალ თავშესაფრად არ უნდა იქცეს.

ამიტომ უნდა გვახსოვდეს, რომ უნდა გვახსოვდეს. ასე ადვილად სათქმელია პრინციპი, რომელიც აერთიანებს ერთმანეთთან არა პირუტყვ, არამედ მეტყველ ადამიანს, არა დესპოტურ, არამედ თავისუფლების სახელმწიფოს და არა ფარისევლურ, არამედ უტყუარ მორალს (ზნეობას).

ამიტომ მახსოვს ოცდაექვსი მაისი, ამიტომ მახსოვს, მემახსოვრება.

p.s. ამას წინათ ჩიტმა ამბავი მომიტანა, რომ ბოლო დროს, სხვებთან ერთად, ხელმწიფის კარის ფილოსოფოსებმაც გამოიღეს თავი, რათა მომხდარი და ვინყების აუცილებლობაში დაერწმუნებინათ ისედაც ამისკენ სიამოვნებით მიდრეკილი ჩვენი საზოგადოება. და მეც დავჯექი და ამ წერილის წერას შევუდექი, რადგან ერთი თავისუფალი ფილოსოფოსი ვარ. ან სხვანაირი სად გაგონილა ფილოსოფოსი? ■

რომის პაპი ინტერნეტში

რომის პაპმა ბენედიქტ XVI ვატიკანის ახალი საიტი news.va გაუშვა. შეტყობინება პორტალის შესახებ პაპმა Twitter-ზე iPad-ით თავად დაწერა: „ძვირფასო მეგობრებო, მე ეს-ესაა News.va გაუშვი, ღმერთმა დაგლოცოთ, ვლოცულობ თქვენთვის და გლოცავთ-ბენედიქტ XVI“, – ნათქვამია შეტყობინებაში.

News.va ვატიკანის ყველა მედიარესურსს აერთიანებს, მათ შორის რადიოსადგურს, YouTube-ის არხს, Facebook-სა და Twitter-ს.

ვატიკანის ოფიციალურ საიტს ამ დრომდე vatican.va წარმოადგენდა, რომელიც ჯერ კიდევ 1995 წელს, იოანე პავლე II-ს დროს შეიქმნა.

MYSPACE ბაიჭილა

მედიამაგნატ რუპერტ მერდოკის News Corp-მა სოციალური ქსელი MySpace გაყიდა. ამიერიდან მისი მფლობელი სარეკლამო ფირმა Specific Media-ა. გარიგების თანხა არ ხმაურდება, თუმცა უცხოური მედია წერს, რომ MySpace 35 მილიონ დოლარად შეფასდა, შეთანხმების ერთ-ერთ პირობას წარმოადგენდა სოციალური ქსელის შტატის განახევრებაც, რომელიც დაახლოებით 500 ადამიანს შეადგენს. MySpace-ის დირექტორი მაიკ ჯონსი აცხადებს, რომ პოსტს ორი თვის შემდეგ, გარდამავალი პერიო-

დის დასრულებისთანავე დატოვებს.

News Corp-ს სოციალური ქსელის აქციათა პაკეტის 5%-დან 10%-მდე დარჩება. ამასთან, მერდოკის კომპანია MySpace-ის გაყიდვით, Specific Media-ს აქციათა მცირე ნაწილის მფლობელიც გახდა.

News Corp-მა MySpace 2005 წელს შეიძინა. იმ პერიოდში რესურსს Yahoo-ს საძიებო სისტემის შემდეგ ყველაზე მეტი ვიზიტორი ჰყავდა, თუმცა მომდევნო წლების განმავლობაში სოციალური ქსელის პოპულარობა მნიშვნელოვნად შემცირდა, განსაკუთრებით Facebook-ის წარმატების ფონზე.

ბიზნეს-კლასის პლანშეტი FUJITSU-სტან

Fujitsu-მ ბიზნეს-კლასის პლანშეტის STYLISTIC Q550-ის გაყიდვა დაიწყო. როგორც კომპანიაში აცხადებენ, მონაცემების დირიჟირება უპირატესობებს უსაფრთხოების გაუმჯობესებული ფუნქციები და კორპორატიულ ინფრასტრუქტურასთან მარტივი ინტეგრაცია წარმოადგენს. Fujitsu-ს პერსონალური სისტემების განყოფილების დირექტორი დიტერ ჰაისი ამბობს, რომ სამუშაო ადგილებში არასათანადოდ მონაცემების გამოყენება მსხვილი კომპანიებისთვის რეალურ პრობლემას წარმოადგენს. „ერთი მხრივ, IT დირექტორებს სურთ, რომ თანამშრომლებს პროდუქტიული მუშაობისთვის ყველა აუცილებელი ინსტრუმენტი ჰქონდეთ, მეორე მხრივ, კი მათ კომპანიის უსაფრთხოებას პრობლემები არ უნდა შეუქმნან“, – აცხადებს იგი.

STYLISTIC Q550 ოპერაციულ სისტემა

Microsoft Windows 7-ის ბაზაზე მუშაობს, აღჭურვილია Intel Atom პროცესორით, 2 გიგაბაიტის ოპერატიული მეხსიერებით, 10,1 დიუმიანი დისპლეით, 2 კამერითა და USB 2.0 პორტით.

პლანშეტს აქვს Wi-Fi-ს, Bluetooth-ის, UMTS-ისა და GPS-ის მხარდაჭერა. მონაცემთა დაცვის გაუმჯობესებული ტექნოლოგია Advanced Theft Protection და სპეციალური სისტემური პლატფორმა კი საშუალებას იძლევა პლანშეტის დაკარგვის ან მოპარვის შემთხვევაშიც მასში არსებული ინფორმაციის დაცვა და აღდგენა მოხდეს.

IPAD2 ყველა სინგაპურელ ჯარისკაცს

სინგაპურის თავდაცვის სამინისტრო ახალწვეულთა სტანდარტული აღჭურვილობისთვის პლანშეტ iPad2-ის დამატებას გეგმავს. პირველ ეტაპზე ქვეყნის ხელისუფლება 8 ათასი მონაცემების შექმნას აპირებს, ახალწვეულებს კი მათ ნოემბერში დაურიგებენ. მომდევნო წელს Apple-ის პროდუქცია სინგაპურის შეიარაღებულ ძალებში კიდევ უფრო პოპულარული გახდება. სამინისტრო iPad-ისთვის სპეციალური დამატების შექმნასაც გეგმავს, რომელიც სხვადასხვა სამხედრო ამოცანების შესასრულებლად იქნება განკუთვნილი.

პროექტის ავტორები ამბობენ, რომ საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ფართო გამოყენება ახალგაზრდების შესაძლებლობის მაქსიმალურად გამოვლენას შეუწყობს ხელს. პლანშეტების დახმარებით ჯარისკაცები ფოტო და ვიდეო გადაღებას და ფაილების ცენტრალურ სერვერზე გადაცემას შეძლებენ. კომპიუტერები მათ ხელმძღვანელობასთან კომუნიკაციაში, ჯგუფურ ჩატებასა და დისკუსიებში მონაწილეობაშიც დაეხმარებათ.

SKYPE სპეციალურად IPAD-ისთვის

მაღაზია App Store-ში სპეციალურად iPad-ისთვის შექმნილი Skype გაჩნდა. მისი დახმარებით მომხმარებლებს საშუალება ექნება, ზარები ნებისმიერ მობილურ მოწყობილობაზე განახორციელონ. ექსპერტები ამბობენ, რომ პროგრამა სერიოზულ კონკურენციას გაუწევს FaceTime-ის - Apple-ის მიერ შექმნილ ვიდეოჩატს, რომელიც Wi-Fi-ზე მომუშავე iPhone-ებისთვის, iPod Touch-ებისთვის, iPad-ებისა და Mac-ებისთვისაა განკუთვნილი.

ამ დრომდე iPad-ს მფლობელები ზარებს iPhone-სთვის განკუთვნილი Skype-ით ახორციელებენ, თუმცა პროგრამა ფართო გარჩევადობის ეკრანისთვის ოპტიმიზირებული არ იყო, ახალი Skype კი iPad-ის ორივე თაობისთვის მუშაობს.

სურნელოვანი SAMSUNG

Samsung-მა ახალი მოწყობილობის პროტოტიპი შექმნა, რომელსაც 10 ათასამდე სხვადასხვა სურნელის ალქმა შეუძლია. გაჯეტის დამატება სერიული ტელევიზორებისა და მობილური ტელეფონებისთვისაცაა შესაძლებელი.

სამომხმარებლო ბაზარზე სურნელოვანი მოწყობილობების შექმნის მიზნით კვლევები პირველად არ ტარდება. უკვე არსებობს რამდენიმე გადაწყვეტილება, მაგალითად ვიდეომაგნიტოფონი ScentScape კომპანია Scent Sciences-ისგან, რომელიც სახლის კინოთეატრს

არომატსაც უმატებს. მოწყობილობა 70 დოლარი ღირს და სპეციალური პროგრამით იმართება, თუმცა მისი შესაძლებლობები ბევრად შეზღუდულია: მას მხოლოდ 20 სურნელის ალქმა შეუძლია.

LG-ს 3D სმარტფონი

LG Electronics-მა დიდი ხნის ლოდინის შემდეგ სმარტფონი LG Optimus 3D ოფიციალურად წარადგინა. ტელეფონი ორბირთვიანი მეორე თაობის პროცესორითა და მეხსიერების მონინავე არქიტექტურითაა აღჭურვილი. სმარტფონი Tri-Dual ტექნოლოგიის დახმარებით მომხმარებელს 3D ფოტო და ვიდეო

მოსახულების ჩანერის, ნახვისა და გადაცემის ყველა შესაძლებლობას სთავაზობს. ამასთან, მათ 3D კონტენტის სანახავად სპეციალური სათვალეც არ სჭირდებათ, სპეციალური ალგორითმის მეშვეობით გამოსახულების კორექცია ავტომატურად ხდება.

LG Optimus 3D აღჭურვილია 4,3 დიუმიანი WVGA ეკრანით, რაც გამოსახულების მაღალ სიმკვეთრეს უზრუნველყოფს. 3D კონტენტის გადაცემა HDMI 1.4-ის დახმარებით 3D ტელევიზორშია შესაძლებელი, მომხმარებლებს სამგანზომილებიანი ვიდეოების ატვირთვა YouTube-ს 3D არხზეც შეეძლება.

ივლისში სმარტფონი გაყიდვაში თავდაპირველად ევროპაში, შემდეგ კი მსოფლიოს 60 ქვეყანაში გამოვა.

FACEBOOK-ს 750 მილიონი მომხმარებელი ჰქავს

Facebook-ის აუდიტორიამ 750 მილიონს გადააჭარბა. უცხოური მედიის ცნობით, სოციალური ქსელი მილიარდანი ნიშნულის მიღწევას ელოდება,

რის შემდეგაც კომპანია საკმაოდ ხმაილალ განცხადებას გააკეთებს. აღსანიშნავია ისიც, რომ Facebook ოფიციალურ სტატისტიკაში ითვალისწინებს მხოლოდ იმ აქტიურ მომხმარებლებს, რომლებიც ბოლო 30 დღის განმავლობაში ერთხელ მაინც შევიდნენ სოციალურ ქსელზე.

პარალელურად, იზრდება მარკ ცუკერბერგის პირადი ქონებაც, რომელმაც იენისის ბოლოსთვის უკვე 18 მილიარდი დოლარი შეადგინა. თებერვლის შემდეგ სოციალური ქსელის დამაარსებლის სიმდიდრე 5 მილიარდი დოლარით გაიზარდა. მან უკვე ჩამოიტოვა სტივ ჯობსი, სერგეი ბრინი და ლარი პეიჯი და ახლა IT ინდუსტრიის წარმომადგენლებიდან მხოლოდ ბილ გეიტსს და Oracle-ის დამფუძნებელს ლარი ელისონს ჩამორჩება.

ჰარი პოტერი ინტერნეტში

ჰარი პოტერის თავგადასავალი ინტერნეტშიც განთავსდება. პატარა ჯადოქარზე შექმნილი ნიგნების სერია ონლაინ-მაღაზია Pottermore.com-ზე დაიდება. ამის შესახებ განცხადება თავად ავტორმა, ინგლისელმა მწერალმა ჯონ როულინგმა ლონდონში გამართულ პრეს-კონფერენციაზე გააკეთა.

Pottermore.com-ზე ჰარი პოტერზე დაწერილ 7 წიგნთან ერთად განთავსდება ახალი მასალებიც, რომლებიც აქამდე არ გამოქვეყნებულა. საიტის ბეტა-ვერსია 31 ივლისს გაეშვება, სრულად კი ინტერნეტ-მაღაზია 1 ოქტომბერს გაიხსნება.

მომზადა ნინო ნატროშვილმა.

ფეხადი თეატრის შავ-თეთრი სიზმრები

მცირე რეფლექსია თემაზე – ძირს ბრეხტი, გაუმარჯოს ძილისპირულს!

დავით ბუხრიკიძე

ქართული თეატრის პრობლემებზე წერა ყოვლად „უმიზეზედაც“ შეიძლება. თუმცა ბოლო დროს იმდენი რამ დაემთხვა ერთმანეთს, რომ პასუხგაუცემელი კითხვები რაღაც განზოგადოებას საჭიროებს. უფრო პოლიტიკური ფსიქოანალიზის თემაა, რატომ დადგა რობერტ სტურუამ უნებლიეთ (ან შეგნებულად) ის იაფფასიანი ანტითეატრალური „პერფორმანსი“, რომელმაც სხვა გაგრძელება შეიძინა მედიაში; ან როგორ შევაფასოთ არცთუ უსიხარულოდ დასრულებული თეატრალური სეზონი და პრესტიჟული თეატრალური პრემია „დურუჯის“ მოულოდნელი ფინალი.

საინტერესოა, საიდან აღმოცენდა ახალი თეატრალური სივრცე კიევის ქუჩაზე, სადაც ახალგაზრდა რეჟისორის, ნიკა საბაშვილის მიერ დაარსებულ „ახალ თეატრში“ კლოუნადა – „ქალაქის წვიმა“ ვიხილეთ. რაც შეეხება 25 წუთიანი სპექტაკლების ფესტივალს „არდიფესტივალ-2011“, რომელიც სამეფო უზნის თეატრში წელს მესამედ იმართება, დანვრისგან იმდენად იმართება, დაწვრილებით „ლიბერალის“ მომდევნო ნომერში მოგითხრობთ.

მაშ ასე, განვლილი თეატრალური სეზონის ყველაზე ცოცხალი შთაბეჭდილებანი: ინტერაქტიული სპექტაკლი „იფორია, რაღაც უკეთესი მოხდება“, რომელიც ამერიკელმა რეჟისორმა კოლინ ჰოვდემ რუსთაველის თეატრში დადგა. სარეპეტიციო დარბაზში დადგმული ერთსაათიანი წარმოდგენა, ერთდროულად, ლტოლვილთა ბანაკსა და სავაჭრო პოსტს ჰგავს. იქ დაბანაკებული 16 მსახიობი ქართულ-ამერიკულ პროექტზე ცუდად შენიღბული ცნობისმოყვარეობით

სცენა სპექტაკლიდან „მახინჯი“ რეჟისორი: დათა თავაძე

გეპატიჟებათ. ამ პროექტის მხარდამჭერია ამერიკის საელჩო საქართველოში, რომელმაც რუსთაველის თეატრის ტრადიციებსა და თანამედროვე ამერიკული დრამას გადაკვეთის ნერტილი მოუძებნა. მართალია, ჩვენი პუბლიკისთვის ინტერაქტიული თეატრი (როცა მაყურებელი უშუალოდ ერთვება წარმოდგენაში) ჯერ კიდევ უცხო ხილია, მაგრამ დაახლოებით ერთსაათიანმა ექსპერიმენტმა დამარწმუნა, რომ მსგავსი სურვილებით „განაწამებ“ ჩვენს რეჟისორებს დიდი ტანჯვა არ დასჭირდებათ თეატრალური ყამირის გასატყვებად. ამაში მათ ამერიკელი კოლეგის, კოლინ ჰოვდეს მაგალითიც დაეხმარება, რომელმაც დარბაზში შეკრებილ და თითქმის უკომპლექსოდ მოსიერნე პუბლიკას საკუთარი რეჟისორული ნამუ-

შევარი წარუდგინა. ინტერაქტიულ სპექტაკლს საფუძვლად დაედო ამერიკელი მწერლისა და დრამატურგის ლი აუგუსტ პრეილის ტექსტი, რომელიც დავით გაბუნამ ზუსტად და თანამედროვე თეატრალური კონტექსტის გათვალისწინებით თარგმნა. ასე რომ, რუსთაველის თეატრის დასი ცნობილ სარეპეტიციო დარბაზში, გაშლილი საწოლების, მბუფტავი ფანრების, ოდნავ დაბნეული მსახიობებისა და რადიოთი გადმოცემული პოლიტიკური თუ სოციალური „ლიდერის“ ხმის ფონზე, ცოცხალ და უცნაურ ანტიბურჟუაზიულ თეატრს გაზიარებთ. განვლილი სეზონის მოკრძალებულ „ჰიტად“ იქცა თანამედროვე იაპონელი დრამატურგის, სცენარისტისა და რეჟი-

სორის, კოკი მიტანის პიესა, რომელიც რეჟისორ ლევან წულაძისთვის ერთგვარ ტესტად იქცა: სად გადის ზღვარი თავსმოხვეულ პატრიოტიზმსა და პროფესიონალიზმს შორის; პრინციპსა და დათმობას შორის. პიესაში, რომელსაც ორიგინალში „სიცილის აკადემია“ ჰქვია, ხოლო მარჯანიშვილის თეატრში „ჟოლო“, ნიჭიერი კომედიანტი და დრამატურგი ცუბაკი (ნიკა კუჭავა) ფინალში ომში მიდის, მანამდე კი მანჯურის ომიდან დაბრუნებული და თეატრის მოძულე

პუბლიკისა არ ვიცი, მაგრამ პრემია „დურუჯის“ ჟიურის წევრებს ნამდვილად არ გასცინებიათ, როცა ლევან წულაძის სპექტაკლი წლის საუკეთესო რეჟისორულ ნამუშევრად აღიარეს.

სამაგიეროდ, ძალიან ბევრს იცინებთ და ცოტა იტირებთ კიდევ, თუ კიევის ქუჩაზე დაბანაკებულ პატარა შენობაში, „პატარა თეატრის“ სპექტაკლს ნახავთ. კლასიკური კლოუნადის ელემენტები რეჟისორმა ნიკა საბაშვილმა უსიტყვო, პლასტიკურ ეტიუდებს და სოციალურ

სირანო დე ბერჟერაკს ზურა ყიფშიძის ნაცვლად (ასე იყო პირველ ვარიანტში), იმედა არაბული ასახიერებს. კარგად გამართულმა და „კრემისფერი პოეზიით“ შთაგონებულმა სპექტაკლმა ნაწილობრივ მოახერხა მაცურებლის მოთაფლვა, თუმცა მის მიმართ რატომღაც გულგრილი აღმოჩნდა „დურუჯის“ ჟიური, რომელმაც სპექტაკლი ნომინაციაშიც კი არ შეიყვანა. რეჟისორის ფანტაზიის მიხედვით, სპექტაკლში ხუთი როქსანაა, რომელთაგან ორი განსაკუთრებით გამახსოვრდებათ – ბუბა გოგორიშვილი და ნანა ბუთხუზი.

ლევან წულაძის მეორე სპექტაკლი მარჯანიშვილის თეატრში – დანტე ალიგიერის „ღვთაებრივი კომედიის“ მიხედვით დადგმული „დეკამერონი“, უფრო ფერად მუსკომედიას ჰგავს, ვიდრე შუა საუკუნეებში იტალიაში გავრცელებული შავი ჭირისგან გაქცეული პერსონაჟების ეგზისტენციურ-თეატრალურ აღწერას. რეჟისორს პირველ რიგში, პერსონაჟთა მკვეთრი სახასიათო ნიშნები, ეფექტური განათება, მყვირალა კოსტიუმები აინტერესებს. პლუს, ვატო კახიძის გურული ინტონაციებით გაცოცხლებული მუსიკა. სოციალური და კრიტიკული ანალიზისთვის კი ადგილი ნაკლებად რჩება. გასათვალისწინებელია პოპულარული ნაწარმოების გაგლენა მაცურებელზეც, რაც ანშლაგისთვის კარგი მიზეზია.

ახალი სპექტაკლები ცხადია, საკმარისი საგზალი ვერ იქნება ვერც სტურუას გამოცხადებული სკანდალის გადასაფარად და ვერც კრიზის დასაძლევად. აუცილებელია კრიტიკული თვითრეფლექსია, ჯანყი კარგი ცხოვრებით შთაგონებული „მუსკომედიური კომპლექსებისა“ და სოციალური ნინალმდეგ, რომლის დანერგვასაც შეგნებულად თუ უნებლიეთ ცდილობენ ლიბერტარინული პოლიტიკოსები, ან დოტაციურ ესტრადას შეხიზნული როკ-პოპ-ვარსკვლავები. და ვიდრე ისინი მორიგ ჰიტებს შესარულებენ, გირჩევთ მაგალითად, „სამეფო უბნის თეატრში“ გასული სეზონის კიდევ ერთი მშვენიერი სპექტაკლი „მახინჯი“ ნახოთ, რომელშიც რეჟისორმა დათა თავაძემ სიახლის, მოძრაობისა და ტექსტის თითქმის დახვეწილი სინთეზი მოახერხა. ■

სცენა სპექტაკლიდან „ჟოლო“, რეჟისორი: ლევან წულაძე

ცენზორი ნეო (ნატა მურვანიძე), ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით, თეატრით ავადდება.

ამგვარ ტრანსფორმაციამდე რეჟისორი კომედიის გაკვალული ბილიკებითა თუ შეუცნობელი უღრანით ერთდროულად გვატარებს. მან „მიგნიდან“ იცის მსახიობის, ტექსტის, რეჟისორის თუ ცენზურის პრობლემები და ამიტომ დუელი ცენზორსა და კომედიანტს შორის ბრწყინვალე, მაგრამ მაინც თეატრალურ გამოცდას ემსგავსება: შეეცადეთ შექსპირის პაროდით შთაგონებული „რომეო და ჯულიო“ XVI საუკუნის იაპონური დრამის პერსონაჟებით ჩაანაცვლოთ; მერე სიტყვა „სამშობლო“ „ჟოლოთი“ შეცვალოთ. და ბოლოს, კომედია ისე დაწეროთ, რომ ერთხელაც არ გაგვეცინოს!..

თემებს ისე შეუზავა, რომ პოეზიის სული არ დაუკარგავს. თუმცა ჭარბი სენტიმენტები და ცნობილი კლოუნის, ვიარსლავ პოლუნიჩის აჩრდილი მაინც აშკარა და საგრძნობია. მერწმუნეთ, ცირკს უსაფუძვლოდ მოკლებული ბავშვებისა და მათი მშობლებისათვის „ქალაქის წვიმა“ საუკეთესო თერაპიული გამოსავალია.

ლირიკულ და დახვეწილ კომედიაში, რომელიც დავით დოიბაშვილმა ედმონ როსტანის „სირანო დე ბერჟერაკის“ მიხედვით დრამისა და კომედიის თეატრში დადგა, ყველაზე მეტად ცნობილი მხატვრისა და სცენოგრაფის თეიმურაზ მურვანიძის მხატვრობა და მანანა ანთაძის შესანიშნავი თარგმანი გამახსოვრდებათ. რომანტიკულ გმირს, მეომარს, დუელების მოყვარულსა და პოეტს –

ჩატოვას ახა?

კაბა თოლორდავა

ამ რამდენიმე დღის წინ ავტობუსში ავედი (ასეც ხდებოდა ხოლმე). სულ ორიოდ გაჩერება უნდა გამეგლო, მაგრამ მოხდა ისე, რომ თითქმის ბოლომდე გავყევი მარშრუტს და მერე უკან ტაქსით მომიწია დაბრუნება. მიზეზი კი ის იყო, რომ იმ დღეს, იმ ავტობუსში უცნაური ამბები ხდებოდა. შეიძლება, არც თუ უცნაური მათთვის, ვინც ხშირად გადაადგილდება ავტობუსით, მაგრამ ჩემთვის, ნამდვილად უცნაური, რადგანაც იმ დღეს, იმ ლამის გადატენილ ავტობუსში თ ბ ი ლ ი ს ე ლ ე ბ ი, ყოველგვარი ყვირილის და შეურაცხყოფის გარეშე, ს ა უ ბ რ ო ბ დ ნ ე მ მათთვის მნიშვნელოვან საკითხებზე და პრობლემებზე. მე რომ ავტობუსში ავედი, საუბარი კარგა ხნის დაწყებული ჩანდა. უკან მჯდომი საშუალო ხნის მამაკაცი რაღაცას უხსნიდა წინ მჯდომ ქალბატონს. პერიოდულად, ის ქალბატონი კითხვებს სვამდა, ხმამაღლა, ყველას გასაგონად, მამაკაცი კი პასუხს აი, ასე იწყებდა, – „გავიგე ქალბატონო! თუ უფლებას მომცემთ, ამასაც აგისხნით...“ და აგრძელებდა. ყველა ყურადღებით უსმენდა, თუ ვიღაც ჩათვლიდა, რომ მასაც ჰქონდა რაღაც დასამატებელი, ზრდილობიანად ერთვებოდა საუბარში, მერე კიდევ ვინმეს უჩნდებოდა კითხვა ან სათქმელი, ახლა მას ვუსმენდით. ადამიანები ჩადიოდნენ და ამოდიოდნენ, ჩასულებს ღიმილით ვემშვიდობებოდით, თავიდან გაოგნებული ამოსულები კი ძალიან სწრაფად ერკვეოდნენ სიტუაციაში და ისინიც აქტიურად ერთვებოდნენ საუბარში. ეს არ იყო წ უ წ უ ნ ი ყოფითი საკითხების გარეშე, არამედ რაღაც-რაღაცებში გარკვევის მცდელობა. ასე ვიმგზავრეთ ვაკიდან დიდ დიღამამდე და მინდა გითხრაო, რომ ასეთი ავტობუსით პირადად მე ჯერ არ მიმგზავრია. სწორედ ამიტომაც უკან დაბრუნებულს აი ეს ფრივოლური კითხვა დამეზადა, – ხომ არ მოვიდა დრო, რომ თბილისიც შეუერთდეს იმ ქალაქთა რიცხვს, სადაც ორატორთა კუთხეებია? აი ნახეთ: ლონდონი, ლიდსი, ნოტინგემი, ამსტერდამი, სიდნეი, ბანგკოკი, სინგაპური, ბატონო ჩემო... არც თუ ისე ცუდ კამპანიაში მოვხვდებოდით, არა?

რა თქმა უნდა, ძალიან კარგად მესმის, რომ ზემოთ ჩამოთვლილ ქალაქებში (შესაბამისად, ქვეყნებში) თავისუფალი სიტყვა და ტოლერანტობა სულ სხვა ხილია ვიდრე ჩვენთან, თანაც ორატორთა კუთხეები ხშირად იქაც კი არ ყოფილა სრული სიამტკობის ადგილები – ვიღაც-ვიღაცებს ყბაშიც მოხვედრია პოლიციისგან თუ მსმენელისგან, იქაურობას უამრავი „დაქნეული“ ეჩვევა ხოლმე (მაგალითად, მარადიული ახალგაზრდობის შესანარჩუნებელი წამლის შე-

სათავაზებლად), არც ისეა, რომ მიხვალ იქ და ვისაც გინდა, იმას ამოუტრიალებ მშობლების სულს, მაგრამ დროის განმავლობაში ადამიანებმა კარგად გააცნობიერეს პროტესტის გამოსახატავად სპეციალურად ამისთვის შექმნილი ადგილების მნიშვნელობა, ქალაქების ხელმძღვანელობამაც შეიტანა შესწორებები ორატორთა კუთხეების ფუნქციონირებაშიც (მაგალითად, იქ აკრძალულია ნებისმიერი ხმის გამაძლიერებლის მოხმარება) და დღეს უკვე სხვა ქალაქებიც ვარაუდობენ ასეთი კუთხეების მოწყობას თავიანთ პარკებში.

„თბილისს არ ესაჭიროება კიდევ ერთი წყარო, საიდანაც არეულობა შეიძლება დაიწყოს,“ – შემეპასუხებიან. არც იმ ქალაქებს სადაც ორატორთა კუთხეები არსებობს, მაგრამ მთავარი მაინც ისაა, რომ თავის დროზე იმ ქალაქებში არც არავინ ფიქრობდა ასე, უბრალოდ ადამიანებს მიაჩნდათ, რომ ქალაქის სივრცეში არსებული თავისუფალი სიტყვის ტრიბუნა კიდევ უფრო ხარისხიანს გახდიდა მათ თანაარსებობას. არ ვიცი, რამდენად მზად შეიძლება, ვიყო ჩვენს საჯარო სივრცეში ასეთი ადგილებისთვის, მაგრამ იმ დღეს ავტობუსში მგზავრობის შემდეგ, როდესაც ყველაფერი ერთად გამახსენდა – ქართველები, ვინც საუბრობენ ხალხის სახელით, თუმცა ძირითადად შავ-შავი მანქანებით გადაადგილდებიან, ადამიანები, ვინც ინტერნეტში ანონიმურად ერთვებიან დისკუსიებში, „სულების“ მეორე არხი, ვინც დარწმუნებულია, რომ ძირფესვიანად აქვს შესწავლილი ქართული ხასიათი – განმახსენდა ეს ყველაფერი და დავფიქრდი, რომ ორატორთა კუთხე შეიძლება თბილისისთვისაც არ ყოფილიყო ცუდი.

შეკითხვა დავსვი, სხვა ხომ არაფერი მითქვამს?

თელავი, ყვარელი, ლაგოდეხი
გორი, ქარელი, საშურნი
ზესტაფონი, ქუთაისი, სამტრედია
ურეკი, ქობულეთი, ბათუმი
ფოთი, სენაკი, ზუგდიდი

FM 105.5

FM 103.0

FM 104.5

FM 101.0

FM 101.9

WWW.LIBERALI.GE

